Alecu
Ivan Ghilia

Nopțile Negostinei

Editura Eminescu

Alecu
Ivan Ghilia

Noptile Negostinei

Roman

CAPITOLUL 1

DORMI PÎNĂ SE STÎRNI VÎNTU-N grădină.

Dormi, sau numai aşteptă să bată stelele cerului în geam şi să adoarmă bătrîna, pe urmă-i pieri somnul. Se furişă din pat, deschise larg fereastra şi, cuprinzîndu-şi umerii cu palmele, lăsă vîntul să pătrundă cu tulburarea lui străină pînă-n străfunduri, răscolindu-i tristeţea şi dorul de ducă.

Era a treia noapte cînd se repeta totul.

Lucirile stelelor înfipte-n geam îi umpleau ochii.

Încăperea sărăcăcioasă, cu mobilă puţină şi de proastă calitate, dar curată, mirosea a somn, a ziduri vechi spălate de arşiţă, a acoperiş de tablă ruginită sub care şoarecii îşi întemeiaseră colonii şi-a încă ceva, eteric şi enigmatic.

Negostina se simţi invadată de presimţirea celor ce aveau să se întîmple. Începu să se-mbrace. Răceala nopţii îi alunecă peste spate trezind-o de-a binelea. Vîntul o striga, tembel, absorbind-o ca-ntr-o vrajă.

Se temea numai să nu se trezească bătrîna. Sau să nu fie chiar trează. Miji ochii atentă în întunericul bătut de lucirea metalică scăpărată prin geamul irizat sideral ca o lucarnă a cerului şi pîndi, fără să mişte, măsurînd prin auz, somnul acesteia. Somnul, ca şi tot ce făcea soacra pe trezie,

o umplea de bănuiala unei îndelung chibzuite prefăcătorii, de parcă fiind acolo n-ar fi fost, și, lăsind-o să creadă că nu auzea și nu vedea nimic, ea auzea și vedea totul, ca o zgripțoroaică. Auzea și vedea totul și prin somn.

Înaintă, pășind pe vîrfuri, pînă la celălalt pat.

Se obișnui cu întunericul lăptos-albăstrui, îndesat de umbre spăimoase prin unghere, ca niște ochi la pîndă, și desluși precis, despicat ca pe-o lespede, corpul nemișcat al bătrînei, cu mîinile împreunate pe piept. Camera-ntreagă părea o raclă înfundată în fumegarea geamului, prin care fața bătrînei o amenința cu calmul și inexpresivitatea ei, ca un somn adînc în care răzbesc clopote de-mormîntare, gonind-o cît mai grabnic de-acolo.

Dormea tot așa cum și pășea : fără să se simtă.

Era o femeie sfioasă și puțintică, obosită de viață, cu privirile șterse, mucegăite, care se aprindeau numai în preajma lucrurilor, locurilor și a amintirilor răzlețe legate de fiii ei, trei la număr, Alexandru, Toma și Miluță, ca și cum restul s-ar fi pierdut permanent într-o ceață buimacă împrejur, fără să-i rețină, prin nimic, atenția.

— Mamă, dormi ? șopti, aplecîndu-se viclean, să se convingă de neprefăcătoria bătrînei, și-și simți din nou pieptul strivit de tristețea aceea grea, fără motiv, de tristețea vîntului plîngînd și zbuciumîndu-se în geam.

Trase peste cap fusta înfoiată pe picioarele goale, neslăbind-o din ochi pe bătrînă. Ajunsă la ușă, se opri într-un unghi care-o făcea cu totul nevăzută.

Rămase în picioare, nemișcată, cu obrazul încins, cu ochii înăspriți de ezitare, așteptare, nerăbdare, mîndrie și disperare, și-n cele din urmă respiră adînc, hotărîtă.

Descliise uşa şi ieşi.

I se păru că-n aceeaşi clipă se trezise şi bătrina, dar nu se opri.

Prinse să coboare scările.

Mirosurile grele, dospite-n beznă, mirosurile acelea de paraginä, de ziduri coşcovite, de ud de şoareci şi de vreme rea strecurată în crăpăturile scîndurilor, o făceau să bijbăie nesigur, sprijinindu-se de pereţi cu senzaţia că paşii ei se aud pînă sus, şi-ndată ce-o va părăsi norocul şi va călca greşit, rostogolindu-se zgomotos pe treptele scîrţîitoare ca o scară de stafii, casa, cu pod şi mansardă cu tot, se va prăbuşi peste ea.

În curte, noaptea îi luă ochii.

„Ia te uită !“ îşi spuse.

Iarba stelelor acoperea cerul, şi jos, pe pămînt, vîntul bătea dinspre răsărit aducînd foşnete, şoapte şi zvonuri precipitate. Valurile de uscăciune alternau, într-o nesfîrşită legănare, cu adierea jilavă, miraculoasă, care-mprăştia picuri răcoroşi de rouă peste frunzişurile plumburii şi peste florile sălbatece aromind suave în ierburile răscoapte de arşiţă.

Afară se vedeau ca ziua curtea mare cu pomi rari, clădirea mătăhăloasă a cîrciumii Invalidului, drumul intrînd în oraş pe la barieră, şi-n partea cealaltă, cîmpul şi pădurea din depărtare, albăstrind dealul din faţa oraşului.

Orice se putea-ntîmpla pe-o astfel de noapte.

Simţi imboldul să privească înapoi.

Cineva se mişca, în linişte, în spatele ei.

Nu zări pe nimeni. Nici o umbră. Ţipenie. Numai vîntul care mişca totul.

Ieşi pe poartă, în drum, şi-ntorcînd spatele oraşului şi casei, începu să adulmece ca o vietate slobodă, scăpată din ţarc, apoi porni înainte spre foşnetele grele ale colinei

ce urca sub apăsarea metalică a cerului către pădurea din deal.

Mergea liniștită, atentă, cu pas egal, mai domoală-n mișcări ca vîntul care-o cuprindea înfășurîndu-i genunchii, o împingea din spate și-ncerca, în unele momente, punîndu-și toată puterea, s-o oprească sau s-o dea peste cap, lăsînd-o pe neașteptate, capricios și luîndu-i-o sprințar înainte, într-o goană buimacă de flăcău îndrăgostit, care-și rîdea de moliciunea ei, șuierînd printre tufe și izbind cu fruntea trunchiurile arinilor foșnitori, cu frunzele zburătăcind mărunt, sub razele lunii, ca niște roiuri de fluturi albi gata să zboare spre stele.

Departe, în străvezimea nopții, se întrezăreau puncte negre, unduiri și zvîcnituri, înflăcărînd iarba și ceva ca un asfalt clocotitor forfotind pe întinderea șoselei, acoperind tot drumul, kilometri întregi, ca un pietriș tras de-un curent continuu.

Se opri pe deal, în marginea pădurii, să privească.

Imaginea aceasta terifiantă o urmărea de trei nopți.

Trei nopți la rînd ieșise după sau înainte de miezul nopții, și văzuse același și-același lucru. Drumul mare în care se scurgeau și se-ntretăiau drumurile mici șănțuite de roți, potecile și cărările butucite de pași, frămîntate-n copite, întinse și bătute în toate părțile, ca niște piei de tobă, respirînd viața dealurilor din preajma orașului, cu șesurile înșelătoare, părelnice luciri de ape, colinele lin ondulate, rîpele și umerii dealurilor împingîndu-se în piepturile altor dealuri pînă dincolo de șeaua de argint izbită de muchia cerului încărcat de strălucirile lui metalice după care, pămînturile, respirînd domolite, prin fînețele, grîiele, făgașele de ape secate, ogoarele de trifoi, floarea-soarelui și cartofi, arzînd ninse sub lună, curgeau, înecate-n lunci grase, pe malul Siretului. Totul mișuna de exodul mărunt al lighioanelor și vietăților adunate în turme

nesfîrșite să-și găsească sfîrșitul pe drumul pierzaniei. O pornire tainică, înspăimîntătoare, le mîna odată cu vintul ce creștea năvalnic și se tînguia fierbinte, noapte de noapte, de la mijlocul nopții pînă în zori, să se adune în soboruri lungi, în mase compacte, de sute și sute de mii, ca-ntr-un cataclism al speciilor amenințate, și să se arunce în apele rîului.

Veveriţele purtau cu ele miresmele răcoroase ale pădurilor de brazi. Veneau din cele mai îndepărtate zări, coborau din munți, și prin tot locul pe unde trecuseră luaseră cu ele chipurile zilelor și-al nopților, încărcîndu-se de polenul albastru înveninat al pelinului, de parfumul pătrunzător și iute al frunzelor de stejar, lepădînd acum din lăbuţele vlăguite, alături de mirosul viu al sîngelui scurs din ghearele tocite, aromele macerate de ghindă, ferigi și ciuperci cărnoase, adierea amară a pelinului veșted și cea uscată și-necăcioasă de praf și cenușă înăbușită în izul bîhlit al bălților căptușite cu blana zburlită a păpurișului gras, peste care micile vietăți își scuturaseră flăcările cozilor în salturi iuți și sincopate.

Înspăimîntătoare priveliște !

N-avea pe unde trece ! N-avea pe unde păși ! Cît vedea cu ochii, pînă-n cele mai ascunse cute ale pămîntului, totul era acoperit de broaște strivite, șopîrle și șerpi zvîrcolindu-se în agonie.

Cîrlițele, mai rezistente, năzuiau să ajungă primele la limanul dorit. Se tîrau cu picioarele scurte și boante, înfigînd în țărînă evantaiul ghearelor ascuțite ca niște colți făcuți să sfîșie, să zgrepțene și să scormonească pămîntul, parcurgînd centimetru cu centimetru valurile uscate de iarbă și praful gros ca o cenușă. Îți trebuia nas bun, ca cel al cîinilor de vînătoare, să adulmeci, prin duhoarea de stîrvuri și mirosul înecăcios de praf, răsuflarea umedă a

văilor și damful stătut al afundurilor dospind de săruri și minerale, în liniștea azurie ridicată din răsuflarea bolborositâ a bălților mustind de tăria sevelor ce emanau, în singurătatea tragică, toată absurditatea acestei monstruoase porniri de autodistrugere.

Urcase și coborîse noapte de noapte ca să descopere locul cel mai potrivit de unde se putea urmări întreaga forfoteală. De unde se aruncau vietățile cu sutele și miile ca-ntr-o beatitudine, sprijinindu-se unele pe altele, stăpînite de-o putere magică, mai presus de voința și puterile lor. Apele Siretului, umflate de mogîldețele și monstruoasele forme ce dispăreau și-apăreau necontenit, săltînd pe valurile mărunțite de briciul luminii, într-o macabră colcăială de cozi, copite, boturi ascuțite și ochi rotunzi, imobili și fosforescenți, în care se aprindeau și se stingeau spini de foc, păreau un clocot al morții, un Styx al tuturor vietăților pămîntului.

Un suflu grețos de descompunere și putreziciune se înteța noapte de noapte spre dimineață, și ziua, miasmele răscoapte, dimpreună cu praful și colbul stîrnit de-atitea picioare puse-n mișcare, îmbîcseau văzduhul pînă-n cer, făcînd aerul de nerespirat.

Fluturii și albinele mureau de duhoare. Numai furnicile se simțeau bine, mișunînd peste tot și lucrînd de sîrg, cu fanatism, în graba lor lacomă și metodică, devorînd atîta, că-n cele din urmă piereau și ele devorate de propria lor lăcomie.

Cele mai tragice, în efortul suprem, erau veverițele. Botișorul lor săpat în gresie roșie căuta mereu înainte cu-o speranță deșartă, amușinînd aerul cu nările delicate, străvezii și rotindu-și întruna, înspăimîntate, alunele ochilor invadați de cețurile morții.

Noaptea scînteietoare se-nvolbura de potopenia șoarecilor și șobolanilor angajați în marșul lor silnic, învingind

obstacol după obstacol, decimaţi, în goana aceea stăruitoare, misterioasă şi absurdă, din care puţini, foarte puţini, aveau să străbată cu-aceeaşi neşovăială apele rîului morţii şi să ajungă dincolo.

Lumina curată, arzătoare şi rece a cerului de metal, sărea şi se rostogolea peste rîu, tremurînd în tufele de salcie şi-n malurile rîpoase, făcînd prăbuşirea veveriţelor mai dramatică. Dînd ultimului lor salt o sublimitate de cascadă. În trecerea şi năruirea lor fantomatecă deasupra valurilor îngroşate de cadavre, în salturile peste coaja crăpată a malului, veveriţele umpleau aerul cu-un miros amărui şi înţepător desprins din atotputernica şi cuprinzătoarea pîlpîire şi mişcare, ordonată de osînda fără iertare şi fără istov.

Era a treia noapte cînd se-ntîmpla asta.

A treia noapte de cînd năvăleau şi puhoiau întruna, încărcînd cu-o stranie teroare ochiul celor ce vegheau drumurile, cîmpurile, făgaşele şi malurile Siretului. A treia noapte cuprinsă de acest elan irezistibil, de această migraţie pustielnică.

Întîi se iviseră şoarecii şi şobolanii, prevestitorii oricăror cataclisme. Şoarecii îngrăşaţi din carnea şi hoitul războiului, mari cît şobolanii, şi şobolanii ajunşi cît pisicile înainte de fătare, cu cozile ascuţite, boturile urîte şi capetele ca nişte căpăţîni de miel. Toată şobolănimea leneşă, împuţită şi lacomă, zămislită-n belşugul smîrcos al putreziciùnii măcelului, îngrăşată-n sîngele vărsat, în necurăţenii şi spaime, mişunînd de mirosuri pestilenţiale, tîrînd în urmă dospeli de bălegar şi de hoituri buhăite, purulente. De fapt însăşi ivirea lor fusese vestită de alte semne premergătoare : jafuri şi furturi şi stricăciuni mişelnice printre cei care se socoteau împăraţii şi stăpînii pămîntului şi dobitoacelor, foame şi bolişti de toate felurile, întinse ca nişte molime prin lumea măruntă şi îngroşată a mişeilor ;

împreunări păcătoase, oi născînd miei cu cap de cîine și cîini lătrînd spre cer cu ochi de soare, cîte șapte sori răsăriți în aceeași zi, cu răsuflări de cîine turbat, vaiete prelungi, auzite prin pereți, strigăte din morminte, dealuri văroase lărmuind și scrîșnind pe dedesubt și cîte și mai cîte.

Apoi apărură, ca un incendiu, pîlpîind din păduri, veveriţele, și-n cele din urmă broaștele orăcăitoare, atît de multe că părea să se fi-ntors zilele biblice ale legendarelor ploi băloase cu batracieni și arahnide, cînd altă urgie pe tot pămîntul nu mai rămăsese decît norul de broaşte și paianjeni păroşi, norul aşternut dintr-un capăt în altul kilometri întregi de drum, strivit de roți și copite, nilăștinos, purulent.

Iarba albăstrind în coame de ceață, înspicată în lucirea stinsă a stelelor, ca argintul frunzelor de pelin, unduitoare și somnoroasă spre dimineață, aruncînd valuri de verzime înalturilor sumbre, foşgăia pe dedesubt de lighioane și vietăți mărunte ; gîndaci, melci, lăcuste, caradăşti turnate-n armuri de aramă și chiftirițe scîrboase, libărci și salamandre croindu-și loc prin jungla de tulpini zimțoase, înaintînd trudnic prin încîlcitura de buruiene și rădăcini, strivind și lăsîndu-se strivite de valul necontenit care venea din urmă, suspendat pentru o clipă în aer, într-un fel de buimacă măreție, apoi prăbușindu-se amenințător, peste corpurile lățite dinainte, epuizate de elanul vital, stîlcindu-le și prefăcîndu-le într-o pastă densă, scorțoasă, cornoasă, în care tălpile se năclăiau ca-ntr-o smoală topită.

Negostina își ridică fusta, să treacă.

Picioarele, zvelte și pline, ieșiră la iveală în toată lungimea lor albă și fragedă, ca niște lujere de lumină. Făcîndu-și vînt să sară, păru că-i gata să zboare. Fusta i se zbătu înfiorată-n vînt, izbucnire zburătăcită de aripi.

Un luceafăr îi înflori în ochi, altul îi crestă gura mușcată de vînt, ca o rană aprinsă.

Un zgomot de pași o făcu să tresară, cu inima sărindu-i în piept, dar în toată întinderea pîcloasă și mișcătoare pe dedesubt, nu se zărea nimic, nici o umbră omenească.

Se-ntoarse, pornind-o spre casă.

Oricît se uita, nu vedea nimic împrejur, totuși se simțea, ca și la venire, urmărită. Pîndită de la distanță.

Bătrîna avea calitatea sau urîciosul obicei, și nefasta putere pentru ceilalți, ca o iscoadă a Iadului, de-a se face nevăzută și nesimțită, pășind atît de ușor că nu se auzea și lăsînd să se înțeleagă deslușit din toată comportarea și expresia feței ei că e permanent acolo unde dorește, fără să fie descoperită.

Geamătul ei stins gîlgîia și se-nfunda în pămînt.

Ce urmărea ? Ce aștepta ? De cînd și de ce-o pîndea ? Vedea și dînsa ce vedea ea ? Și dacă vedea, de ce nu-i vorbea niciodată de asta ? De ce nu-i spunea niciodată nimic, cum nu-i spuse și n-o întrebă unde-a fost și ce-a făcut nici acum, cînd se-ntoarse acasă și-o găsi dinaintea icoanelor, în mijlocul odăii, răcorită de soarele dimineții, îmbrăcată, pieptănată, cu ochii arzîndu-i mocnit pe obrazul uscat, înfășurată în tăcerea ei enigmatică, făcîndu-se că nu știe, ceea ce știau amîndouă, istovite de permanenta stare de surescitare care le ținea treze una lîngă alta, fără nici o relaxare, fără nici un răgaz.

CAPITOLUL 2

DUPĂ ACESTE SEMNE ŞI DUPĂ ALtele, între ele s-a statornicit vălmăşagul unui război mai rău şi mai înverşunat decît cel al armatelor şi generalilor. Pentru că era tăinuit şi prefăcut. Pentru că soacra-i făcea toate voile, ca unui copil. O răsfăţa, n-o punea la treabă şi nu-i vorbea urît. Ba, nu-i vorbea deloc. Zile şi nopţi întregi simţea cum stă trează lîngă ea, dospind ca teascurile de borhot, dînd să-i plesnească doagele, dar nu-i spunea o vorbă, şi cînd îi vorbea, rămînea trăsnită, auzind-o :

— Du-te, fată, îi zicea. Mai du-te şi tu. Ce stai ?

— Unde să mă duc ?

— Să te plimbi. Să mai vorbeşti cu cineva... Ce stai să te sălbăticeşti lîngă mine ?

— Unde să mă duc ? De ce să mă duc ? repeta ea buimăcită, neştiind ce să înţeleagă şi ce să creadă.

Ştia că asta-i aşa, de-ncercare, dar şi să se lege de poala ei nu putea. Zilele erau prea fierbinţi. Simţea cum i se stoarce sufletul şi i se usucă, desfăcîndu-se în zgrunţuri sfărîmicioşi, ca o ţărînă aprinsă de secetă.

Debutînd printr-o relativă răcoare şi acalmie în zorii de cenuşă, vîntul se punea să sufle, vărsînd valuri de uscăciune extenuată şi extenuantă peste lume. Sîngele ei se brăguia, moleşindu-i carnea pînă-n oase, părîndu-i-se, uneori, la amiază, cînd văpaia topea asfaltul şi făcea să

tremure ape de fum deasupra acoperișurilor, că se desprind mușchii de pe ea și-i alunecă un gol fierbinte prin genunchi. Să fi vrut, să fi avut unde, și tot n-ar fi putut pleca nicăieri. Vîntul întărîtat al verii, zburlit de arșiță, neștiutor de umbră și de tihnă, fierbea ca-ntr-un cuptor, crăpînd coaja pămîntului și-a sufletului ei subțire și străveziu, care se ținea agățat numai de ușa nopților răcoroase, cînd se înzdrăvenea ca printr-o minune și se putea pune din nou pe zburdat și gonea pe cîmpuri ca mînjii, dezmierdîndu-și palmele de grumajii mestecenilor. Cum putea atunci să asculte și să facă jocul bătrînei, rămînînd năruită lîngă ea, în odaia arsă de insomnie, cînd afară o chema noaptea cu miile ei de glasuri și ispite, vrăjindu-i sîngele și luîndu-i mințile ! Nopțile erau elementul ei. Trupul își recăpăta vigoarea, învia frumos, pasăre născută din cenușa zilei, și-n ceasurile de singurătate pe cîmp sau unde o apuca toiul nopții ori zorile palide, se simțea fericită și veșnică.

Noaptea-i dădea totul.

— I-am văzut gura, se lăuda.

— Și cum e ?

— Frumoasă !

— Mi-am închipuit eu.

— Ochii lui, spunea, seamănă cu ochii cerbului pe care l-am văzut cu Tom cînd am fost la mare. Cerbul care mi-a mîncat din palmă.

— Da, da. Foarte bine.

— Ce-i foarte bine ! Dumneata nu știi nimic. Era un cerb blînd. Venea de departe, dintr-o pădure, și răscolea nisipul pe plajă. Mînca zahăr și biscuiți din palma oamenilor și intra în mare să se scalde.

— Tot noaptea se-ntîmpla asta ?

— Spre dimineață, în zori. Înainte de răsăritul soarelui.

Închidea ochii și vedea fuga cerbului și fuga valurilor pe linia orizontului, pescărușii țipind, și-n povîrnișul adîncurilor cuibarul de foc al soarelui, ca un cap de cerb, înaintînd și risipindu-se fragmentat în unde orbitoare spre coamele nălucii.

— La urma urmelor, e singura mea bucurie care-mi alungă urîtul, șoptea deschizînd larg ochii, și simțindu-se privită avea impresia că plutește pe-o mare agitată și nu-și găsește, și nu-și va putea găsi niciodată echilibrul. De ce mă privești așa ?

— Cum te privesc ?

— Nu știu cum. Mereu mă privești așa.

— Ți se pare.

— Bine, cum zici mata...

— Adică ce vrei să spui ?

— Nimic. Ce-ți trece prin cap ? De ce te superi ?

— Ce-ți trece dumitale, nu ce-mi trece mie. Mie nu-mi trece nimic.

— Atunci mie ce să-mi treacă ?

— Voiam să te-ntreb ce-ai visat. Ai vorbit prin somn.

— Vorbesc prin somn ?

— Cîteodată.

— Și ce spun ?

— Nu se-nțelege.

— Ești dată naibii !

— Cum adică !

— Așa, bine. Nu vrei să-mi spui. Te ascunzi.

— Hai, hai, nu mă supăra. Mai bine du-te și te plimbă.

— Iar ?

— Cum iar ?

— Nimic. Bine. Am să mă plimb.

Într-o noapte își luară și păsările zborul.

Adăstaseră pitite în cuiburi, în frunzișul pomilor, supraveghind din gămălia neagră și ușor brumată a ochilor forfota și zbaterea de jos, apoi, la urmă, răspunzînd la o chemare neauzită de urechea oamenilor, începură să chirăie și să piuie zvîrlind pădurii și cîmpiei mii de semnale scurte, agitate, zburătăcind de ici-colo, ca-n preajma unei furtuni, și, adunîndu-se în stoluri și soboruri geometrice, se înălțară cu foșnete grele umplînd văzduhul de dangăte funebre, de clopote !

Aripile lor întunecară cerul. Lumina stelelor păli. Trupul ei se umplu de uscăciunea pămîntului sfîrlogit. În zadar aștepta milostivirea stropilor de ploaie.

Poate de asta, trupul ei, în noaptea aceea, toată noaptea cît se perpeli fără somn, răspîndi o mireasmă dulce-acrișoară de oțet de mere, și subțiorile îi mirosiră spre dimineață a suc lipicios și amărui, ca sucul țîșnit din carnea albă a mesteceni lor.

— Am să mă duc, îi spuse bătrînei, hotărîtă.

— De ce nu, sigur, o aprobă soacra bucuroasă, de parcă i-ar fi adus vestea sosirii-n oraș a lui Tom. Du-te, du-te. Ești tînără. Trăiește-ți viața.

— Adică unde să mă duc ? se împotrivi Negostina trăsnită.

— Unde vrei. Unde ți-ai pus în gînd. Ce n-aș da și eu să mai am anii tinereții, cu mintea mea de-acum.

— Dar eu nu mi-am pus nimic în gînd, dădu ea înapoi, speriată. Și nu știu ce vrei de la mine.

— Nimic, stărui bătrîna. Faci ce vrei. Nu trebuie să te ascunzi... și viața-i numai a ta. Eu mi-am mîncat mălaiul. Nu te lua după mine.

— Nu, o contrazise Negostina. Nu mă ascund, că n-am ce-ascunde, și ce-mi spui dumneata cu viața, îți bați joc. Parcă toată ziua m-aș duce la petrecere...

Vrajba se-nălța acum fără preget.

În primăvară nu se arătase atît de sălbatecă. Acum ce-o apucase ? De ce-o gonea de lîngă ea ? De ce-o hăituia ? Ce voia adică ? Să scape de ea ? S-o înstrăineze de tot, s-o facă să-şi piardă minţile, şi să nu mai asculte decît iureşul nopţii care trecea prin ea ca un cal printr-o cîmpie aprinsă ? Orice s-ar întîmpla, de prins n-o va prinde. Viaţa în război e vitregă pe fronturi, pe toate cîmpurile, străzile şi oraşele unde fierul muşcă din frageda carne de om, unde om cu om se-ncaieră ca fiarele şi rîurile curg însîngerate între ei, dar mai rău poate să se sfîrşească totul între ele dacă vor slăbi nădejdea şi vor da un pas înapoi întorcîndu-şi spatele, fără să mai poată aştepta laolaltă, încleştate în aşteptarea lor, întoarcerea celor plecaţi şi-odată cu ei, redobîndirea miracolelor pierdute sau numai răpite.

— Nu, mamă, îi şopti orgolioasă, stăpînită de ambiţie. N-am unde mă duce şi n-am pe cine dori decît pe cine ştii.

— Fata mea, oftă bătrîna, smerită. Cît eşti de bună şi de cuminte şi cîte mai ai de-nvăţat !

— O să-nvăţ dacă va fi nevoie, izbucni Negostina, şi se ridică tremurînd de încordare.

— Ce faci ?

— Cum, ce fac ? !

— A, nu, sfîrşi bătrîna, gemînd. Du-te, du-te, dacă ai chef. Du-te, şi te plimbă... dacă nu poţi dormi. Sînt îngrijorată de Miluţă.

— De ce să fii îngrijorată ? Ştii bine că de venit tot vine...

— Şi dacă nu mai vine ?

— Cum să nu mai vină ? Ce poate să i se întîmple, să nu mai vină ?

— Întrebi de parcă n-ai şti ce zile trăim !

— E, oricum... Cu el n-au nimic. Ce pot să aibă cu el ? Un copil !

— Ce-au avut și cu Alexandru.

— Știi care-i cusurul dumitale, mamă ? îi strigă pe neașteptate, și sări din pat, izbindu-se de șifonier în întuneric. Întinse mîinile bîjbîind spre ușă, pînă dădu de căldarea cu apă. Scufundă cana și bău lacom, apoi spuse cu-o voce liniștită, jucăușă, parcă-și rîdea de ea : Crezi prea mult că, dacă-i iubești, numai dumneata ai dreptul asupra lor. De unde-ai mai scornit și povestea că fata aceea l-a nenorocit pe Alexandru ? De unde știi că ea l-a nenorocit și nu l-a nenorocit tot ce se-ntîmplă-n Germania și tot ce se-ntîmplă la noi și oriunde ? Că... dacă rămînea lîngă dumneata și nu se ducea cu ea în Germania, cine-ți garantează că avea o soartă mai bună ? Astea-s timpurile. Resemnează-te !

— Ai dreptate, ai dreptate, bine, bine, se înmuie bătrîna, dar Negostina știa că nimeni nu-i poate zdruncina convingerile. Du-te și te plimbă. Du-te și gîndește-te la ceva frumos.

Negostina zăbovi nemișcată, apoi se-ntoarse căscînd, în lumina cenușie și rece care trecu peste ea și-o învălui ca-ntr-un fum.

— Am auzit că s-a spart frontul, spuse binevoitor, vrînd să-i facă o plăcere.

— O să vină Toma, șopti bătrîna cu vocea ei de toate zilele. Vezi să nu răcești. Pune ceva pe tine cînd ieși. De asta-l visez într-una de două nopți.

— Eu visez cerbul de la mare.

— Mda, făcu bătrîna cu gîndurile-n altă parte. Cerbu-i veste. Stătea cu capul spre tine, sau întors ?

— Întors cu spatele. Ținea capu-n sus, cu coarnele răsfirate, și intra-n mare să se scalde.

— Asta-i veste de la cineva care pleacă, nu vine.

— O dată l-am visat cu botul spre mine. Întindea botul să-i dau zahăr din palmă. M-am trezit, și simțeam pe mînă răsuflarea lui.

— Cînd asta ? Cînd a fost asta ?

— Mai demult.

— O veste care s-a rătăcit. Poate o altă scrisoare de la Alexandru !

— De ce de la Alexandru, și nu de la Tom ?

— Pentru că Toma nu scrie. Cînd o fi să vină, vine el. Ajunge el înaintea scrisorii, da-i supărat. L-am visat îmbrăcat în negru ! Stătea înaintea mea îmbrăcat în negru, și-n spatele lui era o arătură mare, mare, care s-a schimbat într-o biserică. O biserică pînă-n cer, n-am mai văzut așa ceva, și din biserica aceea s-a deschis o ușă și-a ieșit o locomotivă. Am știut că-i Miluță acolo-n locomotivă, dar n-am mai apucat să-l văd, că m-am trezit. Era ora la care mă trezesc eu de obicei, oftă sfîrșită, atît de sfîrșită în durerea ei, c-o apucă somnul, și Negostina dădu din umeri amuzată și ieși tiptil, închizînd încetișor ușa. Trase cu urechea pe scări, orbită de-ntuneric, să se-ncredințeze că-ntr-adevăr n-o aude nimeni, și coborî, lipsită de orice sfială, în adîncimile tainice ale nopții.

CAPITOLUL 3

LIMPEDE, PARCĂ DESENAT PE cer, văzu turnul catedralei despicat în două, cu ceasul mare dominînd molozurile şi dărîmăturile, cu acele lui fosforescente, care nu-şi pierduseră nici o iotă din strălucire, oprite la 7 şi un sfert. Cifrele 10, 11 şi 12 nu se mai vedeau. Ceasul fusese retezat cu o parte din turn. Acele fosforescente se opriseră exact la 7 şi 14 minute — seara sau dimineaţa, nu se mai putea şti —, cînd se produsese explozia.

Tresări pe neaşteptate şi înţepeni zărind o umbră în cămaşă, cu capul gol şi şoşoni în picioare, cărînd o căldare de apă. Zgîlţîită în mers, căldarea se vărsase, udînd pantalonii omului de la genunchi în jos, dar acesta nu părea să-şi dea seama de asta. Venea direct spre el, încordat, aplecat puţin într-o parte, ca şi cum căldarea ar fi fost plină. Se apropie legănîndu-şi capul alb, parcă înconjurat de un nimb, ca sfinţii din calendare şi, mutîndu-şi căldarea în mîna cealaltă, şopti :

— Domnule, ai aflat ce s-a întîmplat ? A sărit un tren în aer ! E razie în oraş ! Fii atent !

— Mulţumesc ! îi spuse Miluţă şi-o luă la fugă.

Fugi, strecurîndu-se prin ulicioare, prin locuri dosnice, pînă în apropierea pieţei din faţa depoului, unde se

bifurcau și se uneau toate drumurile care duceau și ieșeau din oraș. Piața și depoul, cu intrările și ieșirile, erau păzite de jandarmi. Îi văzu pe doi aprinzîndu-și țigările și intrînd în bufetul gării.

Sări cîteva pîrleazuri — din fugă, nici nu simți parii sub el, parcă zbura —, apoi se tupilă pe lîngă garduri, prin grădini, ocolind strada circulată, cu huruitul motoarelor care umpleau, gîfîind, întunericul. Escaladă zidul prin spatele casei și se prăbuși aproape leșinat.

Ușa de la intrare era deschisă, luminată slab. În dreptunghiul de lumină, o fată vîntura un fier de călcat.

— *Verfluchter !* M-ai speriat ! Tu erai ? șopti fata, și repezi fierul înainte, parcă ar fi vrut să-l lovească. Ce-i, puștiule ?

— Am fugit. Nu mai pot. Mama-i acasă ?

— Te-au căutat de la depou, fii atent ce-i spui.

De dinăuntru, de undeva din capătul scărilor, se auzi o voce enervată strigînd :

— Ce faci, dragă ? Vii odată cu fierul ăla ?

— Ți-a sosit amorezu, tu !

Îi aruncă o privire scurtă din coada ochiului și, legănîndu-și șoldurile înguste, ca de băiat, urcă scara. Miluță se luă după ea. În ușă, sus, fata mai întoarse o dată fața.

— Arăți de parcă ești beat ! îi strigă, și izbucni în rîs. Să vezi ce-o să-ți facă maică-ta !

— Sssst ! se rugă Miluță.

— Parcă ești beat, sau vii de la femei ! continuă fata, fără să se sinchisească, nepăsătoare chiar, c-un fel de bruschețe în glas, lipindu-se de ușă să-i facă loc, și, chicotind nerușinat, mărunt, îl lovi cu genunchiul în spate. Spune, zău, nu știi nimic ce se întîmplă ?

— Lasă-l în pace, tu ! N-o asculta ! îi luă apărarea Irina.

Roși și mai tare, jenat de stînjeneala lui caraghioasă, și ameți descoperind mirosul lasciv-lenevos — pe care

acum îl sorbea parcă pentru prima oară —, adierea aceea toridă de trupuri tinere, care răspindeau o mireasmă de eleatrop, de muguri de salcie şi de ceva fără nume care-ndulcea aerul. Camera o cunoştea, dar şi aceasta avea ceva nou in dezordinea şi răvăşeala voluptoasă a lucrurilor împrăştiate de-a valma, şi ceva şi din casă, din lucruri, se strecura şi pătrundea în el.

Patul, de culoarea mărgăritarului, se-ntindea ca o colină înfloritâ.

— Dacă intri, intră odată, să închid ! îl zori fata din uşă.

Avu o mişcare trindavă din umeri. Să-l fi căutat, oare, într-adevăr, pe-acasă, sau... Miluţă auzi un huiet monoton şi sălbatec de locomotivă venind peste el. Doamne, dacă află mama în ce belea am intrat, se-mbolnăveşte de inimă. Dar poate că nu s-a-ntîmplat nimic, şi scîrba asta mică de nemţoaică vrea numai să mă tragă de limbă.

N-avea încredere decît în Irina.

Irina era bună, dulce şi înmiresmată ca o fragă. Cu ea puteai să discuţi orice, ştia să-şi ţină gura, sinceră şi neprefăcută, cu toate că ochii i se deschideau galbeni-verzui, ca la mîţe. În miezul lor se vedeau semincioare de cicoare plesnind şi ridicîndu-se ca nişte paraşute spre cer. Se-ndrăgostise de ea şi-o iubea ca pe-o iadă scăpată-n primăvară, jucăuşă-n şolduri şi, din şolduri pînă-n umeri, roşcată ca o coadă de veveriţă, înrobindu-l cu dulceaţa ei de fruct şi căldură. Nu semăna cu nimeni şi nu era nimic din ce spunea lumea că este şi din ce credea şi maică-sa, poate şi Negostina. Maică-sa o judeca după Erika, şi ea n-avea nimic cu Erika. Prietene de nevoie. Amîndouă logodite. Logodnicii lor erau din Bucureşti, aviatori. Se logodiseră în aceeaşi zi, la un an după începerea războiului şi la trei luni de serviciu în oraşul lor — cînd aeroportul mai era în marginea oraşului, înainte de a fi distrus pînă la ultima bucată de beton, şi ei trimişi pe front. Dealtfel,

convingerea lui era că ei — nu ele, și pe urmă poate și ele — nici nu socoteau ceva serios logodna aceea, și nici nu era. Era o logodnă de război, și-atîta. Aviatorii, amîndoi în rame subțiri de pînză cerată, puși sub sticlă și atîrnați de perete, deasupra șifonierului, se uitau la el, sau nu se uitau, — dracu să-i pieptene ! — că ochii și zîmbetul lor erau de carton, apă de ploaie, dar lui așa i se părea ori de cîte ori îi vedea, și simțea un nod în gît, o uscăciune.

Inima-i zvîcni mai tare. Se simți luat pe sus, legănat și destrămat, în liniștea ochilor Irinei, cu transparența lor verzuie de apă rece din care semințe de grîu ieșeau la suprafață ca niște flăcărui.

— Vrei să mănînci ceva ? Ți-e foame ?

— Foame ! Am și uitat de foame.

— Da ce-ai pățit ?

— Era să nu mai ajung. Să nu mai viu...

— Nu se poate !

Miluță o privi lung, topit, pierzîndu-se în nuferii și curcubeiele împroșcate din ochii ei.

— De ce mă privești așa ? Ce-i cu tine ? De unde vii la ora asta ?

— Nu-ți spun ? Era să nu mai vin deloc. Gata-gata s-ajung în Germania.

— Cum s-ajungi în Germania ? !

— Așa bine. Ne-au îmbarcat, pe mine și pe moș Țurcanu, pe locomotivă, ne-au pus santinelă în spate și dă-i cărbuni, băiete ! Dacă nu era moș Țurcanu, la revedere și n-am cuvinte ! Nu te mai vedeam niciodată.

— Ah, de asta te-au căutat pe-acasă ! se miră fata și-i puse degetul pe gură să tacă.

— Au speriat-o pe mama...

— Ne-au speriat pe toți. Aide. undeva să stăm de vorbă liniștiți. Aide-n baie.

— Numai terminaţi repede cu secretele, că acu pică, ştii tu cine, bufni în rîs scorpia mică, şi băiatul simţi un ghimpe otrăvit în inimă.

— Cine să... Ce vorbeşte asta ?

— Prostii, prostii, n-o băga-n seamă, îl linişti fata. Vrea să te necăjească. Hai.

— De ce rîde ? întrebă Miluţă, şi-şi simţi genunchii tremurînd.

Irina îşi strînse capotul pe ea şi, luîndu-l de mînă, îl sili s-o cuprindă cu braţele şi s-o privească în ochi.

— Zi mai repede. Ce-aţi făcut ? Cum aţi scăpat ? Ochii ei transparenţi, de pisică, se îngustară pe faţa rotundă de copil. şi coama sălbatecă, zburlită ca o creangă de scoruş, se scutură peste el îngropîndu-l în subtile miresme.

— Irina ! şopti, strîngînd-o nestăpînit, şi, înfundîndu-şi faţa-n mătasea caldă a părului ei, aspiră adînc.

— Fii cuminte ! îl potoli Irina, răsucindu-se cu genunchii goi rezemaţi de genunchii lui, şi-i înfipse mîinile în păr, împingîndu-i capul pe spate. Tata ştie ? L-ai anunţat ?

— Unde să-l anunţ ? Tu n-auzi de unde vin eu ? Cred că douăzeci de kilometri am făcut pe jos. Înţelegi ce-i asta ? Dar nu c-am venit pe jos ! Prin ce-am trecut pînă am ajuns la tine ! M-am întîlnit cu două patrule nemţeşti, dracu ştie, sau cu aceeaşi patrulă de două ori. O să-ţi spun altă dată. Ce mai, voiau să ne treacă graniţa. Am ajuns la pilotare. Cînd m-am uitat la moş Ţurcanu, am înţeles. Am mai dus trenuri nemţeşti la graniţă, dar cu santinelă în cabină !... Îţi dai seama !

— Şi ce-aţi făcut ?

— Ce să facem ? L-am văzut pe moş Ţurcanu că-mi face semn. Cînd am intrat în curbă, mi-a luat lopata din mînă. Habar n-aveam ce are de gînd. Aşa de repede s-a

petrecut totul, că abia pe drum, după ce-am sărit de pe locomotivă, m-am dezmeticit și mi-am dat seama.

— I-a dat în cap ? Ce-a făcut ?

— Cum să-i dea, dacă neamțu stătea cu ochii pe noi și cu degetul pe trăgaci ? Una-două ne curăța. Ceva mult mai simplu și mai deștept : s-a întors să ia cărbuni și, cu coada lopeții, a spart sticla de nivel. Înțelegi ? Zang, și gata ! Tu știi ce-i aia sticlă de nivel ? Te-ai urcat vreodată pe locomotivă ? Toți dracii iadului au pufnit peste neamț. În cine să tragi ? Și noi... unul pe-o parte, altul pe alta, am sărit, și tulea, băiete !

Irina îl privi o clipă, în treacăt, apoi, cuprinsă parcă de-o oboseală lenește, i se lăsă moale de gît.

— Știi... tu ești un băiat tare bun. Tare, tare bun. Într-o zi o să-ți spun mai multe, acum nu pot. Să nu te superi pe mine.

— Nu știu de ce să mă supăr, dar nu înțeleg misterele astea. Nu cumva...

— Măgarule ! Ești un măgar ! Ce-ți trece prin cap ?

— Atunci ce-s misterele astea ? protestă Miluță ofensat, și-i atinse ușor obrajii cu vîrful buzelor, mirîndu-se singur de îndrăzneala sa.

— Nici un mister. Erika trebuie să plece într-un loc și vrea s-o însoțesc și eu... Dacă-ți spun, te superi și nu-mi dai voie. La o petrecere la care s-ar putea să vină și fratele tău...

— Tom ! ?

— Da. S-ar putea, nu știu. M-a rugat Negostina.

— Bine, dar de ce nu merge ea ? Sau de ce nu merg eu, dacă vine Tom !

— Tu ! ? Ce să cauți tu, acolo ? se sperie fata. Nu ești invitat. Și-acolo vin nemți, s-ar putea să te prindă. Lasă, lasă, nu fii prostuț, nu-ți fă griji, o să fie bine. Du-te și te culcă. Noapte bună ! îi șopti dulce, și, înălțîndu-se

pe vîrful picioarelor, îl sărută pe faţă. Mîine nu vii. auzi ? Mă duc să-l anunţ pe tata, să se ascundă, şi te duc şi pe tine în munte.

— Eşti rea ! Crezi c-am să mai pot dormi ?

— Te iubesc ! şopti Irina, şi el se lăsă în voia ei, plutind într-un fel de ceaţă fierbinte, o ceaţă sau o muzică, ceva de care nu era pe deplin conştient şi nu ştia dacă pornea de la el sau venea de la ea, dar peste puterile înţelegerii lui. Toată grija era să nu piardă nimic din frumuseţea aceea nebănuită, unică şi misterioasă şi să ajungă cît mai repede sus, să se gîndească la toate lucrurile care i se întîmplaseră în după-amiaza şi-n seara acelei zile.

Vru să încline politicos capul şi să-i dea celeilalte fete bună seara, iertînd-o pentru toate răutăţile şi şicanele, uitînd chiar şi de prezenţa ei nedorită din seara aceea, dar o văzu goală în faţa oglinzii, trăgîndu-şi furoul peste cap, şi se intimidă.

Ieşi repede şi pentru prima dată se întrebă de ce acceptă Irina să stea cu una ca ea. De ce nu locuieşte acasă la tată-su, care-i om de treabă şi muncitor, mecanic de locomotivă respectat de tot depoul. Numai pentru că sînt prea mulţi acasă ? Prea multe guri şi mizerie ? De ce ?

Dar nu-şi mai continuă gîndul. O umbră se desprinse din capătul scărilor şi coborî spre el. Jocul surprizelor continua.

— Ce faci ?

Asta-i bună ! Ea acolo, la ora aceea ? De unde venea ? Nu se culcase ? Ce se întîmpla ? De ce-l aştepta ?

Cumnată-sa coborî şi-i puse palma peste gură.

— Sssst !

O simţi neîmpăcată, neliniştită, ca un foc gata să izbucnească.

— Ce-i ? Ce s-a mai întîmplat ! ?

— Nu s-a-ntîmplat nimic, nimic, scutură capul Negostina. Sssst, îl rugă iar, strîngîndu-l de mînă, și continuă să-l tragă după ea afară, lipindu-se de el, în îngustimea scărilor prin care lunecau ca printr-o hrubă fără aer. Buimăcit cu totul de-ntîmplare, se-ntreba dacă nu visa, era mort de somn, dormea, și, prin vis, o confunda cu Irina sau cu altcineva, dar în nici un caz nu era cumnată-sa ! Ce să caute cumnată-sa cu el de mînă ? Să-l aștepte, și pe urmă să-l apuce ca o zăllată, să-și rupă picioarele cu el pe scări, gîfîind, să ajungă mai repede, unde ? De ce ?

— Trebuie să mă ajuți. Am nevoie de tine ! îi șopti ea cuprinsă de exaltare.

El se opri în ușă, în lumina care i se păru ireală, și-o privi fără s-o vadă, bîiguind buimăcit, trăgîndu-și mîna.

— De mine ? ! Ce să fac ?

— Să mă duci undeva !

Bărbatul tînăr simți văzduhul liber dincolo de ea emițînd o scurtă chemare, și, ca și cum femeia ar fi interceptat-o, o văzu palidă cum n-o văzuse niciodată, parcă pudrată cu pulberea stelelor, lăsînd să răzbească afară din ea, prin ochii negri, mari, tăiați ca niște scoici cu albul întors înăuntru, o tristețe sfîșietoare ca o înfrîngere și o speranță abia mijită, ajungînd pînă la el ca o chemare care ascundea toate promisiunile și toate ispitele.

Izbucni în rîs.

— Aha ! Știu unde.

— Știi !... De unde știi ? A, da, trebuia să-mi fi dat seama ! Ah, dar nu așa ! Așa vrei să mergi ? întrebă ea, izbită de înfățișarea lui, și-un aer de dezamăgire și nemulțumire îi umbri bucuria. Urcă-te-n cameră, pe încetul, să nu te simtă mama, și te-mbracă. Sau nu,

se răzgîndi, mă duc eu și-ți aduc un costum de-al lui Tom.

„Preabine", își spusce băiatul și rămase cu ochii zgîiți.

Un costum de-al lui Tom ? ! Era ceva nemaipomenit !

Indiferent de costum, oricare, faptul în sine că era al lui și i se îngăduia să-l poarte, fie și-o noapte, cîteva ore, oricît, era ca și cum Tom, în carne și oase, s-ar fi întors și l-ar fi bătut pe spate, ocrotitor, făgăduindu-i toate plăcerile și bucuriile lumii. Negostina era de-a dreptul nebună în noaptea aceea, ce-o apucase, cum să-i aducă un costum de-al lui Tom ? ! Ce va zice mîine dimineață maică-sa cînd va vedea ? Ce va zice Tom cînd se va întoarce ? Dar el, el, lacomul și fanfaronul, cu toată lăcomia și fanfaronada lui, avea dreptul să primească ? Să-l umilească pe frate-su purtîndu-i hainele ? Înfoindu-se ca un păun în hainele lui ? „Cred că noaptea e de vină, își spuse tulburat de șuierul vîntului care se izbea în acoperiș, țînguitor și gîfîit, ca un semnal îndepărtat de locomotivă care spintecă tăcerea unei cîmpii. Numai noaptea asta fierbinte, care ne face să ne pierdem mințile ! Irina, cu misterele ei, și pe urmă Negostina, gata să-l îmbrace gigea și să-l ia... Unde să-l ia ? Ce-a apucat-o ? Nici nu-l sufere în preajma ei, și-acum, deodată, tam-nesam...

Inima îi bătea la fel de puternic, să-i spargă pieptul, tîmplele îi zvîcneau ca-n baie, lîngă Irina. Dar, ciudat ! Se simțea mîndru de asta. Soția lui Tom, cel mai vestit bărbat din familia și din orașul lor, avea nevoie de el ! De ocrotirea lui, indiferent unde se ducea și ce se pregătea să facă, unde-l tîra după dînsa.

Negostina reușise s-o înșele pe bătrînă, să se furișeze pe lîngă veghea sau prin somnul ei, și să vină, cum promisese, cu unul din cele trei costume ale lui Tom, cel bej, cu pantofii ascuțiți, cu tocuri...

Luă, tremurînd, costumul și pantofii din mîinile ei, fugi după casă să se îmbrace, temîndu-se să nu-i fie prea mare. Se dovedi că haina-i era într-adevăr puțin cam largă, dar nu cine știe ce, îl făcea mai bărbat bombîndu-i umerii și pieptul. Pantofii aveau tocuri înalte, așa că-l săltară puțin, și-acum, măsurîndu-se în treacăt, fără ca Negostina să-l observe, constată că erau deopotrivă, poate că ea totuși cu un deget mai înaltă. Era înaltă și subțire, numai să te lase s-o privești ! Să te lase să stai lîngă ea ca lîngă o apă în care ești gata să te-arunci îmbrăcat ! Să-i mîngîi cu ochii gîtul de salcie, cu părul curgîndu-i în valuri negre pe umeri, mîndră și închisă, cum pășește, îmbrăcată în rochia înfloratã, numai șolduri și picioare, foșnind prin miresme, de-o sănătate și un orgoliu fără seamăn. Ce timpit ! Uite-așa-l apucă și nu-l mai slăbește ! Parcă se-mbată ! Parcă se-mbată cu propriile lui vorbe și închipuiri ! Numai să întinzi mîna și să le culegi din aer. Să te lași fără împotrivire topit de șuvoaiele tainice și mistuitoare care curg de peste tot și acoperă totul. Trupul cu sîngele lui se-ncărca necontenit de izvoare de iuțeală și fierbințeală, așteptînd ceva ce nici el nu știe bine ce, întîlnirea unei alte ființe, necunoscute și-apropiate, care nu mai venea sau avea să vină nu se știe de unde și de ce, făcută sau pregătită pentru el anume, plină de toate făgăduințele, cu-o voce care să stîrnească ecouri în peșteri și-n ape. Ecouri pe care el le și auzea înainte de-a auzi vocea și chemarea așteptată.

— Iuhu ! îi veni să chiuie.

Oboseala îi trecuse. Nu-l mai dureau picioarele. Capul și-l simțea ușor și-i venea să se dea de-a tumba pe iarbă. Să mototolească și să facă praf hainele lui Tom, care stăteau pe el prea țepene, stînjenindu-i mișcările.

— Hai să fugim ! strigă uitîndu-se peste umăr la noaptea care venea după el trăgînd covorul de stele în jos, şi Negostina abia-l ajunse din urmă, respirînd zgomotos, cu nările dilatate :

— Mai încet ! se rugă. Sînt cu tocuri înalte.

— Am înţeles. Nu ştiu ce mi-a venit.

— Ia-mă de braţ. S-ar putea să ne-ntîlnim cu cineva.

— S-ar putea. Cînd veneam spre casă, m-am intilnit de două ori cu patrula.

— Dacă ne-ntîlnim şi ne opreşte cineva, să spui că eşti de la Prefectură, auzi ? Să nu uiţi ! Să nu te intimidezi deloc. Să spui că eşti funcţionar la Prefectură şi te-a trimis domnul Tudor Gafton — ţine minte ! domnul Gafton — să mă conduci la bal. Spui cine sînt, soţia căpitanului Dimitriu, aşa şi pe dincolo, şi, din dispoziţia domnului prefect, mă conduci la bal.

— Care bal ? ! se zăpăci din nou. Aha ! De bal e vorba ! Unde a auzit ea vorbindu-se de bal ? Ce bal ? Cînd frontul s-a dat peste cap şi din clipă-n clipă totul se aşteaptă să sară-n aer, cînd nimeni nu ştie unde să caute cotlonul cel mai ferit, să se bage şi-n gaură de şarpe...

— Îţi baţi joc de mine !

— Nu. serios, clătină ca mustrător, privindu-l cu intensitate, cu ochii mijiţi de încordare, şi buzele groase îi se subţiară dureros şi dispreţuitor, parcă ar fi fost gata să izbucnească în plîns.

— Ce bal ? Lămureşte-mă !

— Prefectul judeţului dă un bal în cinstea foştilor noştri musafiri. Pleacă. Te desparţi de diavol rîzînd, cam aşa ceva, spuse ea repede, cu gîndurile în altă parte, şi el simţi mai mult decît îşi dădu seama că, pe măsură ce vorbea, se înstrăina şi se îndepărta de el, dispărîndu-i acea

nerăbdare, grabă și bucurie nestăpînită cu care-l întîmpinase pe scări.

— Tot nu înțeleg. Ucide-mă, și nu înțeleg, strigă el. Dincolo se demontează fabricile și se cară-n Germania din ordinul lui Hitler, se duc cu forța mecanicii de locomotivă, și-aici, belferilor le arde de petreceri ? Să se pupe bot în bot cu ticăloșii ăștia !

— Politica ! Așa-i politica, șopti ea plictisită, și chipul ei luă aerul unui om care se trezește din somn într-un loc străin și nu se poate orienta. Asasinate, prădăciuni, fascism, ce vorbea el ! Îi părea acum rău că-l luase, sau, și mai exact, că el, cu afurisita lui boală de-a iscodi, o făcea pe ea să-i destăinuie lucruri pe care n-ar fi dorit să le spună. O apucă o lehamite neagră, o silă de toate, atît de răvășitoare, că nici nu-și putea striga cel puțin dezamăgirea și indiferența să se răcorească.

— Ai dreptate ! Aveți cu toții dreptate... Hai să ne-ntoarcem.

— De ce ? Acum ? După ce...

— Dacă vrei să te duci, du-te singur, dar e periculos.

— Știu. Mi-a spus și Irina. Sînteți înțelese.

— A ! Ai trecut pe sus ? Ai vorbit cu Irina !

— Păi, da, că-n noaptea asta pe toate v-au apucat misterele. Tu, înțeleg să te duci, dacă vine Tom, dar ea ? Ea ce să caute acolo ? Spune-mi și mie.

— Am rugat-o eu. Mie mi-e teamă să merg. Din anumite motive, pe care nu ți le pot spune, nu pot să merg.

— Și ea de ce să poată ? se încăpățînă Miluță, gelos. Să se agațe toți de ea, s-o danseze, să...

— Ei și ce-i dacă se distrează și ea. E tînără și n-are nici o obligație.

„Bine, dar eu !“ vru să spună băiatul, dar își mușcă limba.

— Doamne, ce dezgustată mă simt de toate ! Mă întorc ! strigă pe neașteptate Negostina, neputîndu-se stăpîni, și-o luă hotărîtă înapoi.

Miluță se trezi respirînd greu.

— Cum așa ! De ce ?

— Ah, mă exasperezi ! izbucni Negostina. Ești mai rău ca bătrîna. Nici eu nu vă înțeleg pe voi. Ce-aveți cu mine ?

— Cu tine ! ! Eu ! ? !

— Da. Tu și maică-ta, și toți.

— Judecă singură ! M-ai luat, m-ai pus pe drumuri, și-acu, ce vrei ? Te superi pe mine că umbli cu capu-n nori ? Ce-s vinovat eu sau mama, care nici nu știe ce faci tu !

— Minți !

— Adică... Știi că ai haz ? Îmi pare rău că mi-ai mai dat hainele lui Tom. Unde să mă duc cu ele ?

— Dacă vrei să te duci, du-te, și nu mai întreba nimic. Dacă nu, hai să ne-ntoarcem. Mi-ai stricat tot cheful.

— Măi, măi, măi, se minună el. Grozav le-a mai potrivit cine le-a potrivit !

Se gheboși cu capul între umeri, supus, umilit și intrigat, nemaiînțelegînd nimic, și se pomeni făcînd drumul îndărăt după ea :

— De ce te superi ? N-am vrut să te supăr.

— Nici eu, crede-mă, se dezvinovăți ea.

— Atunci ce facem ? Nu mergem ? Vreau să văd și eu balul ăsta. Aș avea poftă de dans.

— Foarte bine ! Du-te !

— Bine, dar singur... Cum să intru ?

— Te-ai duce s-o vezi pe Irina !

— Păi da.

— De frate-tu nu ți-e dor ?

— Ce-ntrebare ! Mi-e dor și de el.

— Bine, atunci fii cuminte ! Te strecori tu cumva. Te distrezi şi-mi faci şi mie-un serviciu. Du-ci plicul acesta şi-l dai prefectului.

— Aha !

Miluţă îşi dădu capul pe spate şi-o privi jignit, furios şi-nveselit totodată :

— Va să zică... ăsta-i secretul ! De asta... Mama bănuia, dînsa ceva, săraca, dar nu ştia...

— Du-te dracului ! Măgarule ! izbucni Negostina şi-i întoarse spatele rupînd-o la fugă îndărăt. „Bine. Preabine", îşi spuse Miluţă şi păşi, hotărît, înainte.

CAPITOLUL 4

SE STRECURĂ PE LA BISERICUȚĂ, prin spatele haznalei, prin spărtura din gardul liceului. Se agăță de burlanul ruginit și-ncepu să se cațere ca mîțele. Inima-i bătea cu putere. Nu simțea nici urmă de frică. Numai grijă să nu fie zărit și să nu cadă. Vîntul subțire, încărcat de parfumuri de iarbă uscată și cenușă, îi trecea prin păr. Sus, răsuflă ușurat. Se orientă orbește după direcția vîntului, fără să ridice capul, și coborî ca-n-tr-o fîntînă, în întunericul din cabina proiectoarelor. Conurile de lumină îndreptate spre scenă făceau de acolo, de jos, bezna de nepătruns.

Se înălță întinzînd gîtul și rămase cîteva clipe neînișcat, ținînd tot cerul negru în spate. La picioarele lui, parchetul strălucea presărat cu talc. Perechile se roteau lenevos sub serpentinele și ghirlandele multicolore atîrnate de tavan. Ce mare crescuse această sală, ca oamenii să fie atît de mărunți ! I se păru c-a trecut o viață de cînd nu mai intrase aici. Urmări scaunele înșirate pe lîngă pereți, măsuțele pătrate, așezate la intervale, cu fețe de mese albe, deasupra, și sticle burduhănoase, cu gîturile înfășurate în ștergare, răsturnate în căldările cu gheață. Senzația aromată, înțepătoare și rece din cerul gurii îl făcu să-și lingă buzele și să-nghită în sec. Mirosea a rouă și rădă-

cini crude. Mestecă în gînd gustul de pîine bună și buchetul vinului. Suava dulceață îi înțepa limba și-l amețea.

Hotărî să coboare și coborî scările. Civili nu erau prea mulți ; totuși erau destui, și cei mai mulți, amestecați cu ofițerii, se luptau cu hălcile și sprițurile, năduși̧ți, roșii de efort, parcă ar fi înfundat cărbuni în locomotivă. Nemernicii ! Petrec, ce le pasă ! Un ofițer superior strălucea ca un brad de Crăciun. Era chiar generalul. Îl recunoscu și pe primar. Bondoc, gras, transpirat, mergea de la masă la masă, se așeza și se ridica, ștergîndu-și chelia c-un pogon de batistă. Proptit solid pe picioroangele uriașe, cu pantalonii reiați de catifea argintie, vestă și haină închisă la doi nasturi, cu un cap mai înalt decît toți și-o privire seniorială, prefectul vorbea cu generalul, balansîndu-se cu mîinile la spate. Orchestra cînta pe-un podium. Perechile dansau. Spuma șampaniei sfîrîia în cupe de cristal. Pe mese tronau munți de fleici și cornuri prăjite. Dinții mușcau vîrtos, nesățios, ca din miezul însuși, mustos și picant, al vieții. O tristețe de moarte-l doborî, căci viața aceea nu era a lui. A lui rămînea numai ușița îngustă ca un capac de raclă, pe unde se putea strecura în caz de nevoie, în noaptea de fum, în noaptea sărbătorită de strigătul morții, prin care, Negostina, cumnată-sa, se plimbă ca o regină detronată.

Se înclină peste balconul căptușit cu pînze de păianjen și privi în jos, ca la cinematograf. Fumul și praful îl făceau să răsufle scurt.

Se uită și-o văzu chiar sub el pe Erika. Stătea la o masă încărcată cu sticle și farfurii pline, lîngă un tînăr cu profil nordic, flegmatic și deșirat, ferches ca un mire, cu păr blond, luminîndu-i fața prelungă și ascuțită. O sorbea din ochi, apropiat de ea, și ea-i citea-n cafea. Dar Irina... unde-i Irina, se întrebă îngrozit că n-o vedea și pe Irina, și cum stătea aplecat peste balcon, îi veni să arunce

c-un reflector în capul petrecăreților. Mama lui de puș-lama ! Semăna cu aviatorul din fotografie. Purta vestonul țeapăn pe el, încheiat la toți nasturii, mânșetele scrobite, cu butoni de aur, îi scoteau în evidență mîinile prelungi și palide care se-ntindeau să mîngîie buclele fetei. Tîrfa ! Fecioara greșită ! Spurcăciunea ! Tratează prețul vînzării ! Își pregătește fuga ! Ofițerul făcu un semn. Chelnerul, în vestă albă, lățindu-și crupele grase și frîngîndu-și șalele, umplu paharele cu șampanie. Ei bravo ! Omeniera se-neacă, zbătîndu-se în propriul ei sînge, pînă-n gît, și ăștia beau șampanie ! Hitlerlandul zeităților blonde care se pregăteau să arunce-n aer orașul sau măcar o parte din el, pe principiul : „după mine potopul !“

Simțea în ceafă căldura reflectoarelor. Greutatea corpului său strivit de balustradă. Îi veni să rîdă cum stătea cocoțat, acolo, în întuneric, deasupra lor, *deasupra*, și trupul cu sufletul lui avură deodată chef s-o ia razna care-ncotro : picioarele și mîinile, care-i zvîcneau încleștîndu-se de balustradă, tot trupul să se desprindă și să coboare, să se amestece printre cheflii și dansatori, să-i împingă într-o parte și să-și facă loc s-o caute pe Irina, și rîsul care fierbea în el, umflat ca o spumă de șampanie, să rămînă acolo, sus, suspendat în gol, nor îndîrjit și răzbunător.

Ce căuta el, aici ? Era nebun că venise, că se lăsase împins de curiozitate, de îndoială, de gelozia lui bolnăvicioasă și venise să afle, ce ? că-l înșală ? că altul mai șmecher... Coborî atent, amestecîndu-se printre cheflii.

Ravagiile din stomacul lui erau mărite chinuitor de privelișteа deslușită de-aproape. Mormane de mici sfîrîitori și cîrnați usturoiați dispăreau sub ochii lui, ca-ntr-un cataclism, în fălcile osoase. Își înfrupta ochii cu pîlpîirea și zvîcnetul gol al dansatoarelor și-și strîngea pumnii și dinții, văzînd cum se-ndoapă dihăniile cu frișcă

și șampanie. Se descălțărămau să-și lărgească burta și se așezau temeinic pe mîncare, aruncînd hălci întregi în gîtlejurile desfundate, sfîrtecînd sîni delicioși cu ochii și nările, înfruptîndu-se din șolduri de trufandale și spete de gîște ; măcelărind cu furculițele și cuțitele fleicile sfîrîinde, torturile maronii și cozonacii moldovenești, pufoși și bălai, crescuți cît potcapurile popești, cu-o ardoare și-un zel atît de gurmandic că păreau că niciodată nu vor avea de gînd să se ridice de la mesele acelea, din sala aceea și din orașul acela. Atroce pentru foamea și simțurile lui întărîtate, căpcăunii îmbucau, sfîrtecau și, ce nu puteau să înghită, ce nu le încăpea în grohotișurile gurilor, stiveau și aruncau pe jos, călcînd în picioare, într-o plăcere intolerabilă, să se desfete ca porcii, excitați de parfumuri, mirodenii și vin și de privirile-nfierbîntate ale femeilor bete stăpînite de chiotul cărnii și de dorința năprasnică de-a rupe cu unghiile.

Mirosuri acidulate și brutale se-ncrucișau prin aer cu vagi efluvii de suave parfumuri franțuzești. Rîsul clocotea în gîtlejuri, șampania pocnea țîșnind pînă-n bărbile de celofibră ale ghirlandelor, bucile nădușite ale fețelor congestionate, gata de apoplexie, se scuturau sub rafalele dopurilor, bătăile tobelor, icniturile, nechezatul tremurat al femeilor și grohăitul scurt hurducat al comenzilor scrîșnite.

Spasmele beției atinseseră apogeul într-o demență ridicolă și intolerabilă.

În clipa aceea, se-ntîmplă cel mai mare rău și bine totodată care se putea-ntîmpla pentru ca venirea lui acolo să nu fi fost cu totul zadarnică și absurdă.

Apăru Tom !

Se frecă la ochi să se dezmeticească, își făcu loc cu coatele, se-ndesă printre dansatori și beți și cu cît își

dădea seama că nu se-nșela, cu-atît un frig tot mai mare luneca în el, făcîndu-l să dîrdîie ca-n mijlocul iernii. Încordarea lui era atît de mare, că-și auzea nervii trosnind și-ntinzîndu-se-n el.

Ca și cum ar fi primit un pumn în stomac, sughiță, apoi icni în gol. Nici vorbă, era Tom. Tom în carne și oase. Mai slab, dar Tom. Îmbătrînise și — poate din cauza luminii sau a depărtării — avea obrazul alb, ca dat cu talc, dar era Tom, îmbrăcat militar. Fuma — fuma încă din liceu — împrăștiind fumul cu mîna, și, cînd ofițerii se dădură în lături, să-i facă loc, Tom, parcă știind că-i în sală, strigă tare numele iubitei lui, al Irinei. De unde-o știa ? Unde se cunoscuseră ? Cînd ? Imposibil !

Scoase un geamăt. Descleștă mîinile. Se desprinse de balustradă. Pipăind ușor cu vîrful piciorului, căută ușa de la cabină. Se bușsi în ea cu umărul. Se proiectă dincolo, într-o beznă nesuferită, izbindu-se de scaune, stîlpi și de tot felul de obiecte colțuroase, care începuseră să se-n-grămădească în calea lui. La sfîrșitul acestei lupte, cînd răzbi în capătul scărilor, era îndîrjit de-a binelea. Abia se mai putea potoli, dar se stăpînea, pentru că știa ce are de făcut.

Împotmolit în vălmășagul din sală, zări un chelner cu-o tavă enormă cu halbe. Ameți. Nu mai pusese nimic în gură — nici apă, nici mîncare — dinainte de-a urca pe locomotivă. Tot drumul cît fugise pînă-n oraș, ceea ce-l chinuise cel mai înverșunat fusese setea.

Chelnerul, citindu-i în adîncul ochilor dorința, se opri în fața lui și așteptă, privindu-l c-un fel de înțelegere secretă și chiar de simpatie.

— *Bitte, bitte !*

— *Danke schön !* Poftește, poftește, tacă toriți !

— *Nein !* clătină el din cap, arătînd spre gură.

— *Jawohl ! Jawohl !*

Roti capul s-o caute, dar nu întîlni decît mutre străine, țapi ghiftuiți de cărnuri și brînzeturi, tumefiați de băutură, avînd același aer comun de buimăceală și veselie tîmpită. Faptul că toți — parcă dinadins — i se așezau în față, îl înfurie atît de rău că ameți. Închise ochii, gîfîind, izbit de-un parfum răcoros, de tămîie. Cînd și-i deschise, prietena prietenei lui sta în picioare, în rama unei ogiinzi sparte, îngropată-n evlavia nerușinării, expusă ca o marfă strălucitoare. Berea, șampania și coniacul băut pe nerăsuflate își făcuseră efectul. Bărbații, bîntuiți de pofte, îi priveau, cu un amestec indecent de dispreț și posesiune, goliciunea impudică, admirîndu-i prospețimea de dimineață buimacă, galbenă ca untdelemnul, în timp ce ea zîmbea nepăsătoare și provocatoare, jucîndu-și în ochi mîndria de-a fi atît de rîvnită. Pieptul ca o gușă de porumbiță săpa fîntîni negre-n carnea lor. Ceva mai în spate, o curvulice de șaisprezece ani, inconștientă și vicioasă, ridea de nu mai putea. Rîsul ei îl dezmetici, și-l făcu s-o urască îndîrjit. De fapt se ura pe sine că venise și stătea acolo caraghios și flămînd, în hainele de împrumut, lung și slab cît toate zilele, să se ia singur la palme, cu capul vîjîind, neajutorat și scofîlcit, cu coșuri pe față, topit de hăituială, oboseală și nesomn, ținînd halba goală în mînă, neștiind unde s-o arunce și-n cine...

— Ce dorești ? Ce cauți aici ?

Cineva stătea-n fața lui și-l scormonea c-o privire rea și iscoditoare.

— Treaba mea, ce te privește ? dădu din umeri nepăsător, sfidînd ghinionul, și-n clipa aceea ar fi vrut să nimicească totul, nimicindu-și propria lui dorință aprinsă-n viscere, să dispară cît mai repede de-acolo.

— Mă, băiețică, ia vină tu-ncoace, se trezi înghiontit din spate.

Se-ntoarse jignit, subjugat de sila și furia aceea vi-foroasă care fierbeau în el încă de pe locomotivă, tot drumul și toată viața jefuit de tot, fir-ar să fie! avea să gîndească și să-și dea seama mai tîrziu, încrîncenat, vînăt de ciudă, cu degetele încleștate pe cana groasă și grea de sticlă crestată ca un fagure.

Își făcu vînt și proiectă halba-n tavan. O ploaie de cristale se revărsă peste mese. În aceeași clipă, ultimul lucru care-l mai înregistră înainte de a se prăbuși, — amintindu-și de asta în stradă — auzi un țipăt jalnic, ca un schelălăit de cîine. Ceva negru i se puse în fața ochilor. Căzu peste-o masă. Masa peste el. Totul se-nvălmăși, se întunecă, apoi se limpezi și se legănă înnegrindu-se din nou. Urechile-i vîjîiau. Un compresor gonea în el și-un fierăstrău electric îi despica țeasta. Cu fața-n jos, zdrelit pînă la sînge, buimăcit, se simți apucat de mîini și de picioare, ca un buștean, și aruncat într-o prăpastie neagră, sfărîmicioasă, cu pietre multe, o avalanșă, explodînd într-o lumină orbitoare, care se prăvăli peste el.

Undeva, departe, parcă pe alt tărîm, cîntau cocoșii de ziuă.

CAPITOLUL 5

BĂTRÎNA SE TREZI GEMÎND, CU oasele grele. Toată oboseala lumii se cuibărise în oasele şi-n muşchii ei.

Afară mijeau zorile.

Se săltă şi trase cu urechea : auzi întîi huruitul metalic, greoi şi hurducat de pe drum, apoi sforăitul lui Miluţă, lîngă uşă, cu întreruperi, ca şi cum s-ar fi înecat, şi-şi spuse că totul e bine. Inima îi bătu mai repede, uşurată de povară. Negostina răsufla uşor, abia se-auzea. Se cunoaşte şi după asta că nu-i muncită, îşi spuse şi, foindu-se prin casă, începu să se îmbrace.

Cu ochii încordaţi, nimeri geamul şi-l crăpă încetişor. Lumina lăptoasă năvăli buimacă înăuntru, cenuşie şi rece, făcînd-o să clipească mărunt. Bătrîna se întoarse oftînd şi-şi strînse părul la spate. Se uită cum doarme nora, cu faţa-n sus, c-o mînă sub cap, dezvelită şi transpirată, c-un picior afară, cu genunchiul gol şi rotund deasupra cearşafului.

Ce-i pasă ! Doarme ca pietrele !

Nu-i mai ieşea din minte cum plecase Toma şi i-o lăsase ca pe-o oaie-n păstrare. Ca pe-o oaie năzdrăvană. Uşernică. Cum îşi lăsase costumele-n garderobă şi trebuia

să le găsească neatinse la întoarcere. Ai, doamne, doamne, își spuse. Ce bine mai era pe-atunci ! Ce bine era cînd erau cu toții laolaltă, fără nimeni străin între ei, cînd ea era și mîngîierea și ocrotirea lor. Înainte, atunci cînd erau toți laolaltă, numai ei, numai ei și ea, fără blestematele astea cu sîngele stricat, care nu se gîndesc decît la binele și la plăcerile lor, aruncîndu-le dintr-o dată cu albeață-n ochi și-acoperindu-i și punînd mîinile lor lacome și nedomolite pe ei, de parcă ele i-ar fi făcut, de parcă lor li s-ar fi cuvenit totul și li s-ar fi îngăduit totul ! Cu farmecele și ademenirile lor ! Să-i îndepărteze, să-i smulgă de la inima ei ! Ticăloasele ! Ușernicele ! Egoistele !

În răzbunarea neputincioasă pe *cealaltă*, care i-a luat băiatul în Germania să-l nenorocească sau să se salveze prin el, pentru că se știa că-i evreică și el român curat, din moment ce n-a găsit nici un prost de neamț s-o ia, de care să nu se lege nimeni, s-o scape de lagăr intrînd el în locul ei, o pîndea și era-n război cu *astalaltă*, cu Negostina. Între ele se-ntemeiase-n tăcere războiul soacrei și nurorii, hărțuiala și pînda înverșunată. Cînd o vedea plecînd, îi tresălta inima de bucurie. Poate se duce, și dusă rămîne. Poate are, poate-și găsește pe cineva ! Atîta pagubă ! Pagubă-n ciuperci ! Cărare bătută ! Cînd o vedea plesnind de sănătate și de voie bună, cu dinții ei care-ar fi putut sparge pietre de moară, ea, care nu putea mușca nici dintr-un măr și-i cădeau brațele de vlăguială, frumoasă ca soarele dimineții, sprîncenată și-ochioasă, cu ochii veșnic duși, stînd mereu gata de plecare, o-nțepa un fel de gelozie rea, de parcă prin sufletul ei răzbea, bănuielnic, sufletul lui Toma, al copilului care cine știe pe unde se chinuie de dorul ei, și la ea,

maică-sa, care l-a făcut și l-a crescut și-a rămas văduvă și nemăritată din pricina lor, nu se gîndește nici ca la bruma de anțărț. Ei, Negostinei, ce-i pasă ! zace toată ziulica risipită-n lene și gărgăunii ei, o ia la sănătoasa, hai-hui, umblînd brambura de cum dă răcoarea serii și cît ține noaptea, pe lună, ca o strigoaică ! Vine, tiptil, cu rouă pe haine și părul suflat de vîrcolaci, și cum pune capul pe pernă, adoarme ! Ce griji s-o scurme ? N-are copii s-o tragă de poale, mănîncă bine, doarme buștean, visează cai verzi pe pereți, și dimineața, o ia pe ea de odihnită, să-i tălmăcească nălucirile. Plesnește de voie bună și de cine știe ce-i umblă ei prin cap ! Toma, săracu, poate-i în pămînt, poate trag viermii din el sau e rănit pe undeva și sîngeră și se perpelește și nu mai poate de dorul ei, și ea nici cu spatele nu se gîndește la el. Sau se gîndește ce făcea, noaptea, cu el, la mare, ce mi-a spus la-ntoarcere, că încă pe-atunci mai avea gura dezlegată și mai puteai scoate ceva de la ea.

O apucau furiile cînd o vedea dormind cu-atîta nepăsare, dezvelită și-mprăștiată, fără să țină seamă c-o poate zări ea și-o putea simți, ceea ce era și mai rău, băiatul, gîndi, lunecînd cu privirile spre Miluță, dar neîndrăznind să se miște, să nu-l trezească, și nici s-o acopere, să n-o trezească nici pe frumoasa-frumoaselor desfăcută în pat, ca un nufăr de baltă. O apucau pandaliile, dar se stăpînea și amuțea, și-i zîmbea silit, să-i înșele bănuielile cum i le înșela și ea pe-ale ei. Să nu se lase mai prejos. S-o-mpingă numai și pe urmă să-i calce pe umbră, s-o prindă asupra faptului și să-i închidă gura pentru totdeauna, lecuindu-l și pe Toma de pacoste și dîndu-i o pildă bună și lui Miluță, care numai atît aș-

teaptă, zbînțuratecul, să se rătăcească și el pe cărări străine ! Ah, doamne, ce bucurie, ce liniște ! Ce-ar mai întineri și s-ar înzdrăveni din nou să se poată odată descotorosi de pacoste ! La ce-i trebuia ei noră-n casă ? La ce folosesc toate femeiuștile astea cu vînt sub fuste care dau tîrcoale în jurul copiilor ca lupoaicele la stînă, dacă nu numai la împovărarea și grijile bietelor mame ! De la ele, tot răul și înstrăinarea. De la hărmăsăroaicele astea cu sîngele fierbinte, care nu se gîndesc decît la îmbucătura lor și la ambiția lor de-a te înlătura, încet, încet, sau dintr-o dată, și de-a te face uitată în inima copiilor, ca o buturugă putredă-n ploaie.

Nu era însă proastă să se dea de gol. Își împietrea fața, încleșta fălcile și tăcea. Tăcea și-o lăsa să-și facă voile. Vedea bine cum o privesc toți cu ochii înfometați, dar se prefăcea că nu vede. S-o creadă proastă. Mai bine așa decît s-o sperie.

Un amestec de patimă a răzbunării și slăbiciune o ținea țintuită lîngă patul nurorii, privind-o cum n-o privise niciodată. Dacă ar fi putut ar fi rămas acolo, neclintită, pînă i s-ar fi desprins carnea de pe oase, numai să simtă plăcerea aceea ciudată, ca o amețeală care i se urca din stomac, să-i descopere uitîndu-se în adîncurile din ea, trădarea și mișelia. Să descopere că de fapt nici nu se află acolo, cum nici nu se afla, cu siguranță, căci cine știe pe unde călătorea sufletul ei și pentru cine bătea, chiar în clipa aceea, sub ochii ei, inima aceea mincinoasă și necredincioasă ! Uite-o numai cum suflă ! Parc-ar scoate îngeri pe gură ! Așa doarme și-așa suflă prin somn o femeie cinstită și iubitoare ? Clocitoare de iad e-n sufletul ei, dar respiră parc-ar da-o îngerii-n leagăn. Dacă-o îngăduia —

și-o îngăduia în felul ei nepăsător, cînd o răzbea prea mult singurătatea și deznădejdea —, dragostea ei era zgîrcită și aspră, amenințată mereu de teamă, simțind cum, pe zi ce trece și nu mai vine Toma, nora-i scapă din mînă, rîzîndu-și de ea și de el, de ei toți, cum, poate, și-a rîs de la începutul începutului, de cum a apărut în casa lor, și ea, mama, a simțit în ea, care nu era încă muiere de-a binelca, dar nici fecioară nu mai era, că-n ființa ei se ascunde ceva ce puține femei pe lumea asta știu să păstreze : duhul lui Dumnezeu, sau coada năpîrlită a Satanei. Piei, drace ! și-a spus, încă de-atunci, stupindu-și în sîn, și-a făcut o cruce mare de busuioc s-o pună sub perna băiatului. Crucea s-a vestejit din prima noapte, dovadă că bănuielile ei erau întemeiate. Numai o minune și îndurarea Maicii Domnului, la rugăciunile ei, îi mai puteau salva băiatul. Ziua, cînd i se uita în ochi, amețea. Flăcările iadului fierbeau acolo. Surîdea mereu dusă pe gînduri, privind în depărtare, de parcă ar fi întrezărit umbra Necuratului gonind spre ea pe-un cal negru sau cine știe ce altă fantasmă. Asta se-ntîmpla înainte de război. La-nceputul războiului, Toma plecase și i-o dăduse în primire, nici ibovnică, nici nevastă cu frica soacrei în sîn, și bătrîna era speriată și uluită de schimbările petrecute. Surîdea mereu, pierdută. Ce visa ea sau la ce se gîndea ! După ce-i trecea, se-ntorcea la viața măruntă, de toate zilele, săltăreață și buiacă, cu puterile sorbite din depărtările acelea, cu căutătura limpede și deschisă, apoi se apuca să cînte încetișor, abia auzit, și ochii ei priveau atunci lumea cu o neascunsă curiozitate copilărească. Ei, ce-i puteai face unei asemenea ființe ? Decît s-o iubești sau s-o alungi ! Bătrîna nici n-o iubea, dar nici n-o putea

goni. Trebuia doar să fie atentă și să se poarte cu cea mai mare chibzuință. Țarcul rămînea totdeauna deschis — și cînd se ducea, și cînd se-ntorcea — și era de-ajuns ca nora să i se uite în ochi, cu ochii ei învăpăiați și sălbateci, de mînz care nu suferă zăbala, ca ea, bătrîna, cu toate drepturile de stăpînă, să plece fruntea și să-i îngăduie orice fără să crîcnească.

Piciorul alb, gol, rotunjit în pulpă voinică de femeie frumoasă, se întinse prin somn. Negostina șopti ceva fără să se deștepte și răsucindu-se se-ntoarse pe spate, lăsînd-o să vadă ochiul dracului cu care era însemnată : alunița care-i rîdea sub buric. Era demonul care-o mîna mereu și-i da acea stare de nestare, acel soroc de înstrăinare și nestatornicie.

Trase cearșaful, învelind-o cu grijă.

Negostina văzu prin somn un zăvod scoțind urlete prelungi, tînguitoare, apoi altul, aplecîndu-se peste ea și-ncepînd să schelăie. Se uită mai bine și pricepu că erau mai mulți adunați pe muchia dealului, cu urechile ciulite, cu ochii pe jumătate deschiși și boturile ridicate, cuprinși de-o deznădejde atît de mare, cum numai pe cîini poate să-i apuce cîteodată. Lătrau sau urlau cu rîndul și-n cor spre luna albicioasă, flocoasă, ca un cap de buldog.

Bătrîna, în sfîrșit, se desprinse de lîngă noră. Porni spre ușă, să-l învelească și pe Miluță, dar abia făcu doi pași, aplecîndu-se spre salteaua întinsă pe podele, unde dormea, că tresări rămînînd cu ochii mari, cu palma la gură, înăbușindu-și un țipăt. Băiatul dormea, cît era de lung, cu mîinile la cap și fața îngropată în pernă, parcă s-ar fi ferit de lumină, îmbrăcat în hainele lui Tom. Pentru o clipă avu o vedenie înspăimîntătoare.

Se repezi la Negostina şi-o smuci de umăr.

— Fată, scoală ! Auzi ?

— Lasă-mă ! Mai lasă-mă ! scînci Negostina buimacă de somn, şi se răsuci leneş pe partea cealaltă, gata să adoarmă din nou.

Bătrîna n-o slăbi.

— Tu i le-ai dat ?

Negostina se ridică în capul oaselor, încolăcindu-şi braţele subţiri şi fragile ca de copil în jurul genunchilor.

— Da, eu ! spuse, şi aruncă o privire spre salteaua unde dormea Miluţă, îmbrăcat, horcăind şi zbătînd un picior, parcă se bătea cu cineva prin somn.

Rămase încovrigată, cu capul plecat, cu gîtul subţire, legănîndu-şi umerii rotunzi şi mici.

— Eu ! şopti cu-o voce durută, îndulcită de somn, şi se legănă mai departe, făcînd să lunece cearşaful de pe ea şi să rămînă goală în răcoarea jilavă a dimineţii. Mai bine să-l poarte el, decît să-l roadă moliile.

Bătrîna rămase cu ochii larg deschişi, parcă ar fi vrut s-o înghită, apoi se întoarse şi se repezi spre culcuşul lui Miluţă.

— Bine, mă băiete, şi tu cu hainele astea ţi-ai găsit... prinse a-l ocărî, dar vocea i se curmă printr-un ţipăt, ca şi cum i-ar fi dat cineva o lovitură pe la spate.

Pierzîndu-şi echilibrul, se prăbuşi peste trupul întins pe saltea cu faţa-n jos.

Apucîndu-se cu amîndouă mîinile de umerii lui, începu să-l zgîlţîie, opintindu-se să-l trezească sau cel puţin să-l întoarcă cu faţa-n sus sau să-i descleştеze mîinile de pe cap, să-l vadă la faţă.

— Ce-i cu tine, dragu mamei, ce-ai păţit ? începu să întrebe cu-o voce plîngăreaţă şi-ascuţită, care umplu toată camera. Ce-i cu el ? Şi tu ce stai ca o paparudă ? Vino repede ! strigă la noră-sa, ciudoasă, şi Negostina veni, înţelese înaintea ei ce s-a întîmplat şi-o dădu la o parte de-acolo.

— Lasă-l în pace, o rugă. O fi căzut şi s-o fi lovit. N-are nimic. Lasă-l să doarmă.

— Uite ce vînătaie ! Uite la ochiul lui ! protestă bătrîna.

— A căzut. Cu întunecimea asta, nici nu-i greu, explică Negostina. Ce-ai să-i faci, dacă-l trezeşti ? E obosit. Lasă-l mai bine să se odihnească !

— Bine ! cedă bătrîna. Pune-i o compresă cu apă rece, să-i treacă vînătaia. Şi tu ? Vrei să mai dormi ? Mai dormi ! Odihneşte-te !

— Nu, nu, şopti Negostina, zvîcnind din tot trupul, şi-şi dădu capul pe spate, s-o privească mai bine. Nu mai dorm, fii liniştită. Sînt gata să-mi iau robia-n primire.

— Robie, dacă ai munci forţat pentru alţii, cum munceşte bietu Alexandru ! o dojeni bătrîna blajin, fără asprime, parcă ar fi vorbit unui copil.

Cu trupul ei micuţ, uscat, numai cu mîinile şi picioarele mari, deformate de trudă, brăzdate de vine negre, umflate şi noduroase, se-ndreptă spre spălătorul din ungher şi-şi clăti mîinile şi faţa.

Udă încă, ştergîndu-se în faţa icoanelor, la picioarele lui Miluţă, cu prosopul în mîini, prinse să se închine cu glas tare, cu voce schimbată.

— Tatăl nostru, carele eşti în ceruri, sfinţească-se numele tău... Îndură-te de noi, păcătoşii, acum şi în ceasul morţii noastre...

Luă apoi mătura de după uşă, tîrnul de gunoi, o cîrpă şi puse mîna pe clanţă.

— Mălaiul s-a terminat. Vino jos după făină, la Invalid, o rugă şi închise uşa după ea.

Strînsă între pereţii dospiţi de mucegaiuri, scara veche trosnea răguşit.

Bătrîna, tîrşindu-şi picioarele-ncălţate-n tîrlici, trecu pe lîngă uşa apartamentului celor două fete de la etaj, fără să întoarcă faţa, să privească cu coada ochiului, ca şi cum s-ar fi temut să nu se molipsească de-o boală urîtă. Se temea pentru Miluţă. Stricăciunea şi răutatea pătrund mai iute ca binele şi cumînţenia. Aveau camera cea mai bună, chiar deasupra firmei restaurantului, cu baia alături şi geamuri la stradă — două geamuri : unul pe colţ, sub cămăruţa lor strîmtă din pod, şi altul deasupra fostului garaj, cu pereţii de scînduri văruiţi pînă-n stradă, unde-şi deschisese Invalidul cîrciuma „La formarea ideilor". Ce-i venise să-i zică aşa ? Poate pentru că stătea toată ziua cu capu-n jos, înţepenit pe scaun, cu proteza rezemată de tejghea, şi cînd nu servea — şi mai mult nu servea — citea ziarele.

Invalidul, un om ciudat cum nu se mai pomenise — — în orice caz, ea, bătrîna, nu mai pomenise. Bănuia că e scrîntit. Altfel, de ce-ar ajuta-o pe ea şi pe noră-sa atît de mult, sau i-o fi plăcînd de noră-sa ! Dar era prea bătrîn pentru asta, şi, pe urmă, prea tăcea. Nu spunea nimic niciodată. Orice l-ai fi întrebat, dădea din cap, sau

nu dădea nici din cap, își măcina fălcile cînd se uita în stradă sau la cine-i intra și-i ieșea din crișmă, și după ce prefăcea spirtul sanitar — îl limpezea și-l trecea prin pîine arsă, dacă nu-l avea gata pregătit — și împingea cana de tablă pe tejghea, în fața clientului, cobora capul sau ridica ziarul, aplecîndu-se-n scaun, pînă nu i se mai vedea decît moțul rărit și cenușiu, din creștet, și-începea să citească. Încolo era om bun, respectuos și săritor. Bărbat să-i fi fost, și n-ar fi fost mai bun. Negostina zicea c-ar fi fost profesor pe undeva prin centrul orașului înainte de a-l duce pe front. Poate de asta și stătea toată ziua cu nasu-n ziare și-i trăsnise să pună firma aceea, care se vedea de la barieră, din piață, unde se-ncrucișau și se-nnădeau toate străzile care urcau și coborau din mahala sau ocoleau orașul prin marginea mahalalelor:

„LA FORMAREA IDEILOR"

Firma mare, de tablă portocalie, atîrna sub geamul fetelor. Ce atrăgea toate privirile încă din piață erau cele două sticle de un chil montate-n tablă și două pahare lunguiețe, pe care le credeai umplute cu bere. Cînd se-mbăta — și se-mbăta destul de des, mai ales sîmbăta și duminica seara — asta era distracția preferată a uneia dintre fete, a nemțoaicei, să arunce cu sticle goale, dacă putea ochi pomii grădinii. Unele sticle căzeau și se făceau zob în fața cîrciumii, numai cioburi erau a doua zi dimineața, cînd venea bătrîna să măture, dar Invalidul, cu nasul ciolănos ca un corn băgat în ziare, părea că nici nu observă. Sau nu-i păsa. Putea preferata nemților de sus să năruie și casa. Bătrîna bănuia ceva ascuns în viața lui

și se-ntreba de ce n-a ieșit o dală din crîșmă, să lase ziarele, dracului, și să se uite în sus, să-și vadă firma.

Ei nu-i păsa la urma urmelor dacă asta atrăgea clientela. Nu era casa ei. Aveau să se termine toate necazurile și să se întoarcă la obîrșie. Nu merita să-și facă sînge rău de pomană și gînduri din toate prostiile. Poate și Invalidul știa toate astea, și de aceea și era așa. Poate știa chiar mai multe. Poate ajunsese la o stăpînire de sine și la o înțelegere mai mare decît a ei, și ziarele acelea care tipăreau toate minciunile nu erau pentru el chiar totul, cum părea, ci poate doar un mod de a obține altceva, ceva care ei îi scăpa.

Se uită să culeagă vreo sticlă de pe jos, dar nu zări nici una. Curtea îngustă, cei zece pași pînă la gardul căptușit cu iederă și grădina din latura casei dormeau încă, scufundate într-o ceață lenești, prevestind arșița de peste zi. Dincolo de gard, pămîntul se auzea încărcat de zgomote ciudate. Le auzise și prin somn toată noaptea și știa ce sînt. Altceva nu putea fi decît ceea ce știa, și știa de prea multă vreme ca să nu fie sigură de asta.

Se afundă în ceața aceea lăptoasă, străvezie, și, lăsînd urme adînci îngropate în iarbă, se apropie de grilajul de fier forjat. Drumul era acolo, ca în fiecare dimineață, surpat între case, și mașinile lunecau greoaie pe el la vale. Ceața și colbul jilăvit se amestecau și făceau aproape cu neputință să urmărești lungul convoi pînă la capăt, dar ea stătea cu încăpățînare și urmărea totul cu-o atenție încordată. Drumul cobora ușor în pantă, făcea un cot larg pe după comandamentul jandarmeriei cu steagul tricolor fîlfîind deasupra și urca greoi, bătut în pietroaie mari de rîu, făcînd să se hurduce și să geamă toate măruntaiele camioanelor.

Urca pe lîngă șinele de tren. De-o parte și de alta se-ntindeau dughenile și prăvăliile murdare — foste proprietăți ale evreilor deportați —, cu obloanele bătute-n scînduri și steaua în șase colțuri desenată deasupra. În piața largă din fața depoului de locomotive se înnodau și se deznodau toate drumurile. Pe lîngă cei doi polițiști — — unul român, altul german — din mijlocul pieței, îndrumînd circulația, la toate colțurile, ieșirile și intrările, pîndeau jandarmii, să-i dibuie și să-i aresteze pe dezertori.

În majoritatea cazurilor, polițiștii și jandarmii formau clientela Invalidului. Acum era prea de dimineață. La 6, la schimbarea gărzii, veneau și, cu toate că de obicei picau de somn, adormeau de-a-npicioarele, se așezau cîte patru la două mese, cereau spirt denaturat — singurul de care se găsea în tot orașul — și jucau zaruri pînă nu-și mai puteau ține capetele pe umeri. Atunci ieșeau clătinîndu-se, sprijinindu-se de pereți pînă în spatele casei, unde se ușurau și trăgeau cu armele-n șobolani, dacă nu era Erika acasă, să urce care mai vedea scara și mai putea. Se mira că cealaltă, Irina, care era fată cuminte, de oameni necăjiți, stătea cu asta.

Nu mai primise un rînd de la Toma. Nu voia să se gîndească la el acum, pentru că prea o impresionase Miluță îmbrăcat în hainele lui, trîntit acolo, pe saltea, cu mîinile la cap ca un mort. Parcă era mort. De la Alexandru, de mai bine de un an venise scrisoarea aceea din Germania, din lagăr.

De la ea de-acasă făcea o oră de mers pînă-n oraș. Miluță nu făcea nici atît pînă la depou — pentru că depoul era în marginea orașului și-apoi era tare de picior, dacă făcea trei sferturi de oră, și nici atît — doar iarna

cînd viscolea sau era gheţuş pe drum făcea mai mult. Atunci se scula cu noaptea-n cap. Ea cu Alexandru, mic pe-atunci, rămîneau acasă, şi mai puteau trage un pui de somn pînă se lumina bine de ziuă. Aşa era şi cu Toma cînd umbla la liceu. I se făcea milă de el cît de dimineaţă trebuia să se scoale. De cele mai multe ori, cînd avea de învăţat — şi Toma era ambiţios şi silitor, totdeauna avea de învăţat, de citit —, o punea să-l trezească, şi-l scula înaintea lui Miluţă. Pe Miluţă îl trezea numai cînd era gata cu masa, cînd cocea turtele pe plită şi le punea în pachet la amîndoi, lui Toma în servietă, lîngă cărţi, lui Miluţă în cufăraşul vechi de lemn, rămas de la Costache, de pe cînd lucra tot la Ateliere — că asta era a ciocănarilor de la tren, lădiţa cu scule şi oleacă de pămînt pe lîngă casă, în mahala sau la ţară, dacă erau de prin satele din apropierea oraşului, căci altfel, numai din leafă, nu se puteau ajunge. Era un cufăraş negru de funingine şi de unsoare, pe care-l avea şi acum şi pe care-l poartă toţi la Ateliere. Că bărbată-su, Costache, chiar şi rîdea :

— La noi, zicea, oamenii se-mpart în două : cei care intră pe poartă cu lădiţele, şi ceilalţi, care ies cu genţile pline. Lumea-i formată din şepci şi pălării. Pălăriile merg cu trenul, şi şepcile lucrează la tren. Dau cu ciocanul să scoată un ban, şi cel cu pălăria, un bot de cîine, o javră-n jiletcă, te rade dintr-o trăsătură de condei şi te lasă cu fundul gol, ba încă, dacă faci gură, te mai bagă şi la mititica. Asta-i viaţa noastră. Aşa-i făcută, zicea el, şi de asta, zicea : Fur, strîng de gît pe cineva, mă fac frate şi cu dracu, numai pe copii să-i scap. Ei să nu se mai milogească pentru o bucată de pîine şi să cîştige banu cu condeiu, nu cu lădiţa-n mînă şi cu ciocanul.

Și-ncepea să-njure :

— Dumnezeii lui de ciocan cine mi l-a pus în mînă, c-am s-o iau prin trenuri într-o bună zi și să le dau la cap la toți ! Hoții și tîlharii ! E plină țara de hoți și de tîlhari !

Așa vorbea, și gura lui l-a nenorocit. Avea și Alexandru, din Germania, care îi semăna, sîngele iute. Nărăvaș și cu sîngele iute. Cum a dat de prima fustă, a-ngenunchiat ca mielușelul, s-a predat, și și-a găsit beleaua : s-a dus după „comoară", și jidovcuța pistruiată l-a mîntuit. N-a scăpat nici ea, și l-a tras și pe el în lagăr. Numai Toma, cu relațiile lui, mai putea să-l scoată, dar unde era Toma să-l roage să intervină ? Dacă o lăsa și-o îmbrîncea pe Negostina să se ducă mereu, să nu stea lîngă casă, era că trăgea nădejde că numai aceasta îl putea găsi și numai așa avea să se încheie și zbuciumul ei.

Sfîrșită, fără puteri, rezemă coada măturii de poartă lăsă fărașul la picioare și, cu cîrpa de șters sub braț, își strînse coatele, împietrită. Urmări, ca o dusă de pe lume, goana mașinilor pe drum. Colbul ce se tîra în urmă și plutea peste acoperișuri ca o amenințare.

Da, da, oamenii au făcut războaiele, și Dumnezeu, să-i pedepsească pentru nelegiuirea lor, i-a îngăduit Satanei cu tot prăpădul Sodomei și Gomorei să ia înfățișarea cea fără de prihană a femeii, să le atîne calea și să-i nenorocească mai rău ca războaiele. Că harța între armate începe și se sfîrșește, dar zurba dintre femeie și bărbat nu se mai încheie niciodată, și toate potrivelile astea sînt alcătuite să-i înstrăineze pe fii și să le despartă pe bietele mame de lumina și sprijinul bătrîneților lor.

Cînd le vin băieților minților la cap, e prea tîrziu. Sînt ca mînjii închiși în țarcuri străine. Mama nu mai poate ajunge să le dea drumul, să-i strîngă în brațele ei tămăduitoare, să-i aline de toate rănile.

Dacă te ascultam pe mata, mamă, dacă nu veneam, dar voiam să-mi fac și eu un rost lîngă fata pe care-o iubeam și cu care m-am căsătorit oficial din primele zile, c-am crezut c-aici umblă cîinii cu colaci în coadă, că ma-tale știi cît de mult îmi plăceau mie avioanele, de-am ajuns să-mi muște pumnii că nu v-am ascultat. Zi și noapte — parcă-l auzea, parcă-i șoptea, sfîșiindu-i sufletul — *mă gîndesc numai la asta și la Astrid, și mi-i dor de mata, ce bună erai și cum te-ai chinuit să ne crești pe noi, și cu ce te-ai ales? Aici ne-a dat la fiecare în primire cîte-o saltea de paie împuțită, de curg paiele din ea, și cîte-un cearșaf și o pătură de grajduri, de miroase a cai de te tîmpește, și cîte-o pernă, tot din paie, îmbrăcată într-o față de pernă de mort, și m-a despărțit din prima zi de Astrid, să n-o mai văd nici pe ea, ceea ce mă înnebunește cel mai mult, de-mi vine să-mi pun capăt zilelor.*

Soarele răsărise. Ceața se destrăma, agățîndu-se de pomi și de garduri. Deasupra drumului se cernea o lumină leșioasă, cenușie-trandafirie, și prin pîlpîirea aceea, mașinile negre lunecau huruind unele după altele. Soldații ședeau țepeni deasupra, strînși pachet, cu armele-n mîini și fețele-mpietrite. Mergeau să omoare și să fie omorîți. Aveau căștile turtite, trase pe ochi. Mîinile încleștate pe arme, și armele luceau rece în mîinile lor aspre, clătinîndu-se în același ritm, odată cu camionul și cu prelata de

camuflaj strînsă deasupra. Unii cîntau, dar pe feţele lor palide nu se vedea nimic : erau la fel de goale, şi cîntecul ieşea scrîşnit şi metalic ca un zăngănit de arme.

Tunurile grele se hurducau în urmă. Ţevile lungi ameninţau cerul.

Totul era nesigur, încărcat de nelinişte.

Venit din fundul lumii şi ducînd în cenuşa prăpădului năruit peste lume, drumul se zvîrcolea între ziduri, lîngă ea, ca o fiinţă strivită. Bătrîna respira tot mai greu. Ţinea coatele strînse la piept, faţa îngropată în podul palmelor, şi ochii îi erau pustii. Privea totul în acelaşi fel, intens şi dureros, dar nu părea speriată. Mai curînd buimăcită de ce vedea : de maşinile acelea şi de tunurile care se legănau greoi, surpîndu-se la vale, maşini şi tunuri, unele după altele, maşini şi tunuri, maşini şi tunuri...

La un moment dat, tresări.

Uşile mari ale cîrciumii se deschiseră ca sărind în aer, smulse din balamale, şi-n prag apăru Invalidul. Era în cămaşă, descheiat la piept, lăsînd să i se vadă smocurile sure şi învîrtejite de păr care urcau mărăcinoase pe gît şi pe obraz pînă-n ochi, sălbăticindu-i tot chipul. Faţa roşie şi zbîrcită, cu care parcă frecase pînă atunci duşumelele, se lumină o clipă şi se schimbă, netezindu-se spre bărbie şi-n monturile obrajilor.

Bătrîna, fără voia ei, simţi că-şi destinde şi ea faţa şi-şi simţi buzele mişcîndu-se într-un zîmbet abia schiţat. Ridică repede fărăşul, luă mătura şi se apropie.

— Bună dimineaţa, domnu...

Invalidul nu-i răspunse. Se uită afară peste capul ei şi piciorul de lemn începu să scîrţîie şi să bocăne îngrozitor, răşpăluind podelele. Se retrase cîţiva paşi de-a-n-

dăratelea — parcă-l împingea cineva în piept —, apoi se întoarse cu spatele la uşă, fără nici un interes pentru ce se petrece afară, şi, ocolind de cealaltă parte tejgheaua grosolană de scînduri nedate la rindea, netedă şi lucioasă numai unde o frecaseră clienţii cu coatele, se aşeză pe scaunul larg de lemn, scobit ca o strană, poate chiar o strană de biserică, şi se-ntinse în aşa fel ca ciotul ascuţit de lemn să i se înfigă în scobitura anume făcută. Ziarele erau lîngă el. Le trase mai aproape. Se adînci în lectură rezemîndu-şi ceafa de stinghia stranei şi înălţînd gazeta desfăcută în aşa fel că bătrîna nu mai văzu decît mîinile Invalidului şi cele două pagini ca un ceaşaf răstignit pe tejghea.

— Ceva nou, domnu ? întrebă.

— Să vedem, mormăi gros şi răguşit Invalidul, şi-ncepu să citească repede, încăpăţînîndu-se să pronunţe fiecare cuvînt răspicat, parcă ar fi vorbit la radio sau aşa cum vorbesc de obicei crainicii la radio : „De la cartierul general al Führer-ului se transmit următoarele : În partea de vest a capului de pod normand, aliaţii au atacat cu puternice forţe în sectorul Saint Lô. Trupele germane au fost împinse puţin înapoi. Tirul de represalii al armei V 1 a continuat şi ieri asupra Londrei şi sudului Angliei. În Italia, luptele s-au dat cu caracter schimbător la nord de Voltera, de ambele părţi ale Tibrului şi în sectorul Citta di Castello. Inamicul a reuşit unele neînsemnate cîştiguri de teren..."

Bătrîna lepădă cîrpa şi fărăşul într-un ungher şi, luînd-o din fundul hardughiei, ocolind scaunele şi mesele răzleţe, pierdute în întinderea aceea de duşumele şi pereţi albi de scîndură văruită, începu să mături.

Apoi așează mătura de-a curmezișul, cu coada pe-o masă, și, tîrșiindu-și tîrlicii, se apropie și se opri în spatele Invalidului.

— Ce-i ?

— S-o isprăvit făina de păpșoi.

— Cată în ladă. Mai este ?

— Este.

— Cît ?

— Cam pe sfert.

— Bine. Ascultă-ncoa ! „Pe frontul de răsărit au fost întîmpinate atacurile sovietice în regiunea Iași. La vest de Luțk...“ Știi unde vine ? Acolo m-a rănit pe mine la-nceputul războiului.

— Și uite că războiul s-a-ntors tot acolo ! se minună bătrîna.

— Război-i peste tot. Așa, reluă Invalidul, va să zică „la vest de Luțk trupele germane s-au desprins dintr-un arc prea înaintat. O altă desprindere s-a efectuat în regiunea mlaștinilor...“

— Domnu, se rugă bătrîna, abia mai zărindu-se, înecată în praf, caută la colțul refugiaților, poate dai de Toma !

— Ce să caute el, acolo ? !

— Nu știu. Poate ne caută el prin ziar la colțul refugiaților !

— Aha ! se lămuri Invalidul. Bine. Să vedem. Ascultă ! „Soldatul Vasile Ivan din Șendriceni-Dorohoi își caută soția și băiatul, Alexandru, elev la școala normală, refugiați. Caporalul Petrăchescu Vasili din Straja-Rădăuți caută soția refugiată. Primăria comuna Lungulețu, plasa Gher-

gani, județul Dimbovița, ne comunică pentru doritori că în această comună se găsește copila Trestiana, în etate de opt ani, fiica lui Nicolae Popa, care a fost găsită singură în București în urma bombardamentului din 8 aprilie. Soldatul Barabaș Toader, concentrat la spitalul Z. I. 345, roagă din suflet a se comunica la spital unde se găsește fiul lui Gheorghe Barabaș.“ Atît, mătușă, pe ziua de azi.

— Nu mai e ? Nu mai scrie nimic ?

— Ba da. Stai. „Cine știe ceva de sublocotenentul Gornea Dumitru, dintr-o divizie de infanterie, este rugat să comunice urgent la adresa : Vasile Gornea, strada Apostol Mărgărit 2, București, telefon 3. 40. 90.“

— Doamne, domnu ! oftă bătrîna. Toma era sublocotenent la-nceputul războiului. Sublocotenent l-a luat, cum a isprăvit școala.

— Acum e căpitan, decorat, citat pe armată. Te poți mîndri cu el. „Berlin 15, Reuter, transmite : Cele mai apropiate regiuni ale frontului de est vizate de sovietici sînt acum...“ Nu te interesează, dar sînt lîngă noi. S-au apropiat. „În urma grelelor eșecuri întîmpinate, în nordul Bucovinei domnește liniștea“ Numai nu stîrni atîta colbul, că mă-năbuș !

— Dau cu bradolină, domnu, trebuie să iau grosu înainte.

— Dă cu bradolină, cu ce-i știi, numai nu... „După evacuare, din interese strategice, orașul a fost în întregime aruncat în aer, și mișcările de desprindere germane au continuat.“ Așa s-aude că vor să facă și la noi. „La sud și la vest de L., forțele germane au fost retrase cu cincisprezece kilometri spre vest. O acțiune dinspre Caen a dat greș. În sectorul capului de pod Caen și Bayeux luptă

patru corpuri de armată și douăzeci divizii blindate aliate...“ Ți-am spus ce să faci. Îți scriu eu, și trimitem la „colțul refugiaților“.

— Și nu ne cer bani, domnu ?

— Cred că nu. Să vedem. „București, 15. La un regiment de gardă a avut loc o pioasă solemnitate închinată eroilor neamului. După slujba religioasă s-au distribuit pluguri, sape, coase familiilor eroilor, din dania domnului profesor Mihai Antonescu.“ De fapt, am trimis ceva. Mă gîndesc că domnul Toma poate să fie abonat la *Universul*. S-ar putea să-i pice sub ochi.

— Și-ai dat adresa de-aici ?

— Dat adresa, tot, în regulă. Dacă mai zorcăi podelele și cu brandolină...

— Fiecare are un loc spre care se-ntoarce mereu...

O umbră se ivi în ușă. Umbra se clătină și se lungi pe podele.

Cum stătea chircită la pămînt, aplecată, cu picioarele sub ea, bătrîna ridică fața. Rămase cu cîrpa udă în mînă, simțind cum îi alunecă printre degete picurii uleioși, grei, cu miros pătrunzător.

Soarele lumina din spate o ființă aeriană, trecînd prin rochia subțire ca printr-o sită, conturîndu-i picioarele pînă sus, și cînd, clipind mărunt, orbită de întuneric, o recunoscu, bătrîna trînti cîrpa în lighean[illegible]

— Hai odată, intră ! Ce-ai înțepenit acolo ? îi strigă. Doar nu ești de sticlă !

— Bonjur, papa ! izbucni veselă Negostina cu glasul ei curat, muzical, apoi se aplecă spre bătrînă șoptindu-i încetișor, cu glas tainic la ureche : Mamă, vino puțin afară. Am să-ți spun ceva.

— S-a trezit Miluță ! Ce-ai să-mi spui ?

— Vină, lasă, insistă Negostina.

Obrajii îi ardeau. Își frîngea mîinile de nerăbdare.

— L-a văzut ! Sîntem salvate, mamă ! L-a văzut, șopti fericită, și bucuria îi învăpăia obrajii. E-n oraș, nu ți-am spus eu ? se lăudă, cu toate că nu-i spusese niciodată.

Bătrîna dădu din cap îngăduitoare și-o privi cu niște ochi mari, speriați, strîngîndu-și brațele la piept atît de zdruncinată, că Negostina trebui s-o sprijine să nu se prăbușească.

— N-auzi, mamă ? o zgîlții ea. Tom ! Tom ! Despre Tom este vorba. L-a văzut Miluță astă-noapte !

Fața bătrînei arăta o sforțare dureroasă, parcă ar fi surzit brusc sau ar fi uitat pe neașteptate sensul cuvintelor, și Negostina se reculese. Își înfrînă exaltarea și-o luă mai deslușit de la capăt :

— S-a trezit Miluță și mi-a spus că l-a văzut. N-a putut vorbi cu el, dar l-a văzut în carne și oase. E-n oraș.

— Unde ? întrebă bătrîna, ștergîndu-și nădușeala, și-și desfăcu brațele vînturîndu-le prin aer, vrînd să se prindă de ceva. Ah, Doamne ! Și eu stau și-mi prăpădesc vremea de pomană ! se precipită deodată, și căută dezorientată împrejur, neștiind încotro s-o pornească.

— În oraș l-a văzut, la bal, dar nu știe unde e, șopti grăbită tînăra fe[illegible]ie, speriată că bătrîna e gata să se prăbușească.

— Hei, madam ! protestă Invalidul din fundul hardughiei, ridicînd fața și privind pe deasupra ziarului. Ce-mi complotați acolo ? Intrați înăuntru. Ia să te văd, domniță, se adresă el Negostinei, și bocăni nerăbdător cu bontul de lemn în tejghea. Ți-a priit noaptea ? Ai dormit bine ?

— Sînt fericită, papa !

— E un bărbat la mijloc, pot paria !

— Pariază şi-ai să cîştigi, rîse Negostina zglobie, şi se apropie de tejghea, lăsînd să se vadă din toate mişcările trupului ei că bucuria o învăluia ca o lumină diafană şi stăruitoare, care-o sălta aproape pe sus şi-i dădea aripi.

Zîmbi cu toată faţa, se opri lîngă maldărul de ziare şi se înclină ducînd palma ghidusă la frunte şi-aruncîndu-i un zîmbet, ca o invitaţie.

— Bonjur, papa. Ai terminat maratonul de dimineaţă prin capitalele lumii ?

— Ei, aş ! protestă el. Sînt abia la-nceput. Ascultă-ncoa, dacă vrei să te amuzi. După o noapte bună, oricum, o veste reconfortantă din Bucureşti nu strică. „Ieri, 21 curent, după-amiază, a avut loc inaugurarea noului restaurant al Consiliului de Patronaj, instalat în subsolul palatului Ministerul de Interne“. Ai idee ? Pe unde vine asta ? „Solemnitatea a avut loc în prezenţa doamnei mareşal Antonescu, a domnilor general Pantazi, general Ştefleа şi domnişoara Negulescu...“ Mă întreb ce-o să se-aleagă de toate doamnele şi domnişoarele astea din Consiliul de Patronaj ! Nu scrie-n ziare, dar s-a spart frontul !

— Aşa se vorbeşte. Pe Miluţă era cît pe ce să-l ia-n Germania.

— Ei, ce-o să se aleagă de toate doamnele şi domnişoarele astea din Consiliul de Patronaj dacă vin ruşii ?

— Nu ştiu ce-o să se-aleagă din toate doamnele şi domnişoarele astea la care te gîndeşti dumneata, spuse Negostina, dar cel puţin îşi trăiesc viaţa.

— Asta da, asta da ! se grăbi să aprobe şchiopul. Cu vîrf şi-ndesat ! Pînă la ghiftuială !

Bătrîna se enervă mai mult de rîsul acela de om ursuz, tăcut și singuratic, dezobișnuit să rîdă, și — ceea ce i se părea chiar ei ciudat — n-o condamnă deloc pe Negostina. Și dintr-o dată, ca și cum s-ar fi aprins un bec și s-ar fi făcut lumină în capul ei, înțelese. Abia acum înțelese că Tom trăia cu-adevărat, că era acolo, o căuta prin oraș, și dacă n-o găsea era numai pentru că ea nu auzise și nu știa că el o caută, dar erau atît de aproape unul de altul, cum poate nici nu-și dădea seama.

— Tom, băiatul mamei! șopti ca și cum ar fi fost lîngă ea.

Trebui să se sprijine, speriată, de-o masă, să-i treacă amețeala.

Pe Negostina și pe Invalid îi ignoră sau îi uită, ca și cum ar fi dispărut din cameră, și camera însăși cu mesele soioase și respingătoare, cu expresia aceea de depravare înscrisă pe ele, dispăru și ea, înlocuită de gîndul — acum clar și luminos în mintea ei — că Tom e undeva pe aproape și-o caută, sau o așteaptă, ceea ce era totuna. Aveau să se-ntîlnească negreșit, foarte repede. Asta era presimțirea ei, visele, toate semnele care o urmăreau, care i se arătau, dar ea înțelesese totul greșit, din teamă să nu-l piardă pe vreunul din ei sau din șiretenie poate, să înșele destinul, să se creadă că-i gata să primească tot răul ca să se poată bucura mai mult de nădejdile ei împlinite.

Murim de foame, măicuță! își aminti scrisoarea lui Alexandru din lagăr, și tîrîndu-se în genunchi printre mese începu să frece dușumelele. *Murim de foame, măicuță! Sîntem obligați să muncim douăsprezece ore pe zi și cîștigăm abia 140 de mărci pe lună, din care se fac următoarele rețineri...*

Învățase totul pe dinafară, știa cuvînt cu cuvînt.

Nici nu băgă de seamă că Negostina plecase. Ea vorbea cu Alexandru, îi da poveți, îl ruga să mai rabde un pic, și învîrtea repede, topită de dor, cîrpa aspră chiftind de unsoare, sufla greu, tot mai precipitat, ca-ntr-o alunecare în gol, o alunecare pe nesimțite în vis, și-ntreaga ei ființă începu să se desprindă din tot și din toate și să plutească. Acum, că s-a sfîrșit, trebuia să încheie o suferință dublă, să-și adune inima, care îi era împărțită între răsărit și apus, hărțuită de toți trei, sfînta treime de-o ființă cu ea. Era ca o plutire. Da, sau nici plutire. Îi zărea clar, îi vedea, îi auzea și-i simțea în ea dureros de vii pe toți trei și pe bărbată-su, pe fiecare în parte, ca o întregire a lumii, ca și cum lumea, sălbăticită și-nnebunită de propria sa neputință și furie, coborîse în matca ei liniștită de pace și ordine, și ea, mama întregii lumi, putea surîde împăcată cu ea însăși și cu viitorul care o aștepta. Mîinile ei lucrau, și genunchii se tîrau pe podele, și fața aspră, slăbită, se încorda de efort, dar nu simțea efortul, numai încordarea și nerăbdarea urcînd în ea, apăsîndu-i pieptul. Lucra ca și cum Tom aștepta pe-aproape, poate chiar la barieră, gata să primească și să-i dea îmbrățișarea lui scurtă de soldat norocos. Tom ieșise inginer de poduri, toți vorbeau de el, tot orașul, sfîrșise cu media cea mai mare, ziceau că nu mai isprăvise nimeni înaintea lui atît de strălucit facultatea de inginerie, făcuse podul din marginea orașului, podul de piatră și fier, pe care vor dușmanii să-l arunce în aer. Și ce s-a ales de toată bucuria ei ? N-a avut răgaz să se veselească de reușita băiatului, sau să-și dea seama cu adevărat că se bucură, că s-a trezit c-o fetișcană în casă pe care i-o aduse Toma, ținînd-o de mînă și uitîndu-se la ea

ca la o zînă, și din ziua aceea feciorul ei nu mai era al ei, i-l vrăjise și i-l luase zîna cea crudă și luminoasă, și după isprava asta neisprăvită au început să bată clopotele, și după clopote, tunurile, și stăpînirea a pus ochii cel dintîi pe băiatul ei învățat, și gata ! El într-o parte să facă poduri, să umble războiul pe podurile lui, și Alexandru cu jidovcuța în cealaltă parte, unul la răsărit, altul la apus, i-au rupt inima-n două. De-atunci, clipă de clipă, lumea se-ntunecă în inima ei sfîșiată, și nu mai fu nimic decît spaima să nu-l piardă și pe-al treilea, pe Miluță, pe ultimul. Spaima și neliniștea trează ca o lupoaică flămîndă și pînda neîmpăcată care-o făcea să stea cu ochii pe Negostina și s-o-mboldească mereu, doar-doar o scoate-o din prudența și încăpățînarea ei, cu care-i venea de hac, și să se lase ca o cerboaică sălbatecă prinsă-n lațul și capcana pregătite cu-atîta iscusință.

Ne-au băgat într-un lagăr de triere, și din prima zi au luat-o pe Astrid și-au dus-o în altă parte, poate chiar la camera de gazare. Nu pot să știu nimic, văd numai coșul înalt de la crematoriu, care fumegă ziua și noaptea, și mirosul, cînd bate vîntul și ne-aruncă mirosul în piept, îmi face atît de rău că pic jos plîngînd și-ncep să vărs. Doamne, mamă, și asta o să țină pînă s-o termina tot războiul lui Hitler cu întreaga Europă, scria Alexandru. *Sîntem la aproape patruzeci de kilometri de granița Olandei, la cincizeci de kilometri de Franța și la șaptezeci de kilometri de Belgia.*

Se ridică dintre mese, îndreptîndu-și șalele și spinarea, clătină capul să se dezmeticească și-l auzi pe Invalid citind :

— „Bonurile valabile azi, 21 august 1944 : pîine, bonurile numărul 269 și 270 ; săpun, bonul 276 pentru 250 de grame...“

Afară se auzeau jandarmii urcînd pista netedă de beton, tropăind să-și scuture colbul de pe bocanci. Întoarse capul și-i văzu în ușă pe toți zece — sau unsprezece — bulucindu-se grămadă, ca la pomană. Parcă erau înnodați de centiroane și nu se puteau desprinde unul de altul, cu pușlile în spinare și capelele pe ochi, prăfuiți și asudați, dar veseli și nepăsători, sfîrîindu-le gîtul după o picătură. Se buluciră, cu plutonierul înainte, țanțoș, gras și gîlcos, gîfîind ca o locomotivă, și bătrina se rezemă de-o masă, cu cîrpa de bradolină în mînă, și se uită cum le rămîn urmele mari și albe pe podele.

— 'mneața la toată lumea !

— Ne dai și nouă oareșce ?

— Să vă dau, de ce nu ? se-nvoi Invalidul, lăsînd ziarul deoparte.

— Scoate ce ai mai fin, c-ai mierlit-o ! amenință plutonierul, lăsîndu-se să cadă c-un geamăt de ușurare pe primul scaun, și făcu un semn înălțînd ochii spre tavan. Pe sus ce s-aude ?

— Bursa a înregistrat ieri următoarele cursuri, se grăbi să-l informeze Invalidul : Steaua Română 1 525 ; Concordia 1 325 ; Creditul Minier 820 ; Radio 200 ; Mica 870 ; Letea 700 ; S.T.B. 1 410 ; Consolidada trei la sută, una mie nouă sute treizeci și cinci virgulă treizeci...

— Lasă-te de iordane ! se ofuscă plutonierul. De păsărelele din colivie te-am întrebat.

— Nu le-am auzit întorcîndu-se. Au fost la bal as-noapte.

— Așa-i că da ! Bine zici ! se bătu peste frunte plutonierul. A fost chiolhan mare la Prefectură...

Pentru o clipă, plutonierul amuți, aprins ca un curcan, gata să plesnească, apoi își reveni și se strîmbă caraghios, făcîndu-i pe toți să rîdă.

— Da dumneata ? ! Ia fă-te-ncoa, mătușă ! Unde mi te-ai pitit pîn-acu ? Spionezi, hai ? Spionezi forța publică ?

— Curăț podelele, domnu jandarm, se dezvinovăți bătrîna făcîndu-i-se frică, și o năuci presimțirea că ceva nu-i cum trebuie cu Miluță.

— Va să zică așa, hai ? continuă s-o toace la cap plutonierul, numai din răutate, ca s-o sperie sau să rîdă de ea. Sari cu gura ? ! Îmi faci observații ? ! Ultragiezi forța publică în exercițiul funcțiunii ? ! Dumneatale știi ce-i aia ? Știi că pot să te arestez ? Ia spune, o luă el repede, unde-i noră-ta ? A dormit acasă as-noapte ? S-a trezit, sau încă lenevește în pat ? Că așa sînt doamnele astea cu pielea fină, lenevesc pînă la zece-n pat, să-și întrețină tenul. Dă-i drumul !

— Nu-i acasă, îngăimă bătrîna, nesigur.

— Nu-i, hm ! făcu plutonierul, gînditor. N-ai să zici c-a fost și ea la bal !

— Poate-o fi fost ! șopti în doi peri bătrîna, și continuă să se tîrască pe jos, printre mese și picioarele jandarmilor, storcînd mereu cîrpa între degete, să nu i se vadă tremurul mîinilor.

— Păi ziceai că nu-i din alea...

— Ia mai las-o moartă, șefule ! interveni pe neașteptate Invalidul, înălțîndu-și capul din ziar, și vocea lui autoritară și aspră, deprinsă cu comenzile militare, îl făcu să amuțească pe plutonier. M-am plictisit de-atîta trăncăneală. Ce

ai cu femeia ? Las-o să-şi vadă de treabă, să termine podelele, şi nu te mai lega nici de noră-sa, că nu te văd bine ! Las-o în pace ! Bagi groaza în ea, nu vezi ? !

Plutonierul se ţinu băţos.

— Uşurel, jupîne, că nu ştii despre ce-i vorba !

— Ei, despre ce-o fi, că doar n-a dat trenul peste el ! Bagi femeia-n sperieţi !

— Eu am isprăvit, domnu. Mă duc, bolborosi bătrîna, şi dădu să se retragă de-a-ndăratelea spre uşă.

— Încotro ? o opri un jandarm.

— Du-te. Las-o să se ducă, spuse plutonierul. Du-te şi-l adă pe băiat. Am nevoie de el. Vreau să-l văd la faţă. Numai să-l văd, şi vă las în pace pe toţi. Şi pe dumneata, şi pe el, şi pe soţia domnului căpitan. Altfel, dacă nu...

— Înţeles, domnule, scînci bătrîna, neştiind cum să se vadă mai repede scăpată. Da de unde să-l aduc, că-i în tură ! Şi cu serviciul lui, ştiţi prea bine...

Aici este un frig îngrozitor, îşi aminti. *Cînd plouă şi-i umezeală s-au bate vîntul dinspre crematoriu, se lasă un fum de nu vezi omul la un metru înainte, un fum de carne arsă de om amestecat cu praf de cărbune, că-ţi vine rău, leşini, şi noaptea, cînd ieşi afară să te uiţi, vîntul suflă aşa de tare, de te apucă groaza şi-ţi vine să urli. Mă gîndesc zi şi noapte la Astrid, şi mi se pare întruna c-o văd cum iese pe coşul fabricii morţii ca un porumbel, ce-a mai rămas din sufletul ei, ca o păpuşă îmbrăcată în rochia care-mi plăcea mie, de mătase, de culoarea piersicii crude, cu nasturi de sidef, decoltată, cu braţele şi genunchii goi.“*

Zăpăcită şi speriată, cum era, bătrîna nici n-o recunoscu în prima clipă.

— Ce faci ? Ce-i cu tine ?

— Mi-a dat Invalidu să-i pregătesc o omletă, spuse Negostina, liniștită, și-i arătă farfuria pe care-o ținea în mînă.

— Aha ! Bine, bine, o aprobă bătrîna, și-i făcu un semn șiret cu ochiul. Au venit jandarmii !

— Și ce dac-au venit ? se miră Negostina.

— Nimic. Ziceam și eu așa. Poate-ți place să te uiți la ei.

— De unde-ai mai scos asta !

Intrigată, Negostina-și miji ochii și-o privi ca pe-o gînganie căzută pe spate.

— Ce-ți umblă dumitale prin cap ?

C-un zîmbet ciudat pe buze, bătrîna o învălui toată într-o privire :

— Credeam că te duci ! Că nu-ți mai pierzi vremea pe aici !

— Unde să mă duc ?

— După Toma. N-ai zis că-i în oraș ? Nu te duci să-l cauți ?

— Ce stați, bă, ciobanilor ? Simțiți-vă ! strigă plutonierul. A intrat o doamnă.

Greoi și neîndemînatici, jandarmii săriră de la mese și se îmbrînciră să-i atină calea. Unul înalt, cu mustață de prepelicar, întinse brațele s-o prindă, dar ea se feri, zvîcnind umărul, cu-o expresie de mirare încremenită pe chip și, fără să se uite la nimeni — ca și cum s-ar fi strecurat printre bușteni, printr-un teren mlăștinos, atentă să nu alunece și să se strivească de buturugile ieșite în cale —, se rezemă de tejghea să-și tragă răsuflarea și

așează farfuria aburindă lîngă teancul de ziare din fața Invalidului.

— Poftă bună !

— Mulțumesc ! spuse Invalidul, adulmecînd mirosurile bune de mărar și ouă topite-n ulei.

— E Toma-n oraș, îi șopti și se-ntoarse să plece, dar se trezi asaltată din toată părțile.

— Cîntă-ne ceva ! Nu pleci de-aici pînă nu ne cînți și nu ne dansezi ceva, îi strigă plutonierul.

— Vorbești serios ?

— Foarte serios. Te rugăm !

— Ei, așa e mai convingător.

— Hai, acuma ! Cît e soacra, să te vadă !

— Sînteți niște necioplițI !

— Știe toată lumea, babornița-i cu ochii pe mătăluță.

— Ei, ușor, ușurel, nici chiar așa ! protestă Invalidul. Te rog să accepți să bei un păhărel cu noi.

— Unul singur. Numai unul, se rugară în cor.

Dădu să se strecoare pe lîngă ei, să plece, dar se simți înghesuită din toate părțile, apucată de mîini, izbită de răsuflările fierbinți și nesuferite.

— Lăsați-mă-n pace că mă supăr, îi înfruntă, zbătîndu-se să scape.

— Vă arunc în stradă pe toți. Idioților ! strigă Invalidul, bătînd cu pumnu-n tejghea. Ce-i asta ?

— Nici o nenorocire ! Ia te uită la pisicuță ! Își scoate ghearele !

— Au !

— Gura mică !

Negostinei i se păru că întreaga încăpere zvîcnește o dată cu palma trăsnită pe obrazul acela fierbinte, întunecat și aspru ca o piele de porc.

Se uită la toţi fără să-i vadă, cu chipul neclintit, cu ochii limpezi, albă de furie şi indignare, şi brusc, parcă ceva s-ar fi dezlănţuit în ea, un vîrtej care-o luă pe sus, începu să danseze. Dansa strecurîndu-se printre mese şi privea prin culoarul ce se deschidea în faţa sa cum bătrîna sta în uşă şi-o urmărea. Obrazul ei stăpînit şi uscat, cu creţuri mărunte în jurul ochilor, şi ochii ei clipind mărunt, de uimire şi încîntare, aveau ceva care-i dădea parcă o mai mare forţă şi poftă de exaltare, ca o-mpotrivire. Se mişcă aşa sincopat, zburdînd şi zburînd cu braţele prin aer pînă se opri moale, obosită şi puţin încurcată-n faţa ei :

— Ce-i, mamă ? Te-a supărat ceva ? !

— Nimic, fată, îi şopti bătrîna, fixînd-o liniştită, cu ochii ei sfredelitori : Ziceam să mergem să-l căutăm pe Toma... dacă vrei...

— De ce să nu vreau ! Vreau, se domoli Negostina, şi ieşi prima pe uşă, împinsă ca de-un abur fierbinte de ochii căscaţi hipnotic, în urma ei.

CAPITOLUL 6

CUM ADORMISE DIN NOU, DUPĂ plecarea cumnatei, suflînd greu, cu pieptul plin de sudoare, Miluţă sări buimac la prima zgîlţîială a bătrînei. O zări ca prin vis aplecată deasupra lui : „Te caută jandarmii ! Ce-ai făcut ?“ Nu mai avu răbdare să-i răspundă.

Todireanu, tatăl Irinei, era prieten cu moş Ţurcanu. Vorbea lat, dulce şi legănat : „O holercă, bădie !“

La depou, de un an şi ceva, lucrau împreună cu nemţii : nemţii uitîndu-se la ei cum urcă şi coboară de pe locomotivă, negri ca dracii de funingine şi cărbune, osteniţi şi nemîncaţi, iar ei pîndindu-i pînă şi cînd se duc la umblătoare, să vadă în ce ape se scaldă, ce au de gînd. Ghiţă Todireanu ştia bine nemţeşte. Avea un prieten. Bea cu el cînd ieşea din tură „o holercă“, în colţ, la bufetul gării. Un plutonier austriac : Ritter.

— Aştia vor să vă ridice, i-a spus Ritter.

— De unde ştii ?

— Mi-a spus Zainer, zicea mai tîrziu mecanicul că i-a spus Ritter.

Asta era mare mahăr. Hitlerist înfocat.

Miluţă, după plecarea de-acasă, de frica jandarmilor, a ţinut-o tot într-o fugă pînă la Ghiţă Todireanu.

— Vino cu mine ! i-a spus mecanicul.

— Unde ? s-a pierdut cu firea Miluță, și l-a-njunghiat gîndul c-a făcut altă prostie venind. — Unde ? mai întrebă o dată.

— Da ce-i cu hainele astea pe tine ? Văd că ești pus la șapte ace ! Parcă ești ginerică, rîse mecanicul, făcîndu-i cu ochiul, adică să te fofilezi, șmechere, să nu pună laba pe tine ! Cine să creadă, înțolit în costum de gabardină, un pîrlit de fochist ? Hai cu mine. N-ai pus în gură nimic...

— Să mănînc ? ! se miră Miluță, și dădu din umeri. De mîncare îmi arde mie, cînd sînt pe urmele mele ?

Intră cu Ghiță Todireanu într-un local ferit, știut numai de mecanic, și-i izbi nările, gata să-l dea jos de pe picioare, un miros puternic de costiță afumată, cu varză.

— Cîte-o holercă și ceva să-și astîmpere foamea flăcăul ista, spuse mecanicul femeii trupeșe, bălană și-ncă frumoasă, care ieși în întîmpinarea lor.

Se așezară la o măsuță în fund, mai retrasă, cu toate că nu era nimeni înăuntru la ora aceea. Băură, mecanicul îl lăsă să înfulece, și pînă să termine, îi povesti el.

N-avea fîntînă în curte. și-și construise o pompă. A văzut și el, Miluță, de unde aducea apă nevastă-sa. Nu-i departe, dar vrea femeia să aibă fîntînă în curte, să nu mai rupă glodurile cînd plouă. A meșterit o pompă în atelierul de la depou și-a pus-o în văganul de intervenție, îi povesti. De-aici a-nceput. Acolo țineau toți cîte ceva, doar știe bine Miluță, că și el... Azi-dimineață s-a dus să scoată pompa și s-o aducă acasă.

— Mă duc, și peste cine dau ? povestea meșterul. Cine crezi că făcea de pază la vagon ? Prietenul meu, Ritter. „*Guten Morgen*, Ritter", zic, și dau să intru în vagon să-mi iau pompa. Ritter zice „*halt*" și-ntinde arma. „Mă, zic, de dimineață a luat-o Ritter al meu !" Credeam că glumește. N-a glumit, încheie mecanicul, și ceru al doilea rînd de

holercă. Întinde arma să tragă în mine. M-a-ntristat rău al dracului, auzi, — se apăra mecanicul — prieten, beam holercă cu el, și peste noapte să-ntinzi arma să tragi în mine !... „Ce-i cu ăsta, bre ? A căpiat ?“ „Ordin, zice unul Mușî, nu-l cunoști tu... Așa au primit ordin. Las-o și tu-n pustie de pompă, că-i prăpăd.“ Pe urmă am auzit tot as-noapte c-a fugit Țurcanu. Și pe tine te credeam fugit. Toată noaptea te-au căutat jandarmii. Nemții au întărit paza. Să-i ia mama dracului ! E cazul să-ți spun.

Apucîndu-l de mînă, se aplecă peste masă :

— Țurcanu e la loc sigur, să n-ai nici o grijă. S-a ascuns. Aflase mai dinainte. I-am spus ce mi-a spus Ritter. Era pregătit. Am săpat un adăpost în munte. Nimeni nu știe. N-am să-ți spun nici ție locul. Dacă e cazul, te duc cu. Sau Irina. Ne-afundăm în pămînt. Cine să ne-aducă de mîncare, să nu ne lase să murim de foame, s-o găsi, n-avea grijă. Lasă-te în seama mea, flăcăule. Mai bei o holercă ? Tu-i pompa mă-sii, c-o viață are omu, și p-aceea vor să ne-o pună pe nicovală ! De cînd au auzit ce-ați făcut voi, au dat ordin să demontăm. Toți meseriașii la demontat ! Mașini, strunguri, raboteze ! Scos șuruburile, desfăcut piesă cu piesă și, la vagoane, pentru Germania ! Mai bem un rînd și dăm o raită pe la depou, să vedem care-i mișcarea. Bine ? Dacă-i groasă, o ștergem. Nevastă-mea știe. Dacă nu mai vin, să nu s-apuce să-mi ridice parastas la biserică.

Nici n-a fost nevoie ca el, Miluță, să-i mai povestească isprava de pe locomotivă. A stat cu ochii cît strășinile și l-a ascultat, pe urmă i-a destăinuit cum îl simțea pe neamț cu arma-n spate și nu știa bine ce-o să fie, unde-o să-i ducă, pentru că n-a putut schimba o vorbă cu moș Țurcanu...

— Fir-ar să fie, o dată om ! Altu-n locul lui...

Dar ce să mai vorbească, dacă nici lui nu i-a trecut prin cap cînd l-a văzut că-i face semn să-l pună în gardă şi-i ia lopata din mînă, ca şi cum s-ar fi supărat pe el că-i neîndemînatic şi umblă încet ? !

— Ha-ha, al dracului ! izbucni mecanicul, şi se izbi cu palma peste frunte, pricepînd figura. Deştept. Hai, copăcel. Vino să-ţi plătim, coană Profiriţa ! strigă el, bătînd cu pumnu-n masă.

Patroana veni.

— Ne-ai văzut, coană Profiriţă ?

— De-o lună nu mai dă nimeni pe la mine, de unde să vă văd ? se văicări coana Profiriţa, şi strecură grăbită-joara de bani în sîn.

— Aşa, aşa ! rîse mecanicul, ridicîndu-se. Dădu ultima picătură pe gît. Atunci, noi ne-am dus. Şi dacă la noapte nu ne mai vezi pe-aici, să ştii că se schimbă lumea.

CAPITOLUL 7

CU BUZELE STRÎNSE, ÎMPIETRITĂ lîngă bătrînă, fără să mai scoată o vorbă, Negostina păşea absent, pregătindu-se pentru întîlnirea cu Tudor prin care spera să-l găsească pe Tom.

Nu se văzuseră de-o veşnicie. Nici nu ştia dacă arhitectul — ajuns acum prefect, părintele judeţului, om cu suprafaţă şi-atîtea preocupări — n-o uitase. Îl cunoscuse în anul acela cînd se măritase şi-apoi plecase cu Tom la mare, să-şi petreacă luna de miere. Era prietenul lui Tom.

Întoarse capul, cu aceeaşi împietrire şi absenţă. Privi goana maşinilor pe drum. Asta era tot ce mai putea face, să se-mpietrească şi să lase să pătrundă cît mai puţin în ea din ce vedea. Un nor de colb întuneca totul. Aerul înecăcios mirosea a motoare încinse, a benzină arsă, a fum şi duhoare rîncedă de motorină, de uleiuri şi parcă de praf de puşcă, de moarte. Maşinile huruiau întruna. rostogolindu-se la vale, zguduind pămîntul. Negostina ar fi vrut să aibă iarăşi în faţă marea de la Vama Veche, să păşească leneş, răscolind nisipul — mai puţin fin decît la Mamaia, însă mai plăcut — jucîndu-şi umerii în mers, nepăsătoare, dar păşea tăcută şi temătoare, cu umerii lăsaţi, îmbătrînită şi ea, ca soacră-sa.

— Unde mergeţi ? Nu-i voie !

De lîngă ghereta de scînduri se desprinse o santinelă.

— La cîmp, la grîu. Măcar paiele să le strîngem, îi explică bătrîna, şi-ntr-adevăr — ceea ce o uimi — scoase din traistă şi-i arătă secerile.

— Luaţi-o la stînga. Pe partea cealaltă.

— Trebuie să ajungem la Prefectură, în centru, spuse Negostina.

În sfîrşit, ajunseră. Tînăra femeie explică portarului cine este. Portarul — un bătrînel impozant în uniforma lui veche, dar atît de curată încît părea nouă, cu dungă la pantaloni şi caschetă pe cap — îi arătă scările albe de marmură fără o vorbă, parcă ar fi fost mut. Urcă, şi, sus, un domn gras, c-un teanc de dosare în braţe, la întrebarea ei unde-l poate găsi pe domnul prefect, o informă că s-a deschis o nouă cantină a Crucii Roşii, şi domnul prefect e acolo.

— La liceul de băieţi, pe strada Grigore Ghica, o lămuri funcţionarul, şi, întorcîndu-i spatele, dispăru împingîndu-se într-o masivă uşă de stejar dălluit.

Coborîră îndată scările, mirate că nu le opreşte şi nu le întreabă nimeni nimic — bătrîna mai în urmă, păşind cu şovăială pe luciul de gheaţă al mozaicului verzui cu ape opaline, temîndu-se să nu cadă.

Negostina se opri în stradă, s-o aştepte.

— Chiar ai de gînd să mergi la secerat ? o-ntrebă cînd veni.

— M-am gîndit as-noapte că nu-i rău să avem şi noi ceva adunat. Poate se isprăveşte cu războiul şi ne lasă la casa noastră. Or să se-ntoarcă ai noştri, şi ce-o să mîncăm ? Tot cîmpu a rămas în părăsire, atîta amar de grîu s-a risipit, cînd or să vină toţi, după război, n-au să aibă ce mînca. Aşa a fost şi după primul război : se-ntindea lumea ca rîma după o fărîmă de pîine.

Ocoliră piaţa cu statuia Eroului Necunoscut. În urma lor apăru o familie de tîrgoveţi, un bărbat slab, cu-o şapcă

soioasă, şi-o sacoşă în mînă, o femeie corpolentă, într-o rochie decolorată, cu pantofi vechi în picioare, cu o altă sacoşă, şi-o fată urîtă, bondoacă şi tîrtoşă, în rochie bălţată de mătase, fluturînd o sacoşă goală şi ea.

— Luaţi-o pe lîngă bisericuţă, le spuse un soldat.

— Am auzit că se dă mălai, le informă în şoaptă, gîfîind, femeia corpolentă cu sacoşa, ajungîndu-le din urmă.

— Nu pe-acolo. Prin dreapta ! le strigă alt soldat.

Curtea dreptunghiulară a liceului, împrejmuită cu un grilaj de fier, gemea de lume : copii, femei, bătrîni, mame cu plozi în braţe, şi, din loc în loc, oştenii cu ordinea, fumînd şi glumind între ei, bine dispuşi ca nişte oameni sătui care se amuză văzînd calicimea tîrgului înghesuită la pomană. Peste tot, chipuri uscate : ochi împăienjeniţi, expresii disperate. Multe muieri venite de la ţară, speriate, buimăcite, avînd aerul că se-ntreabă ce caută acolo, ce se va întîmpla cu ele. Ceva jalnic, dezumanizant, ca expresia tîmpă şi resemnată din ochii vitelor duse la tăiere. Nu mai credeau în nimic, nu se mai aşteptau la nici un bine. Veniseră şi aşteptau, pentru că tot tîrgul alergase încoace şi aştepta, dar nimeni nu ştia şi nu credea că poate să li se-ntîmple ceva bun. Prea multe rele li se aruncaseră în faţă, ca să mai nădăjduiască ceva acătării. Aşteptarea lor avea ceva de osîndă şi blestem.

— Ah, maică, de nu s-ar isprăvi pînă ajungem şi noi la rînd ! oftă o bătrînă atît de ostenită sau bolnavă, sau atît de-nspăimîntată de răzbunarea soartei provocată de propriile ei vorbe, că nu mai avu putere şi se rezemă de Negostina.

— E aici prefectul ? se interesă Negostina. Ni s-a spus că-i aici.

— Aici, aici, maică, dar ce să ne facă el ? se căină bătrîna.

— Face şi el ce poate, spuse altcineva. Dacă pleca şi dumnealui cu autorităţile...

— Dacă pleca, se ghiftuia în altă parte...

— De ce vorbiţi aşa ! ?

Înaintau cu greu, prinse în trupul mişcător al mulţimii, cu neputinţă să facă ce voiau ele, supuse voinţei şi mişcării balaurului stîlcit care-şi tîra coada pe sub umbra puţină a zidului. Rîndurile se formau în stradă, în faţa bisericuţei, şi grosul coloanei ieşea pe partea cealaltă a porţilor, risipindu-se în hudiţa următoare.

Negostina descoperi voluptatea stearpă a supunerii şi se abandonă cu totul mişcării aceleia necontrolate şi totuşi ordonate, încete şi totuşi continue, ca însuşi mersul omenirii — spre ce ? Nu ştia, nu-şi putea răspunde, dar înţelese dintr-o dată, cu-o prospeţime şi o adîncime sufletească ce-o uimiră pe ea însăşi că are încredere în această mişcare spre acel ţel necunoscut şi inevitabil.

Trecu o oră sau poate mai bine pînă ajunse lîngă masa unde femei tinere, şi nu mai frumoase decît ea, dar îngrijit îmbrăcate, aproape luxos, pudrate şi rujate, serveau cîte-o felie de pîine şi-o cană de ceai. Va să zică pentru asta stăteau toată lumea aceea acolo ! —, şi cum îşi aştepta rîndul, înciudată pe ea însăşi că ajunsese să trăiască o astfel de clipă, uitînd pînă şi scopul venirii ei încoace, întoarse capul spre grupul de oficialităţi şi-nainte de a-l vedea îşi dădu seama, simţi cu putere că Tudor era acolo. Inima prinse să-i bată. Pe urmă îl recunoscu. Era chiar în mijlocul grupului, magnetul care polariza toată atenţia.

Era elegant şi înalt, cum îl ştia, subţirel, cu-o faţă netedă, umbrită de-o mustăcioară scurtă, — nu, nu putea fi el — o bărbuţă stilizată, de Crist pe Golgota. Se mişca tot timpul, săltîndu-se pe vîrfuri şi răsucindu-se, parcă-l strîngeau pantofii sau căuta ceva pe deasupra mulţimii.

Poate o căuta chiar pe ea. Şi de ce nu ? El — exact, îşi aducea bine aminte — îi vorbise odată de credinţa lui în telepatie, de dorinţa cuiva care are în el atîta ardoare, încît poate înfrînge legile timpului şi spaţiului.

— Hai mai repede, doamnă ! o-nghionti cineva din spate.

Negostina păşi ca pe jăratic. Ridicînd ochii împăienjeniţi de ruşine, se trezi în faţa unei foste colege de liceu, fata unui burtos şi agramat negustor de peşte din oraş, care-i întindea o cană mare, cazonă, de ceai. Întoarse umărul şi lăsă faţa în jos, să nu fie recunoscută.

— Hai, mamă ! Hai, odată ! strigă, şi se întoarse şi mai înverşunată, înţelegînd că bătrîna a strecurat felia de pîine în traistă şi se îndeasă să mai primească una.

Primul impuls fu să-i arunce cana în faţă şi s-o rupă la fugă, să dispară de-acolo, dar aşa ceva ar fi stîrnit indignarea generală, simţea bine asta, şi foamea, care-i scormoni dureros, aproape insuportabil, măruntaiele, o făcu să cedeze.

Se trase într-un colţ, întoarsă cu spatele, şi, cu capul plecat, înfulecă repede felia clisoasă de pîine neagră cu gust de păr ars, apoi, înapoindu-se să predea cana, se opri lîngă masă, în dreptul fostei colege, care n-o observă nici de data aceasta, preocupată să-şi facă conştiincios datoria. Se opri să-şi tragă răsuflarea, cu ochii fierbinţi de ruşine şi umilinţă, simţind toate chipurile acelea crispate şi străine cum îi îngheaţă ceafa. Atunci îl zări din nou. Era îngrozitor s-o vadă aşa, şi totuşi o nepăsare mortală o făcu să dorească asta. În definitiv, nu era vina ei, nu era cu nimic vinovată că viaţa fusese atît de crudă cu ea şi poate şi cu el, răzbunîndu-se pentru acea scurtă fericire de-o vară. Vru să-i surprindă privirea, şi, dacă i-ar fi surprins-o, i-ar fi făcut semn. Părea mai palid şi mai ciudat, din pricina bărbii, avea un aer de suferinţă şi

concentrare, o privire extatică, de Iuda acum, înconjurat de opulența mărinimiei gratuite și zadarnice, știind că burta nefericitului oraș flămînd nu se alină cu un ceai. Făcu un pas spre el. Privirile li se încrucișară. Fu ca un șoc. Aerul se-ncărcă de electricitate. Se stăpîni, prefăcîndu-se a nu-l recunoaște, să-i dea lui posibilitatea să se lase prins de captivanta abandonare și să-l verifice dacă n-a uitat-o. Îl simți cuprins de-un freamăt intens, iradiind prin toată fața mirarea și bucuria regăsirii, și atunci, hotărî să-și arunce toate armele-n joc. Schiță un gest ușor ca de chemare — o reminiscență care venea din alte timpuri, de departe — și-și concentră toată căldura și toată frumusețea în zîmbetul acela trufaș și inaccesibil de care lui îi era atît de frică la mare și pe care-l dorea atît de mult. Îl observă bine, și un moment, el fu incapabil să se reculeagă și să poată face ceva omenește, să-i surîdă măcar sau... O roșeață bolnăvicioasă îi inundă brusc fața și, trecîndu-și palmele peste ochi, ca și cum ar fi vrut să-și alunge o vedenie ce-i anchiloza trupul se smulse din loc și se apropie, în grabă, de ea.

— Doamna Dimitriu ! Nemaipomenit ! Negostina ! Dumneata ești ?

— După cum vezi ! zîmbi ea. Iată cum ne-a fost dat să ne-ntîlnim.

Își îndreptă pieptul, încordîndu-și trupul străbătut de-un zvîcnet lung și-l privi în adîncul ochilor, buimăcită de apropierea lui, tulburată, dar fără să aibă acrul că se bucură.

— Ce surpriză ! Nemaipomenit ! exclama el întruna, și-și freca palmele, parcă-l scutura frigul și nu știa cum să se stăpînească. Eram convins că ești refugiată cine știe unde în țară. Nici Tom nu știa nimic, pe oricine am între-

bat... Mi-a dat la un moment dat prin gînd să te caut cu poliția...

Observă mîinile lui cum nu se pot stăpîni, **veneau parcă** singure spre ea, după asta știu că nu-i e indiferentă nici acum.

— Sînt cu mama. Cu soacră-mea. Mamă ! strigă ea, și se-ntoarse să i-o prezinte pe bătrînă. Mama lui Tom.

— Sărut mîinile, doamnă ! se înclină el.

— Veneam la dumneata. Noi singure veneam, daca nu ne-a căutat nimeni, îi reproșă ea direct, și-i observă, odată cu tremurul imperceptibil al mîinilor, paloarea din nou a feței și rictusul gurii lui, plină, senzuală. Regretă — apoi i se făcu rușine de regretul ei — că nu-l lăsase s-o sărute la mare. Ar fi fost plăcut să simtă buzele acelea strivindu-se pe fața ei, căutîndu-i buzele. Închise ochii, fulgerată o clipă ca de-o arsură, și știu că dacă el ar mai fi vrut...

— Cum ai ajuns aici ?

— Te-am căutat la Prefectură.

— M-am întîlnit astă-noapte cu Tom.

— Știu, ai dat un bal, spuse ea, și vocea îi răsună din nou plină de reproș. Tot orașul vorbește.

— Orașul ar face mai bine să-și vadă de-ale lui...

— Unde-i ? întrebă bătrîna.

— Ne-am despărțit tîrziu. Nu mai e în oraș.

— Adică, dacă te-nțeleg bine, orașul e prea prost să înțeleagă subtilitățile politicii dumitale ?

— Dacă vrei... ia-o și-așa...

— Dar unde-i ? Unde-i ?

— S-a spart frontul, doamnă. Greu de știut. Fiul dumneavoastră, o informă rece, plictisit, autoritar, lucrează la un birou special pe lîngă Comandamentul german. Să n-aveți nici o teamă. Cită vreme nu li se întîmplă nimic nemților, nici lui nu i se poate întîmpla nimic. În privința asta fiți fără grijă.

— Da' n ce privinţă să fim îngrijorate ?

— Mi-ar fi greu să vă explic acum.

— Domnule prefect, dar cum aş putea să-l văd ? Trebuie să-l văd, aveţi înţelegere, se rugă bătrîna. De un an de zile n-am mai primit un rînd de la el. Puteam să-i fac şi parastas la biserică.

— Nu-l pot vedea nici eu prea des, stimată doamnă, mărturisi prefectul. A ajuns, cum v-am spus, om însemnat. Are mai multe decoraţii decît au jumătate din locuitorii acestui oraş. Cu meseria lui de podar, a devenit un om de bază al războiului. Ce vă pot spune e... dacă doamna, nora dumneavoastră, ar dori, la modul cel mai amiabil, o intervenţie pe lîngă Comandamentul german spre a se facilita o întîlnire cu fiul dumneavoastră, mi-aş oferi serviciile de intermediar...

— Ştiam eu c-o să reuşesc, mărturisi cu sinceritate bătrîna. Dumnezeu mi te-a scos în cale, domnule. Sigur, sigur că da, se însufleţi ea. Tot Dumnezeu mi-a hărăzit nora pe care o am. O să se ducă peste tot unde-o să vrei dumneata. Tot ce-o să vrei dumneata o să facă, numai să-l găsească şi să-l aducă pe Tom al ei. Nu-i aşa, Negostina ?

Tînăra femeie o privi o clipă cu buzele strînse, apoi dădu din umeri şi încuviinţă surîzînd :

— Aşa-i, mamă. Dacă spui mata... Mata ştii că eu niciodată nu-ţi ies din vorbă...

— Da, da, o sfredeli cu privirea bătrîna. Ochii încercănaţi îi scînteiau. Mi-a dat Dumnezeu cea mai bună şi cea mai frumoasă noră.

— Vă felicit, doamnă, se înclină prefectul. Pentru vremurile astea sînteţi, într-adevăr, o mamă norocoasă, o complimentă el, galant, şi se-ntoarse spre Negostina : Unde v-aţi ascuns, să nu mai... De-atîta timp ! Extra-

ordinar ! Puteam jura că sînteţi în celălalt capăt de ţară. De ce nu m-aţi căutat ?

— Ce să fac, ce să facem, se corectă Negostina, roşind. Te deranjează destulă lume, spuse ea repede cu privirile în altă parte. Nu mai voiam să vă inoportunăm şi noi...

— Auzi vorbă ! Ce vorbă-i asta ? Se poate ? Dumneata nu m-ai fi deranjat niciodată.

— Şi-acuma unde-l găsesc, maică ? Ce fac ? se nelinişti dintr-o dată bătrîna, nemaiputîndu-şi înfrîna înverşunarea, şi gemu ca şi cînd ar fi fost la capătul puterilor.

— Lăsaţi-mi adresa. Cînd îl întîlnesc, îi comunic eu să vă caute. Dar cum ai aflat de petrecerea de adio... în sfîrşit, de bal, dacă vrei să-i spui aşa, se-ntoarse el, într-un fel de alarmă, spre Negostina. Nu mă interesează ce spun caţele din oraş, cei care răstălmăcesc totul şi bîrfitorii, dar într-o zi am să-ţi argumentez detaliat ce-am urmărit prin petrecerea asta şi-o să-mi dai dreptate...

— Negreşit, rîse ea, şi faţa palidă şi severă a prefectului se încărcă de-o duritate nebănuită. Îi ocoli ochii, făcu un semn abia zărit spre „grupul oficialilor", şi-un ins, bondoc şi rotofei, se rostogoli pe picioruşele scurte de purceluş, tamponîndu-şi faţa blajină c-un cearşaf de năframă.

— Uff ! Îngrozitoare caniculă ! Dacă mai dă de-acu şi-o secetă...

— Domnul avocat Vasiliu, primarul oraşului, îl recomandă prefectul.

Primarul îi apucă delicat mîna şi i-o sărută cu graţie, clipindu-i concupiscent :

— Sluga domniei voastre, duducă.

Negostina zîmbi privind peste chelia primarului faţa surîzătoare, cu ochii uluitor de limpezi şi iscoditori ai bătrînei :

— S-a făcut tîrziu. Nu plecăm, mamă ?

— Ba da, dacă vrei, mai stăm un pic...

— Ciudat ! Mi se pare că totul e ireal, exclamă prefectul.

— Poate chiar şi este, îl aprobă Negostina. Războiul a schimbat totul, filosofă ea, şi arătă cu mîna palidă lumea obosită, murdară şi flămîndă care lărmuia în jurul lor. Sau, mai degrabă, am putea crede că ce a fost înainte de război e ireal.

— Ireal şi ireversibil. L-am întrebat şi pe Tom de dumneata.

— Serios ? îl ironiză ea. Ai avut atîta îndrăzneală !

— *Qui se taquine,* glumi bondocul, şi ce i se păru Negostinei inadmisibil, vorbeau de parcă bătrîna nu mai era acolo.

— Firește, firește, se precipită prefectul, şi, luînd-o de mînă, o trase mai deoparte. Trebuia să vii la mine să-ţi fac rost de-o casă civilizată. Atîta lucru puteam face şi eu. Extraordinar ! Spune-mi ! Unde stai ? Unde-ai dispărut ? Ce s-a-ntîmplat cu dumneata atîta timp ?

— Prea multe întrebări deodată, surîse ea. Eu ţi-am pus o singură întrebare... şi simţi cum zîmbetul i se transformă într-o politeţe de conivenţă. Soţul meu.

— Îţi dau cuvîntul, şopti el patetic, că-ţi voi spune totul. Nu-i însă momentul acuma. (Şi tare, să-l audă bătrîna.) S-ar putea să fie pe front sau inspectează cu generalul zona din spatele frontului... Dacă va veni diseară în oraş, promit să-l caut, să pun mîna pe el, şi jur să nu-mi scape ! E bine ?

— Neapărat. Te rog.

— Mi-am dat cuvîntul, nu mai insista.

Se întoarse afectat spre primar şi-i şopti grăbit :

— Ocupă-te puţin de doamna ! (I-o arătă pe bătrînă.) E mama căpitanului Dimitriu. Toma Dimitriu, eroul nostru, favoritul zeilor. Poate îi poţi face rost de ceva zahăr şi piine...

Bătrîna se luă după primar.

— Am să-ți povestesc. Am să-ți spun multe. Am să-ți spun îngrozitor de multe, se aprinse Tudor rămînînd singuri, și, fără să-și dea seama ce face, îi apucă mîinile în mîinile sale. Ți s-ar părea o impolitețe dacă ți-aș da o întîlnire ?

— Poftim !

— Ar fi o prostie să ratăm momentul acesta. Mi-amintești lumea pierdută de dinainte de război. Să stăm de vorbă ca doi foști buni prieteni. Nimic altceva.

— Doi foști buni prieteni, îl dojeni ea. Dar noi n-am fost niciodată prieteni.

— Diseară la ora opt, în fața Mitropoliei, bine ? La opt, repetă el. Jur că va fi foarte important.

— Cum poți ști asta ! ? De unde poți ști ?

— Știu. Vei vedea c-am fost și știu să rămîn un om de onoare.

— Limbajul îmi este cunoscut, dar înțelesul îmi scapă.

— Dacă n-o să vii, n-o să-ți fac nici o vină din asta, dar să știi că te voi aștepta mereu...

— Vorbe mari într-un moment nepotrivit...

— Adevărat ! Adevărat !

Primarul se-ntoarse, urmat de bătrînă.

— S-a făcut, domnule prefect, raportă sec.

Purta pantofi negri cu ghetre albe, și, la fel cum venise, vioi și agitat ca un pițigoi, împingîndu-și burta înainte, se rostogoli țopăind spre soborul alb al doamnelor și domnișoarelor de la Crucea Roșie, care-l primiră cu țipete și triluri vesele.

— Să v-ajute Dumnezeu, maică ! mulțumi grav bătrîna, și se aplecă întunecată și mîndră în fața prefectului. Își potrivi părul cărunt sub broboada neagră care-i alunecase, săltă traista grea acum, umflată, pe umăr și

se-ntoarse spre Negostina, cercetînd-o cu ochi inteligenți, întrebători : Tu, rămîi ? !

— Cum să rămîn ! tresări Negostina strîmbîndu-se neplăcut. Să rămîn ? De ce ?

Bătrîna oftă și tăbîrci traista plină de zahăr, cu capul în pămînt, uscată, mărunțică și totuși puternică, răspîndind un sentiment de stabilitate, de rezistență și veșnicie, ca un duh al pămîntului.

— M-am gîndit să nu te mai chinui. Tot nu-ți place ție la cîmp și nu te pricepi. De ce să te mai tîrîi după mine degeaba. Du-te acasă. Mă descurc eu singură. Sau (șovăi coborînd ochii) rămîi cu dînsul... și-l căutați pe Toma. Vezi tu... Fă mîncare. Nu mai avem nimic, și Miluță iar o să se ducă flămînd.

Vorbea repede, abia întrerupîndu-se să respire, și ochii ei se umeziseră și luceau de plăcere, duioșie și bunătate. Răsuflă liniștită, ridică fața, împăcată în gîndurile ei și, întorcîndu-le spatele, păși hotărîtă spre poartă cu pas cumpănit și măsurat.

Zăpăcită și speriată de toată schimbarea bătrînei, simțind pînă-n adîncul sufletului, ca pe-o usturime urîtă, batjocura și provocarea zvîrlită atît de neîndemînatic și sfidător, trăgîndu-se adînc în sine, nepăsătoare și uitînd în aceeași clipă de bărbatul chipeș, Negostina se avîntă răzbunătoare și ambițioasă, pășind hotărîtă după soacră-sa.

CAPITOLUL 8

ŞOSEAUA ŞI ORAŞUL RĂMASERA definitiv în urmă, departe, la capătul lumii, înecate în apa ruginiu-spălăcită a grînelor răscoapte, scuturate şi-n-negrite de arşiţă, topite în verdele aburit al păpuşoaielor pletoase. Numai vîrtecuşurile albe de colb ce se ridicau dintr-acolo anunţau prezenţa lor neliniştitoare.

Negostina se cutremură uitîndu-se la bătrînă.

— Mamă !

— Ce-i ?

— Nimic. Lasă ! se răzgîndi.

Soarele ardea, aprinzînd aerul, frigîndu-le mîinile şi spatele. Cînd ajunseră, feţele le erau negre de sudoare şi colb. Rochia ei de mătase, udă în spate.

Căută o tufă de măcieş la marginea acelui ogor, care nu era al lor, era al nimănui. Se dezbrăcă, îşi făcu vînt cu palmele şi, ridicîndu-se, îşi legă basmaua la spate, să nu-i cadă părul în ochi. Luă secera de la bătrînă.

— Vezi să nu te tai ! Ai grijă ! o preveni aceasta.

— Ce atentă te-ai făcut !

Paiele ţepoase erau gălbui, cu noduri negricioase, frunzele rare, răsucite de uscăciune. Aduna mănunchiuri mici, să nu se scuture ce mai rămăsese pe spic, le tăia dintr-o zvîcnitură, potrivind vîrful secerii în jos, şi tot atît de

repede, fără să se uite, nevăzînd decît ţărîna zgrunţuroasă şi grîul din faţă, arunca braţele pe spate şi lăsa mănunchiul în mirişte. În urmă. Totul rămîne în urmă. Ce era chiar seceratul acela, dacă nu propria ei resemnare ? Se săturase, şi totuşi accepta. Era sătulă pînă peste cap şi accepta pentru că numai aşa putea trăi, nădăjduind că toate se vor schimba.

Se opri să-şi deznoade spinarea şi să-şi tragă răsuflarea.

Lui, ce-i pasă ? *Lor*, ce le pasă ? Înfruntă primejdia în faţă zilnic, dar cel puţin...

Îşi frecă cu monturile mîinilor, îndelung, faţa jilavă de sudoare. Ochii o usturau. Parcă avea nisip fierbinte sub pleoape. Gura-i era uscată, buzele arse. Simţea înţepături mici urzicîndu-i pielea pe spate. Sîngele îi zvîcnea în tîmple. Îi vîjîiau urechile.

Lîngă ea, bătrîna făcea acelaşi lucru, dar mai spornic. Se tîra aproape-n genunchi şi-nainta pe nesimţite, stăruitor şi fără grabă, cu spinarea-n grîu, lăsînd două dîre de ţărînă răscolită în urmă şi mănunchiurile dese din mirişte.

Era uimitoare cît de repede i se mişcau mîinile şi cît de vioaie se făcuse ! Parcă ceva din pămînt ar fi urcat pînă la ea, o forţă necunoscută, şi mîinile vînoase, cu palmele bătucite şi aspre, îmbătate de puterea aceea tinără, ar fi lucrat de la sine, fără nici o legătură cu trupul bicisnic şi ostenit. Şi ce era şi mai uimitor, aproape de necrezut, nu se ridica deloc să se odihnească, să-şi tragă răsuflarea, părînd că nici nu răsuflă. „Pînă n-o să mai răsuflu nici eu“, îşi spuse Negostina ascultînd foşnetul cîmpului în adîncimea zilei, şi se ridică. Îşi şterse sudoarea cu capătul basmalei şi, mişcîndu-şi braţele-n sus să se destindă, privi în zare, pe cîmp, lumina despuiată, care pîlpîia luîndu-i vederea.

Zări, ca printr-o sticlă topită, un om venind spre ele. Venea sau se-ndepărta, sau stătea pe loc, nu se-nțelegea, pentru că era departe, și ce-o tulbură dintr-o dată...

— Dumnezeule !

Coborî mîinile, înălță gîtul, și prin pleoapele întredeschise privi roată-mprejur zarea și-și dădu seama, cu-o înfiorare acută, aproape de spaimă, că erau singure în tot cuprinsul. Cîmpul întreg și lumea întreagă se scufundau sub ochii ei de ani de zile în fum și-n moarte.

Ce om ! Se uită mai bine... Nu era nici un om.

Își scoase basmaua. Se șterse pe față și-și făcu vînt să se răcorească. Insolația ! O să capete insolație !

Și-atunci mogîldeața cenușie apăru iar :

— Mamă ! strigă.

Vedenia o auzi. Se trase înapoi. Dispăru în porumb.

— Ce-i ? întrebă bătrîna.

— Vine ! spuse ea.

— Apleacă-te și seceră. Cine să vină ! gîfîi bătrîna șoptit.

Nora se aplecă aprinsă-n obraji, buimacă, prostită de căldură. Continuă să secere. Strînse paiele cu spicele grele în vîrf. Harști ! făcu secera. Un mănunchi ! Harști ! Alt mănunchi, harști !

— Negostina ! ziceai de-un om. Unde-i ?

— Ce om ?

Își încordă ochii și-l văzu.

— Uite-l ?

— Doamne, fată, aista nu-i el ?

Bătrîna își dezdoi șalele, răsuflă puternic, toată numai o apă, parcă se îneca, apoi tot mai lung și mai liniștit, ca prin somn, se uită la umbra care se clătina locului. Parcă vedea ceva la care se gîndise neîncetat, de mult, și ce vedea era chiar dorința sau gîndul ei împlinit.

De aici nu mai poţi scăpa, scria Alexandru, *numai dacă ai boală grea, căreia n-au ei ce să-i facă, sau o boală molipsitoare. Sau, de exemplu, mama sau tata cuiva, dacă este pe moarte, sau chiar mort, cu certificat de la medic sau de la primărie pentru acest caz.*

— Parcă-i el ! şopti.

— Fii serioasă, mamă ! Cum să fie el ? De unde să fie el ?

— El ! El e ! Dacă-ţi spun !

— Nu se poate !

— O fi fugit ! Se ascunde. Uite că se teme şi de noi. Nu ne cunoaşte. Nu ne-a recunoscut.

— Aiurezi, mamă. Cum o să fie el ? !

— A fugit din lagăr.

— A ! La Alexandru te gîndeşti ! ? Cum să fugă ? ! Cum să facă atîta drum de-acolo pînă aici ? ! Imposibil.

— Ba da, dar el...

— Din Germania, mamă ? Nu-ţi dai seama ce spui. Mă duc să-i ies înainte...

— Nu, o opri bătrîna. Să nu-l sperii. Vine înhămat la umbră, parcă-şi trage osînda şi moartea după el.

— Nu ştiu, mamă, oricine-ar fi, îi ies înainte.

V-am scris opt scrisori, în care v-am scris numai de bine, ca să poată ajunge, căci altfel le rupe Cenzura din Viena. Scriu această scrisoare printr-un om bolnav, pe care l-am cinstit cu 500 de lei, bani românești, numai ca să v-o aducă. Pe Astrid au gazat-o. Mi s-a arătat în vis și mi-a spus chiar ea, așa că, odată cu scrisoarea, sînt și eu fugit din lagăr.

— Hei ! E Alexandru ! hotărî convinsă, bătrîna. Alexandru ! strigă. Nu te teme. L-am visat as-noapte... şi uite că visul... Dar de ce vine-aşa, fato ? Parcă-i împiedicat ! Hai ! Omule ! Hai, odată ! Cine-i fi, nu te teme ! Nu-ţi facem nici un rău.

— Nu, nu ! șopti fugarul, și se prăbuși în grîu.

Apoi se ridică, și-n loc să-și continue drumul spre ele, se-ntoarse și-o luă, împleticit, înapoi.

— Ce face ? Ce-i cu el ?

— Nu ți-am spus ? se supără bătrîna. S-a speriat. Stai, omule ! Alexandre ! Ce-i cu tine !

Mă mîngîi cu gîndul că nu s-a chinuit mult. Dar dacă s-a chinuit ? Dacă scriu scrisoarea asta și nu mai sînteți nici voi ?

— Vine ca la moarte. Se teme ! Uite, uite la el !

— Ajutor ! Au ! se auzi glasul lui, stins ca o șoaptă ieșită din fundul pămîntului, și căzu din nou, se-ngropă-n grîu.

— Un dezertor ! Să nu fie rănit ! Ce ne facem, mamă ?

Înainte de-a o lua și-a o duce m-a-ntrebat dacă-s supărat pe ea. Ce vină are ea că s-a născut evreică și eu m-am îndrăgostit de dînsa, de ce să fiu supărat ? Sînt supărat c-am ajuns ce-am ajuns și unde-am ajuns, dar nu pe dînsa care-i cenușă acum și nici cenușă...

— Repede ! Ce te mocoșești ? Aleargă la el. Hai să-l ajutăm. Să vedem ce are.

Pînă la capătul ogorului era o zvîrlitură de băț, dar ele se părea că nu vor mai străbate niciodată distanța aceea.

Chircit la pămînt, cu fața-n miriște, c-un umăr întors și-un picior răsucit, necunoscutul gemea sfîșietor de parcă-și dădea duhul. Un miros acru și înțepător de sudoare și sînge le năpădi cînd se apropiară. Parcă luară în brațe un sac cu pleavă dospită. Omul se agăță de brațele tinerei femei, cu ochii holbați, cu gura strîmbă, horcăind zgomotos.

— Te doare ceva ? Ți-e rău ? Ce te doare ?

Îl prinseră să-l salte amîndouă cu fața-n sus, să-l ridice. Se speriară și-i dădură drumul grămadă în grîu.

De la piept în jos, cămaşa şi pantalonii omului erau năclăiţi de sînge. Sub coaste, sîngele se închegase şi-i lipise cămaşa de piele ; mai jos chiftea cînd atingeai, parcă era un smîrc acoperit de cămaşă, cu ape fierbinţi forfotind pe dedesubt.

Bătrîna îi privi cămaşa, îi văzu mîinile şi spuse repede :

— E-mpuşcat în burtă. Repede !

— Ce să fac ?

— Ai cămaşa curată. Repede ! Trage-ţi cămaşa peste cap, s-o rupem, să-l legăm. Poate-i oprim sîngele.

— Ce să mai oprim ? Nu vezi ? Tot sîngele s-a scurs din el !

Bătrîna se lăsă lîngă el în ţărînă.

— De ce-ai alergat, îl dojeni, şi glasul sau dojana, sau poate adierea aceea abia simţită, venită de la palmele ei părea să-i facă bine.

Aş prefera să fac închisoare la Văcăreşti sau la Galata şi să nu mai fiu aici.

Avea faţa scofîlcită, neagră de fum ca şi mîinile şi ochii sticloşi şi holbaţi, albi ca la morţi, traşi în fundul capului. Pe tîmplele scobite şi-n pomeţii obrajilor îi rămăseseră dungile cenuşii de sudoare, cum se amestecaseră cu colbul şi se uscaseră. Sufla greu, dar nu mai horcăia. Pieptul, uscat, cu coastele ieşite, se cutremura în răstimpuri. Mîinile i se strîngeau convulsiv de braţul bătrînei, dar se liniştea pe-ncetul, spaima care-i holba ochii slăbea, se-ndepărta, şi omul, la un moment dat, închise pleoapele, gemînd, apoi şi le deschise şi se uită lung la bătrînă.

Să stau eu pînă se termină războiul ? Închipuiţi-vă cînd se va termina războiul, cînd abia începe cu America şi Anglia !

— Salvaţi-mă ! şopti rănitul şi-o licărire i se aprinse în ochi.

— N-o pot rupe ! strigă Negostina speriată, și de sforțare i se aprinseră obrajii și-i asudă fruntea.

Este cu neputință ! Ajutați-mă ! Nu mai pot îndura mai mult decît un an. Maximum.

— Dă-ncoace ! Ține ! Tu trage de-acolo, și eu... Hai...

Cămașa cedă, pîrîi. Fîșia se despică pînă la poale.

Se-ngropară în grîu, lîngă el, și începură să-l lege. Mirosea atît de tare că întorceau capetele să respire.

Pleacă zilnic, noaptea, cîte cinci-șase băieți, în diferite direcții, în Franța, în Olanda, îndărăt în România, unde văd cu ochii.

— Ce-ai pățit, omule ?

— M-a ucis, ticălosul ! Ah ! Mă arde ! Arde !

Răsucindu-se căznit, cu mișcări rupte, rămase cu spinarea îngropată în zgrunțurii țărînii, privind în sus.

— Ați aflat ?

— Ce, omule ?

— Au ! răcni. Ajutor !

— Ce e ? Te doare tare ?

— Băiatul, gemu ca-ntr-o aiureală. Unde-i băiatul ?

— Care băiat ? Ce băiat ! ?

Terminînd, repet încă o dată că mîine, 19 decembrie, plec din lagăr într-un transport de bulgari.

— Ce băiat ? Care băiat ?

— M-a ucis, ticălosul, uhh !

De durere mușcă pămîntul cu dinții.

Dacă reușesc să trec de controlul german de la graniță...

— Ce băiat ? și eu am un băiat la gară...

Mor în acest lagăr sute de persoane pe zi în afară de evreii care sînt duși la gazare. Murim de foame. Mîncarea este în felul următor : un sfert de pîine la două zile și un castron de ciorbă de cartofi stricați, fără verdeață și fără pic de grăsime.

— Ce facem, mamă ? Dacă-i urmărit ? Dacă-l caută ?

— E de la gară.
— Ce facem ?
— Trebuie să facem ceva. Nu știu.
— Unde-l ducem ? Cum îl ducem de-aici ?
— Cu ce ?
— Da. Cu ce ?
— E ud tot. A mers prin pădure. Uite la picioarele lui.
— Ce facem ?

...dacă nu voi fi în lagărul nr. 21, în orice caz să nu vă mai gîndiți la mine.

— Miluță ?
— Să-l aduc pe Miluță ? Ce să-i facă Miluță ? !
— Nu, nu... Miluță... Lasă. La altceva mă gîndeam.

Își duse mîinile la urechi să nu mai audă.

— Ajunge ! Stăpînește-te ! o încurajă bătrîna.
— Nu-l vezi că moare ?
— Cum o să moară ? Trebuie să-l salvăm.
— Trebuie să-i oprim sîngele. Cum să-i oprim sîngele ? Nu vezi că sîngeră întruna ?
— Norocul lui. Dac-ar avea hemoragie internă, ar fi și mai rău. Vorba-i cum îl ducem și unde-l ducem de-aici.
— Mi-i sete, șopti rănitul. M-ascundeți ?
— Dă-i să bea, o rugă bătrîna, și ascultă, ca o șoaptă fierbinte, vocea băiatului ei adunată din scrisoare :

Aici sînt de toate națiile prizonieri : ruși, belgieni, olandezi, francezi, polonezi, apoi din aliați : italieni, unguri, cehi, slovaci, croați, bulgari și cei din urmă nenorociți de evrei, pe care-i bagă zilnic pe coș ca pe Astrid, să nu vezi din ei decît un nor de fum negru și rînced care urcă spre cer.

Se lăsă moale în țărînă, răsuflînd greu și-ntretăiat, cu privirile înecate-n lacrimi, și rămase nemișcată privind

fața golită de sînge, cuprinsă de sudoarea morții, cu pielea înăspritǎ, tăbăcită și-nnegrită de fum și cărbune.

Ședea și-l privea, ședea și-l privea, nu-și mai lua ochii de la el, și fața aceea cu cît o privea mai mult îi amintea fața soțului ei, răposatul.

— Ești mecanic de locomotivă, nu ?

Dacă nu vrei să muncești unde vor ei, te bagă în lagărul de pedeapsă nr. 21, mai îngrozitor ca o închisoare.

Buzele-i tremurau nestăpînit, și fața ei avea ceva orb și absent. Tremura toată, asudă și i se făcu rece. Setea lui îi ardea acum și ei gîtlejul și pieptul și-o simțea urcîndu-i-se, amețitoare, pînă-n cap.

Cad în acest lagăr sute și mii de victime zilnic. Cine le mai știe numărul ? Pe Astrid au luat-o din prima zi și-au ars-o. I-au ars ochii albaștri-cenușă, fruntea netedă, părul, urechile și sprîncenele, obrajii moi și buzele. I-au ars buzele, mamă, și mîinile și picioarele. Au smuls-o de lîngă mine și-au silit-o pe picioarele ei să intre în camera de gazare, adică să facă baie. Într-o cameră din asta, de baie, îi bagă și apoi vezi cum iese din ei fumul negru pe coș, că-ți face rău și pici jos cînd vezi... Au băgat-o în fabrica morții, și de-atunci...

Vocea bătrînei era uscată și aspră. Se împrăștia și se sfărîma în aer ca o țărînă :

— Hai odată, ce faci ?

Negostina descoperi în traistă ulciorul.

Rănitul scoase un sunet moale din gît. Ochii îi luciră. Bău hulpav, cu sorbituri mari. Apa i se revărsa din gură, șiroindu-i pe bărbie și piept. Dinții îi clănțăneau pe gura vasului. Ochii-i creșteau în cap, alburii. Se mișcau repede, lucitori și sălbateci în orbitele negre.

— Destul ! O să-i facă rău, se alarmă bătrîna.

— Doamne, se-ngrozi Negostina. Asta ne mai trebuia ! Ce facem cu el ?

Străinul se scutură ca sub o izbitură primită prin pămînt. Fața i se schimonosi. Scoase un țipăt ușor, urmat de-un vaier prelung și se chirci cu mîinile la burtă.

— Mamă ! Repede ! Ce are ?

— I s-a făcut rău. Acu-i acu !

— Ce ne facem ? Uite-l că leșină !

— Fugi !

— Unde să fug ?

— În oraș, ce mai stai ? Adă un doctor...

— De unde să-l scot, mamă ? Cine vine ? Cu ce să-l plătesc ? Și chiar dac-aș avea, știi bine că nu vine nimeni pînă aici...

— Moare ! Nu sta ! strigă bătrîna, și, căzînd cu genunchii în țărînă, prinse să fluture cruci mari, grăbită, deasupra muribundului.

Abia mai respirînd, fără gînduri, fără voință, cu acrul vijiindu-i în urechi, Negostina se întoarse năucă, neștiind ce să facă.

Așteptă să termine soacra, deși știa că chiar dacă omul s-ar ridica din miriște și-ar începe să umble, ca-n minunile Biblici, ea tot nu și-ar putea reveni, și nimic și nimeni, nimic și nimeni n-ar mai putea-o scoate din starea aceea deznădăjduită. Sta în soare, sub cerul gol, cu brațele căzute de-a lungul trupului, pîndind agonia și dogoarea care-o învăluia de la picioare, și se temea ca de moarte să se miște, să nu înceapă a plînge.

— Ce faci, fată ? se răsuci bătrîna, miloasă, spre ea.

— Dar unde să mă duc, mamă ? La cine să mă duc ? Cine vine ?

— Fugi ! Nu sta ! Eu rămîn lîngă el să-l țin în viață pînă te-ntorci cu doctorul. Du-te la spital. Du-te la prefect, s-aducă el un doctor dacă nu vrea să vină nimeni. Nu sta.

— Da, da, biigui Negostina, îmbrăcînd la repezeală rochia uscată de soare, impresionată de singurătatea cîmpiei pîrjolite de arşiţă şi de gîndul bătrînei, bucuroasă că-i din nou slobodă, dar încă nevenindu-i să creadă, rămînînd locului, incapabilă să scoată o vorbă şi să înţeleagă ceva din faţa îngropată, în rana pămîntului, în ţărîna plină de taine. Apoi se scutură, muşcîndu-şi buzele pînă la sînge şi-o rupse la fugă, ridicînd coatele şi ferindu-şi ochii, să nu se izbească în cercurile roşii şi vinete ce săltau înainte şi-n urma ei pe cîmpie.

CAPITOLUL 9

ALERGARĂ LA DEPOU ŞI SE PU-seră pe lucru. Ce încărcau pe-o parte *ceilalţi,* cu santinelele nemţeşti, în vagoane, conform ordinului, ei, pe de altă parte, cu băieţii de la scularie, descărcau.

Toate piesele principale erau scoase din vagoane şi îngropate în spatele depoului, sub stiva de zgură.

Lucrau îndîrjiţi, încordaţi, pe muţeşte. Santinelele, cu armele la piept, mişcîndu-se automat de ici-colo, supravegheau cazna celor care se speteau scoţînd fierăria din ateliere. Un lăcătuş băgat sub vagoane, întins pe linii, cu burta pe traverse, îşi sălta capul, nevăzut, şi-i supraveghea pe nemţi. Unu-n vagon opera cu ranga. Dezbătea o scîndură, două şi sculele „se scurgeau" în braţele lor ca aurul dintr-o visterie. Totul era chestie „de iuţeală", cum spunea badea Ghiţă, şi de nebăgare de seamă.

Cocîrjat, cu lada de chei franceze în braţe, n-auzea decît paşii *lor* în urechi şi gîtlejul lui, ca o locomotivă sub presiune.

Se strecură prin gard. Ascultă. Nu se-auzea nimic.

Aruncă, icnind, lădiţa. Se-ndreptă să răsufle.

— Ce-o zvîrli aşa ! îl luă la rost Ghiţă Todireanu.

Stătea aplecat lîngă stiva de zgură şi scotea o aşchie din palmă. Cămaşa aruncată neglijent pe el atîrna răsfrîntă din pantaloni, lăsîndu-i bustul gol.

Miluță își aminti valul uscat de căldură arzătoare de pe locomotivă. Strigă repede, disperat :

— Unde-i Irina ?

— Ce-i cu Irina ! Ce ți-a venit ?

— Unde-i ? repetă îndîrjit, cu urechea ciulită, rotindu-și ochii în toate părțile.

— Ce-i ? chicoti Todireanu.

Se opri din rîs. Îl privi, înălțînd, mirat, sprîncenele.

Miluță se încruntă. Nu-i mai era rușine, uitase de toate, c-un huruit greu în cap. Îi auzea alergînd prin zgură și pietriș. Ocupînd intrările și ieșirile. Cum se uita, răzbind cu privirile dincolo de garnitura trenului, văzu fața ei uimită și speriată, cu gura deschisă, gata să țipe. Cuprins de spaimă, împiedicîndu-se într-o traversă, făcu doi pași spre muncitorul care-l învățase meserie :

— Dacă mă refuză, sînt pierdut.

— Ce-i cu tine ?

— Vreau s-o iau ! Să mă-nsor cu ea !

Aerul mirosea dulce a parfum de levănțică.

— Acum ți-ai găsit ! ? Ești nebun ! se cruci meșterul și-i dădu una-n spate, să-l trezească. Hai ! Repede ! Ne prind nemții !

— Nu ne prind. Dacă am scăpat o dată, nu ne mai prind. Spune-mi...

— Ce să-ți spun ?

— O aștept de dimineață, mărturisi băiatul. De anu trecut, toată ziua, șopti ridicînd fața învăpăiată, și-l privi cu o expresie ciudată de bucurie, parcă l-ar fi așteptat tronul Angliei. De ce nu vorbești ? Ei ! se încruntă. Ce-i cu dumneata, meștere ?

Săltînd din umeri luă aerul grav al unui bărbat gata să dea cu pumnii.

— Te opui ? Nu vrei să mi-o dai pentru că sînt urmărit ! își găsi el cu greu cuvintele, și, pipăind cu degetele

nasturii salopetei legați cu sîrmă, se crispă și rămase cu ochii holbați la goliciunea de pe fața bătrînului.

— Sint după gard, șopti cu gura iască un tînăr cu capul gol, trecînd, în fugă, pe lîngă ei. Vin !

— Ce facem ?

— Fugi ! strigă meșterul, și păru că se gîndește adînc la ceva. Nu pe acolo.

— Dumnezeule ! Dar vin ! aproape că se-năbuși el.

— Fugi !

— Și dumneata ? !

— Eu rămîn să-i țin pe loc. Fugi la Irina. Ia-o prin canal.

Era o nebunie tot ce se-ntîmpla, nu se mai întîmplase și n-avea să se mai întîmple niciodată. Îl trecură fiori din creștet pînă-n tălpi. Dacă nu gîfiia ca o locomotivă, era numai de frică să nu fie auzit.

O găsi singură, în baie. Se uită la ea și uită de frică. Era prima dată cînd o surprindea așa, cînd îi putea vedea sinii nici cît gutuile, și-i putea urmări mîinile clăbucite de săpun lunecînd tot mai jos pe sidefiul pielii de scoică. Se-nlădia răsfățată și înfățișarea ei era de fetiță inocentă, care nu-și dădea seama de nimic, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic — nu era vorba de urmăritorii lui, de taică-su, tatăl ei, al Irinei, rămas *acolo*. De celălalt meșter, moș Țurcanu, fugit în pădure, de toți cîți erau hăituiți, amenințați —, privirile îi erau cînd reci, disprețuitoare, cînd moi, duioase și dezmierdătoare, chemîndu-l spre ea și apărîndu-l de acea amenințare urîtă, monstruoasă, cu atît mai cumplită cu cît țîșnea chiar din el.

— Prostule, îi zîmbi, zăpăcindu-l cu unduirea dulce din glasul ei. De ce dai buzna fără să bați ? Stai nemișcat acolo ! îi porunci.

— Vin de la depou ! L-au prins pe taică-tu, vru să spună, dar îi pieri vocea.

Apa clăbucită, răspîndind mirosul trupului ei, i se scurgea pe umeri în minusculele explozii solare, și toată beția aceea lîncedă — în care se legăna și era și nu era, cu ceva dureros, nesigur și înșelător, ca-n vis, neted și mîngîios și-adînc, ca atunci cînd, copil fiind, plutea destrămîndu-se ca păsările — se sfîrși tăios, curmîndu-i răsuflarea.

Auzi ușa dincolo. Un pas apăsat.

Un cuțit rece îi spintecă pieptul. Apoi prin ușă, prin perete — cum stătea cu spatele lipit de perete, în colțul dintre celălalt perete, îmbrăcat în faianță, și ușă — i se păru că distinge răsuflarea obosită, șuierătoare a celui care urcase scările.

— Ssst ! duse fata un deget la gură și-i făcu semn să stea acolo, nemișcat.

Ușa pocni, lovindu-l în umăr, și-n clipa aceea o auzi pe Irina țipînd. Era un țipăt scurt și ascuțit, de spaimă și rușine.

— Ah !

— Te-n mă-ta, putoare ! mugi bărbatul lat, apăsat, și, lăsîndu-l fără echilibru pe el, pe Miluță, strîns între perete și ușă, se retrase de-a-ndaratelea, bocănind greoi.

Totul se prăbuși, cu ecou, în liniștea albă din jur.

— Închide ușa ! Ușa ! strigă Irina.

Vocea îl lovi cu violență, dureros, crispîndu-i întregul corp. În mod inexplicabil, izbucni în rîs. Rîse cu ochii închiși, scuturîndu-și umerii pîn-o simți pe ea udă și goală lîngă el astupîndu-i gura cu palmele.

— Te-ai scrîntit ! ? Ce-i cu tine ?

— *Heraus ! Schnell !* urlă Erika pe scări, și trînti ușa de la apartament cu atîta putere, că se zguduiră pereții.

— A plecat ! Ufff ! făcu Irina palidă suflînd zgomotos. Ce spaimă am tras ! Uite cum tremur !

— Te-am așteptat toată ziua. Unde-ai fost ?

— Am fost... Să nu ne audă Erika ! M-a trimis tata să-l caut pe moș Țurcanu și nu l-am găsit. Tu nu știi unde-ar putea fi ?

— Nu știu, șopti străbătut și el de același tremur. A sărit odată cu mine de pe locomotivă, dar ce-a mai făcut, nu știu...

CAPITOLUL 10

NOAPTEA DE AUGUST RIDICÎNdu-se involtă şi uscată deasupra cîmpiei, înălbăstrită de puzderia de stele, prigonită de umbre mari, tremurătoare, aşternute pe pămînt, o luă în primire cu frumuseţea ei stranie, dar nu asta îi agravă tulburarea.

Spaima adevărată care-i muşca inima venea de la imaginea rănitului agonizînd pe cîmpie, lîngă bătrînă. Poate gîndea la ce-o aştepta în oraş, îngrijorată că n-avea să se descurce.

Simţea răcoarea jilavă, încărcată de foşnete şi miresme tari, uscăcioase, pătrunzînd în carnea şi sîngele ei. Se repezi într-o fugă uşoară, alături de vînt. Florile de sînziene îi jucau pe gleznele goale ca o spumă. O spumă mirositoare care se umfla luînd-o pe sus.

În rest, noaptea se înălţa mereu, şi ultimii trîmbiţaşi ai exodului uitaţi pe cîmp, greierii, îşi începuseră cîntarea magică.

Lungi poteci şi cărărui tainice, abia ghicite cu simţul ei noctambulic de orientare, întretăiate de dîrele răscolite-n ţărînă de vietăţile şi gîngăniile nopţii, străbăteau grînele ruginii, înfundîndu-se în jungla păpuşoaielor întunecate, năpădite de buruieni, înecate-n mohor şi pălămidă ţepoasă crescută fără preget, ca o hălăciugă, însufleţind

colinele spre ţinte îndepărtate. Făgaşele uscate ale apelor dogorite în ţărîna zgrunţuroasă, măcinată de mersul căznit al furnicilor, drumurile înfundate-n văiugi spîrcuite pe buza crăpată a ripelor şi ponoarelor, şerpuirile bătătorite şi însăilările şovăitoare încrucişate la tot pasul cu prăpăstiile înguste, cotite şi-ntortocheate, săpate sub palmele brusturilor, în amara aromă de pelin, ca şi drumurile late şi hîrtopite, cu colbul ars pe ele, zvîrlite parcă de-a dreptul spre cer, legau puterea nopţii libere şi proteice a cîmpiei, pădurilor, apelor şi munţilor de misterele şi osteneala oraşului, cu orizonturile lui închise între ziduri, cu speranţe strivite şi vieţi croite alandala, cu străzile, străduţele şi bulevardele lui largi şi drepte tăiate geometric.

Se mîngîia cu amăgirea că-n adîncul acela de junglă împietrită o aştepta cineva şi avea cu cine se-ntîlni, către cine-şi grăbi paşii.

Cît vedea cu ochii, pămîntul era pustiu, toropit, şi cufundat, biruit de arşiţa de peste zi.

Se aplecă îngenunchind în ierburile răscoapte sunînd metalic şi se ridică îmbătată de arome, cu florile calde, lipite de obraz.

Aşa se apropie, cu băgare de seamă, şi se arătă lui Tudor.

Avea înfăţişarea nopţii însăşi, cu faţa nobilă, arcuită pe gîtul înalt, părul stufos dat pe spate ca o tufă de liliac înflorit şi ochii strălucitori, învăpăiaţi de fugă, de oboseală şi de nelinişte.

— Ce bine c-ai venit ! se bucură el. Nu eram sigur că vii.

— Mă faci să rîd ! se minună ea. Lasă-mă să-mi trag răsuflarea. Aşa ! Acum sînt mai liniştită. Mult mai liniştită.

— Îmi pare bine. Dă-mi mîna să mergem. N-o să rămînem aici.

— A, da ! se scutură ea, amintindu-şi povara misiunii sale. Trebuie să mă ajuţi ! Mă ajuţi pe mine, o ajuţi pe soacră-mea care a rămas pe cîmp, şi-l ajuţi pe nenorocitul acela, care-o fi, care poate să moară...

— Despre ce-i vorba ? Spune-mi mai lămurit.

Negostina îşi netezi bluza umflată la piept şi-l privi adînc în ochi fără să-l vadă, zărind numai fumegarea albastră a nopţii adunată deasupra rănitului şi-a bătrînei pe cîmp, şi-ascultă răsunetul stins şi dramatic al răsuflării agonice care galopa în urmă.

— Cînd te-am văzut cum stai în poartă, rezemat de grilaj, mi-ai dat senzaţia că unele lucruri se mai pot întoarce.

— Nu te-nţeleg.

— Nici eu. Nu-i de mirare. Toţi îmi spun că nu mă înţeleg, şi adevăru-i ăsta : că nu mă înţeleg nici eu cîte-odată. Bunăoară acum stau şi bat apa-n piuă, nici eu nu ştiu ce urmăresc şi ar trebui să-ţi vorbesc de ceea ce trebuie să te rog.

— Ce trebuie să mă rogi ?

— Să-mi găseşti un doctor.

— Un doctor ? !

— Un doctor pe care să-l convingi să meargă pe cimp, să salveze rănitul.

— De asta-i fugit aşa !

— De asta-m alergat cu tot sufletul spre tine cum n-am alergat niciodată spre nimeni, recunoscu Negostina. Nici la întîlnirile de la începutul începuturilor cu Tom n-am alergat aşa, repetă ea eliberîndu-se de teroarea neagră care-o urmărise şi de gîndul obsedant că nenorocitul

aceia poate să moară din clipă în clipă, dacă n-a și murit, cu tot sîngele scurs în țărînă.

Ce ghinion pe ele să se nimerească în calea lui și ce idee să-i vină bătrînei, să iasă la secerat ! Ca și cînd cu acel puțin grîu sau fără el nu era totuna ?

Făcu un pas spre Tudor, și i se păru că se împiedică în umbra fugarului prăbușită la picioare.

Se agăță șovăitoare de el, închizînd ochii, pătrunsă de căldura trupului puternic, și cînd și-i deschise și-i văzu fața. o izbi expresia aceea de absență, inconștientă și vrajă pe care o au bărbații în anumite clipe cînd par duși de pe lume. Se trezi și ea absorbită în fluxul unei fericiri violente, mistuită de gîndul ei tainic, împotrivindu-se înfiorată de dulcea pierdere.

„Ah. ce bine", vru să-i spună, dar renunță.

— Ce-i cu tine ?

— Am fugit, vai, ce-am fugit ! se lamentă ea și se apăsă cu mîinile pe piept.

— Să găsim o bancă.

— Credeam că nu mai ajung.

— De unde vii ?

— Nu mai pot ! Tudore, șopti, și-i apucă strîns mîna. Am nevoie de ajutorul tău. Repede ! Doctorul ! Unde-l găsim ?

— Pentru ce ?

— Nu ți-am spus ? Am întîlnit un rănit pe cîmp. A rămas cu bătrîna.

Răsuflă tot mai greu.

— Cine-i ? Cum s-a-ntîmplat ? Trebuie să-mi spui mai multe.

— Nu știu, nu mă-ntreba. Hai, repede, că moare. A fost impușcat în burtă. Are hemoragie.

— Împușcat !

— Haide... sau du-te ! Fă ceva.

Luna în descreștere răsărea mai tîrziu. Pe străzi, din pricina camuflajului, domnea aceeași beznă ca pe cîmp. un zăduf și mai mare.

— Și tu ?

O umbră se dezlipi de lîngă mașina staționată în colțul străzii.

— Te aștept unde vrei. Unde spui.

— Urcă-n mașină.

— Unde mă duci ?

— La spital.

— Ah, da, făcu ea paralizată.

— N-ai vrut așa ?

— Ba da, ba da.

— Cum era îmbrăcat ?

— Prost. Cred că-i ceferist. Soacră-mea, care se pricepe, zice că-i mecanic de locomotivă.

— Hm ! Să nu fie...

— Ce să fie ?

— Nimic. N-are importanță.

— L-ai găsit pe Tom ?

— Nu l-am găsit. I-am lăsat vorbă la Comandament.

— Desigur, făcu ea dezamăgită, și-și trase mîinile. Credeam... Eram convinsă că-l întîlnesc !

— Îmi pare rău, spuse Tudor, adică eu în timp ce mă ocup de afacerile tale neplăcute, tu...

— Nu sînt afacerile mele neplăcute, spuse ea cu voce schimbată, și-o înstrăinare ostilă se așează între ei.

— Bine, bine, se precipită el, căutîndu-i ochii prin întuneric, și-și aprinse țigara, inspirînd fumul zgomotos. La spital ! strigă el șoferului. Vii cu mine sau te las undeva ?

— Păi n-o să știi să nimerești singur.

— Asta voiam să-ți spun și eu. Bineînțeles că...

— Vin cu tine, hotărî ea.

— E departe ?

— Să-l găsim întîi pe doctor. Cu mașina ajungem repede.

— Aveam atîtea lucruri să-ți spun !

— Crezi că sînt în stare să te ascult !

Îi atinse brațul cu mîna :

— Rămîi în mașină ?

Floarea cărnoasă a gurii ei se deschise într-un zîmbet suav înghițit de-ntuneric. Glasul îi sună dulce și grăbit :

— Rămîn, să te-ntorci mai repede !

— Clar, rîse el, și genele ei se zbătură într-un început de alarmă cînd îi văzu silueta înaltă ștergîndu-se prin dreptul geamurilor și dispărînd.

Știa bine că așa era, și un val de mîndrie îi umflă piep-tul. N-avea rost să se prefacă. Toate cîte le plănuiește și le potrivește viața (dacă n-ar fi fost spaima cu rănitul pe cîmp, n-ar fi fost întîlnirea lor de acuma !) sînt plăcute și de bun augur lăsîndu-te în voia înțelesului tainic pe care-l are orice-ți aduce întîmplarea-n cale. Dacă te pricepi să alegi partea bună din toate și să te resfeți cu puțină bucurie.

Șoferul răsuci butonul de radio. Prinse un buletin de știri. Informațiile priveau mișcările frontului. Era in-capabilă să se concentreze și să asculte. Vocea crainicului, ca debitul constant al unei ape gîlgîind pe-o conductă, îi făcea totuși bine. O ajuta să suporte mai ușor scurgerea timpului. Întunericul mașinii zumzăia de pocnete mici, trosnituri și huruituri captate din aer. Bezna din jurul ei se dilată încărcată de bucuria și nerăbdarea care-o apucară.

„A reușit, a reușit", tresări încordîndu-se și strîngîndu-se, înfiorată în ea, să-i facă mai mult loc pe canapeaua confortabilă. Glasul îi radia de ușurare și mîndrie :

— Știam eu c-ai să reușești. Nici nu se putea.

— Doctore, urcă în față, îl pofti Tudor pe necunoscutul cu care venise, și ea fixă din fugă un chip mobil și nervos, cu ochelari, care schiță un gest de salut scurt.

Se înmuie încălzită de apropierea lui Tudor, închise ochii și-o fură somnul. Dormi adînc, epuizată de oboseală.

CAPITOLUL II

SIMȚINDU-ȘI SÎNGELE CA UN VIN în fierbere, Miluță luă asupra lui întregul risc și reușita acțiunii, contînd doar pe dibăcia, norocul, puterea sa de-a se ascunde și pe rapiditatea acțiunilor sale. Era un „împielițat" cum spunea maică-sa. Putea să se țină in cap, să umble în mîini, juca oina, făcea box, ieșea întiiul la fugă și sărituri, n-avea treabă cu nimeni dacă era pe întrecere. Capul îi vuia de curaj și dorință de zbenguială, și-n lungul picioarelor simțea necontenit o furnicătură fierbinte, puterea și elanul de viață, urcînd în el. Greutatea mare era să scape de Irina, să n-o poarte după el și s-o pună-n situația de-a păți ceva. Cînd ești singur, de capul tău și nu primejduiești pe nimeni, mintea ți-e mai limpede, acționezi mai bine și mai ușor. Nu-i vorbă, îi plăceau și ei riscul și aventura, dar aici nu era vorba de risc și de aventură. Nu se mai jucau de-a haiducii și potera, sau de-a Coroi-banditul. Pericolul era real, putea implica toată reușita loviturii, și de aceea riscul trebuia luat pe cont propriu. Misiunea ei era să continue să-l caute pe moș Țurcanu. De tată-su, de badea Todireanu, trebuia să se ocupe numai el.

Cu capul vîjîind, coborî scările la Mitropolie. Nu știa nici cum, nici cînd ajunse pe maidanul din fața depoului. Ar fi avut poftă să-și umîle pieptul și să-nceapă să cînte.

Păşea singur prin beznă, cu starea aceea năucitoare de cutezanţă, răzvrătire a sîngelui şi duioşie fierbinte, răspîndit în toată fiinţa lui de fiinţa Irinei, de grija şi spaima pentru tatăl ei, care era grija şi spaima şi bucuria pentru ea, stăpînit de gîndul persuasiv şi tulburător că s-a-ntîmplat ceva care schimba dintr-o dată totul între ei.

Mica lui bătălie avea să sfîrşească bine dacă duşmanul va fi luat prin surprindere. Vagoanele puteau fi o salvare, dar şi o capcană. Conta pe agilitatea şi dexteritatea precum şi pe simţul lui rapid de orientare. Apoi depoul îi era familiar. Mai familiar decît *lor*. Totul era să poată supraveghea de la distanţă, nesimţit de santinele sau de patrule, ce se petrece. Ce s-a-ntîmplat după fuga lui.

Se furişă încet şi ascultă.

Liniile ferate de la triaj şi depoul erau cuprinse de-o linişte nefirească. Garnitura de tren — aceeaşi sau alta ! — era trasă pe linia întîi. Ceţos, se revăzu în faţa patrulei, dîrdîind de frică, ceea ce acum nu era cazul, numai că Irina-i spusese să ia cazmaua, şi n-o luase — şi era alta spaima lui decît în depou cînd îi îngheţau tîmplele şi răguşea luîndu-se la întrecere cu zgomotele infernale, să-strige mai tare. Se întreba ce era cu liniştea asta, de unde venea şi de ce tocmai acum cînd zgomotele trebuiau să fie mai mari... Tresări. Încremeni locului. Urechea lui surprinse un strigăt depărtat. O chemare. Un glas. Apoi mai multe. De undeva din...

Aruncîndu-se cu burta la pămînt să nu-l descopere reflectorul care mătura retezînd liniile; se silca să asculte toate zgomotele şi mişcările.

Şoarecii de cîmp, şobolanii şi popîndăii mişunau în întuneric, prin ţărînă, cu icnituri scurte, ca o tuse înfundată, şi el se gîndi pe neaşteptate — nu mai încercase, dar se

gîndi că, dacă vrea, îi poate chema la el. Își subția și-și îngroșa vocea cum voia. Vocea lui era în schimbare și-nșela lighioanele, păsările de noapte, zburătăcind ca orbeții cu lovituri mari de aripi, imitînd după voie toate hăuliturile și miorlăielile, din gît și din buze, îngroșîndu-și glasul, încît maică-sa îl ocăra și-l ocărîse întotdeauna, speriată de scălîmbăielile lui răgușite, cînd își întepenea gîtul și obrajii, cu ochii bolbociți în cap, și urla de-a surda, ca un lup la lună. Urla pînă răgușea de-a binelea, și-atunci băga-n răcori pe oricine dacă voia, și pentru asta nu-i trebuia mult să stea pe gînduri : un tufiș întunecos, o rîpă, o văgăună găsea oriunde. Avea închipuirea vie, și puterea sau slăbiciunea asta, care era o boală cînd nu și-o putea alunga, îl hărțuia întruna, trăgînd spaima după el. Asta e ! Închipuirea. Toate pornesc din închipuire...

Gîndul i se opri retezat de fascicolul reflectorului.

La doi pași înaintea lui, în marginea unui vagon de vite, deslușea silueta santinelei.

Nu mai putu nici mîna să și-o miște. Pielea capului i se răci. Auzi lătrăturile cîinilor și, curios ! asta-i dădu curaj ! Ascultă mai bine. Deslușì din nou strigătele nedeslușite, glasurile amestecate care veneau de undeva de la un vagon din față, de lîngă locomotivă.

Se tîrî pe burtă, ocolind santinelele pe partea cealaltă, ocrotit de întuneric. Pe măsură ce se apropia, nu-i venea să creadă că era cu putință.

Auzi din nou cîinii, o porni peste linii și numaidecît izbucni zgomotul locomotivei. Parcă-l aștepta pe el. „Ce-o mai fi și asta ?“ Trupul i se făcu ușor, picioarele îl duceau singure. Un cîine se zbătea în lanț, zgrepțărînd pămîntul cu ghearele, horcăind gata să se stranguleze !

„Ajutor ! Oameni buni ! Fraților ! Salvați-ne ! Ne iau. Spuneți acasă... Cine ne aude... Anunțați familiile noastre...“

Glasurile erau ascuțite, tremurate, înăbușite de bătăile de pumni în pereții vagonului...

Fugea și-și ciulea întruna urechile năucit de vocile acelea îndepărtate, rămînînd mereu parcă îndepărtate și de horcăielile apropiate ale cîinilor. Încetini fuga, să asculte mai bine, apoi se strecură grăbit și atent prin rambleurile înalte. Peste față și mîini, frunze reci, aspre și zimțate. La lumina reflectorului, umbre de oameni și cîini. Fragmente de mîini și picioare pîlpîind uriașe. Nu deslușea clar petele întunecate desfăcute din celelalte vălmășaguri, înnodate, săltînd în jurul vagoanelor, dar știa ce erau înainte de-a le auzi vocile și-și dădu seama și ce greu îi va veni.

Reflectorul izbucni orbitor. Mătură acoperișul atelierelor ; scăzu, ezită buimac, apoi se lăsă în jos, scormonitor ca un cuibar de foc ; lumina rece îți reteza orice mișcare ; cădea sub roți, înfiorînd traversele și liniile, strălucind de încordare, dezvăluind, rînd pe rînd și fragmentar, mădularele trenului, aruncînd partea de sus a vagoanelor într-o vuitoare prăpastie neagră. Ascuns în dreptul coloanei de alimentare cu apă se crezu la adăpost, dar șuvoiul de lumină scăpără căutîndu-l să-l smulgă din beznă. Simți ca o despuiere apăsarea rece pe față și piept. Fulgerător, se lăsă la pămînt, ducîndu-și palma la gură, mușcîndu-și buzele pînă la sînge. Ochiul de foc clipi, strivindu-l de pămînt. Fără trup, tăiat de lumină peste bărbie, fața lui Ghiță Todireanu se profilă în închipuirea lui sau aievea masivă, uriașă, cu buzele strînse și ochii mijiți într-o neînduplecată îndărătnicie. După un timp, lumina se stinse. Se ridică. Făcu un salt mai departe. Căzu ca împușcat. Reflectorul împroșcă jetul de raze pe el. Se lipi din nou de pămînt. Simți prin pantaloni și cămașă răcoarea înviorătoare și bună. Mai mulți inși îl îmbrînceau din spate și-l duceau spre vagon pe Ghiță Todireanu. În jurul gleznelor lui slabe fîlfîiau manșetele zdrențuite ale nădragilor.

O ușă metalică se auzi scîrțîind înăbușită în vacarmul vocilor.

Se uită. Nu zări nimic. Parcă ar fi orbit. O întunecime de nepătruns, după care locomotiva îl împroșcă învăluindu-l într-un nor de aburi.

„Ei ei, ce-o fi și asta ! ?“ Un munte de smoală clocotită și aburi se prăbuși peste el. Respirația, care i se oprise păstrînd o mică insulă de tăcere în jurul lui, se porni pe neașteptate, gîlgîitoare, și-o voce aspră strigă ceva. Se auzi o lovitură de metal. Doi inși se înălțară. Traseră ușa grea de la vagon. Șocul făcu să-i treacă un scrîșnet prin șira spinării. Locomotiva se puse-n mișcare. Ultimele santinele se prinseră de barele metalice și se săltară pe scări. Fascicolul de lumină descoperea, fantomatece, siluetele celor rămași pe peron cu cîinii. Nu mai avea de ales. Pîndi din întuneric scara care se apropia lunecînd mai mult bănuită decît văzută și, apucînd, ca o mînă care i se întindea, oțelul rece și neted, se zvîrli pe scară, trecînd dincolo între tampoane, lipindu-se repede de „burduful“ unui vagon, care-l salvă în ultima clipă, de ochiul ciclopic al reflectorului. „Uf, gemu, am scăpat ! Am scăpat ! Dar ce-l așteapta ! Trebuia să se cațere ca o pisică, să urce pe vagon și de pe vagon pe vagon, sărind și menținîndu-și echilibrul, silindu-se să nu amețească și să cadă, să ajungă la prizonieri. Greutatea mare, însă, nu era asta. În zgomotele trenului nu putea fi auzit, nici zărit de jos căci, norocul lui, nu era lună. Încă nu răsărise luna, motiv în plus să se grăbească. Greutatea mare și grija care-l stăpîneau era cum, cu ce va deschide ușa ! ?

Se chirci cu genunchii la gură, crispat de încordare, și-ncepu să gîfîie. Doamne-dumnezeule, dar mult mai durează ! De unde să găsească un cîrlig lung, o sîrmă ? Ceva cu care, aplecîndu-se, să poată nimeri ciocul de metal și

să-l salte ? Tîmpit că nu s-a gîndit de la început. Altfel nu va izbuti. Degeaba toată încercarea. Să desprindă o șină de tablă din acoperiș ! Cu ce dracu s-o desprindă ? Cel puțin să se convingă. Și dacă. Dacă ce ?

Liniștea nu-i spunea nimic. Foșnetul se apropia, creștea, se-ndepărta, dar cît dura, dumnezeule ! Nu se mai termina ! Zgomotul locomotivei se împrăștia pe cîmp, nu se mai auzea nimic, slab, îndepărtat, părelnic — bubuiturile în pereții vagonului ca o capcană, ca o amenințare.

Taca-taca, taca-taca, taca-taca, taca-taca, îi suna-n urechi : te duc-te-aduc, te duc-te-aduc, te duc, îi duc, îi duc, îi duc, îi duc... Cu ce-ajung la cîrlig ? Îi duc... duc... duc... duc.. duc... Bezna cădea din cer, din stele, și din beznă, ca o bură, ca un praf umed și rece, roua, jilăveala nopții, umezea totul, începeau să-i clănțăne dinții, doamne, dumnezeule ! Cîrligul ! Cîrligul ! Cu ce salt cîrligul ?

Se încordă să-și stăpînească clănțănitul dinților. Atunci auzi vocile. Bolboroseala groasă ca un vaiet, o groază... Cîrligul ! Cu ce salt cîrligul ? Căută locul. Da, aici trebuie să fie ! Știanga de la frînă. Graba-i dădea curaj.

Nu mai simțea nici un fel de frică, panică sau neliniște. Era atît de bucuros, atît de mîndru de sine. Se putea mîndri și Irina. Și meșterul. Încleștă pumnul în mînerul tijei metalice și trase stîrnind o amestecătură de sunete. Se lăsă cu coatele pe genunchi. Smunci de-l duru pieptul. Locomotiva țipă ascuțit, prelung și tremurător, anunțînd apropierea de pod. Crispat de efort dar vesel și zănatec, descoperea puterea aceea din el de-a face ce voia. Viteza se micșoră. După zăngănitul asurzitor produs de trecerea peste pod, trenul avea să frîneze, pilotînd la curbă înainte de intrarea în pădure, după care, tăind-o drept, avea să-și recapete viteza inițială. Era momentul cel mai bun.

Se agăţă de-un tampon, sprijinit cu cealaltă mînă în tija metalică. Aşteptă în cumpănă, dezechilibrat, gata să cadă, la capătul scăriţei înguste care urca la hulubăria de scînduri cocoţată deasupra vagonului. Aştepta încordat. Inima-i bătea să-i sară din piept. Nu vedea dar auzea bocănitul ritmic al cizmei neamţului în podea. Explozia reflectorului de la capătul podului îi răni ochii. Răzuind întunericul, salva de lumină reteză cizmele neamţului, proiectîndu-le pentru o clipă, urieşeşte, în rotirea ei hiperboreană, şi se şterse prăbuşind întunericul şi mai dens deasupra lui.

Miluţă mai săltă o treaptă căutîndu-şi cu spinarea un sprijin stabil. Vedenia spectrală, despuiată-n lumină şi-n-tunecată la loc, îl trăgea-n sus ca un miraj. Neamţul, un tip, probabil, înalt şi slăbănog, judecînd după cizme, cînta dintr-o muzicuţă de gură cu destulă pricepere şi bătea tactul, ritmic, cu călcîiul. Gîndul că avea să se agaţe tocmai de cizmele acelea şi să trimită în hăul podului, strivit de barele metalice, trupul unui meloman, îi dădu un şoc. Simţi vibraţia roţilor trenului şi călcîiul cizmei izbindu-i dureros diafragma. Nu doream asta ! jur pe dumnezeul meu că nu doream asta, gîndi. Altă alegere însă nu avea. Încă o clipă de ezitare, şi totul e pierdut. Dacă pierde momentul podului, va fi el însuşi un om mort, şi-odată cu el... odată cu el...

Simţi exasperarea celor închişi care stăteau la pîndă dincolo de pereţii cuştii de lemn aşteptînd gestul lui salvator, aşteptînd să-şi învingă sila de sine, slăbiciunea şi prejudecăţile sentimentale, moleşitoare şi nefaste care n-aveau ce căuta în momentul acela, căci exact în momentul acela vagoanele din capăt huruiau greoi pe pod, făcînd să clănţăne barele metalice, şi vagonul lui se apropia vertiginos de conul orbitor de lumină, parcă se pulveriza în explozia

aceea, orbitoare. Drugul de oțel îl stingherea, dar n-avea ce face, cum n-avea ce face nici cu dorința lui de-a asculta mereu, legănat de goana trenului, cîntecul atît de curat că închise ochii să nu zărească-n cădere fața cîntărețului, care încă mai plutea pe valurile visului și ale valsului, ridicat în picioare deasupra podului să privească-n beznă imaginile despuiate de degetele oarbe și pîrjolitoare ale reflectorului. Gata ! Acum ! își spuse. Se agăță fulgerător de cizmele santinelei, trăgîndu-le-n jos, peste capul lui, ca și cum ar fi icnit să zvîrle din spate un sac ce-l incomoda. Muzicuța căzu lovindu-l peste ureche cu tăișul ei ca de piatră, și-n clipa aceea, simțind vîjîitul corpului lunecînd prin aer, avu impresia că țipătul de groază care se auzi era al lui, scos din el, din măruntaiele lui răscolite. Fu gata-gata să i se facă rău și să se prăbușească și el peste parapet.

— Meștere, strigă lipit de scîndurile vagonului, îmbrățișînd muchia metalică să nu cadă.

Strigătul lui în vacarmul nopții răsună ca un hohot de plîns.

— Pregătiți-vă să săriți ! Vă deschid ușa !

Izbi stanga-n acoperișul vagonului, apoi se tîrî pe coate și genunchi cu senzația ascuțită, care-l înnebunea, că arcadele podului vin peste el, să-i trăsnească fruntea. Se prăvăli moale, ametit. Sub pleoape-i săreau aschii de metal ca de la un polizor. Din vagon meșterul strigă ceva, dar nu putea înțelege. Vocile se îngrămădeau și se-nmulțeau, silindu-se în fierbințeala momentului să se cațere unele peste altele. Timpul se-nvolbura cu o viteză chinuitoare. Mișcările lui încete, pline de precauție și spaimă, i se păreau că se succed într-o infinitate de timp. Palmele arse de asprimea metalului căutau siguranța unui echilibru. Picioarele-i rămaseră agățate pe creasta bombată, mîna

stîngă și cotul într-o încordare supraomenească sprijinite-n streașina vagonului. Fața spînzurată-n gol. Cu dreapta, ținînd stanga cu mînerul în jos, căuta să apuce ciocul metalic, țîmburușul, ca o creastă slobozită în cuibarul ușii masive ce rula pe șenile și avea să fie trasă dinăuntru, de prizonieri.

„Sări !“ auzi o voce, și-ntr-un soi de uitare de sine, sări.

CAPITOLUL 12

DORMI CEL MAI BUN SOMN DIN vara aceea, acolo-n maşină, cît ţinu drumul şi pe cîmp, cît se ocupă doctorul de rănit. În somnul ei pătrunse o vagă zguduire ca un cutremur îndepărtat, foşnirea vîntului, mîngîietoarea voce a bărbatului pe umărul căruia adormise şi care-i feri faţa cu grijă să nu se trezească, dezlipindu-se şi alunecînd de lîngă ea, şi-abia cînd totul se isprăvi şi trebuiră să urce rănitul pe bancheta din spate, o trezi dezmierdător, cuprinzînd-o în braţe ca pe-un copil. În văzul bătrînei. Asta ştia. Ştia şi-avea să rămînă neşters în ea : starea aceea nemaipomenită de limpezime şi vioiciune cu care se trezise ; o senzaţie atît de-mbătătoare de poftă de viaţă în moliciunea aerului, că aproape nu înregistră ultimele preparative pentru transportul rănitului şi nici tragerea la sorţi din cuvintele schimbate între bătrînă şi cei doi bărbaţi pe tema locurilor din maşină, unde nu încăpeau cu toţii. Trebuia făcut un al doilea transport. Din ambiţie, s-o încerce pe ea, sau din milă, bătrîna stărui să însoţească rănitul şi să i se îngăduie să-l vegheze la spital pînă-şi va reveni.

— Trăiesc ca o lunatecă, îi mărturisi lui Tudor în noaptea aceea, Negostina, lăsînd capul pe spate şi închizînd ochii, ca şi cînd ar fi privit adînc în sine. Mă arunc în farmecul nopţii ca-ntr-o apă-vie care mă curăţă de

uscăciunile zilei. Ți-amintești poveștile cu feți-frumoși care ziua sînt porci sau mai știu eu ce, și numai noaptea își regăsesc făptura. Sufocată de pielea blestemată care mi-e dat s-o port aici, eu nu voi fi niciodată liberă și pe deplin eu însămi decît dacă mă voi contopi cu duhul pădurii, cu frunzele. cu iarba, cu pomii. Asta mă va despovăra de toate suferințele și pornirile care mă fac să mă port așa cum mă port... Ca o oaie capie, adăugă alintîndu-se, brusc învesclită. Am să mă fac pădurăriță. După război, firește.

— Ce idee ! se miră Tudor. Cum așa !

— Ce poate fi mai frumos ! Mai curat ! Decît să trăiești în mijlocul naturii ! Am visat din copilărie să cresc și să mîngîi animale. Să aud goana ciutelor prin tufișuri. Să dau de mîncare veveriților. Să mă-ntîlnesc cu ursul. Ce zici ?

— Ce să zic ? Nu ți-ar fi frică ?

— De cînd mă știu nu mi-a fost frică de nimic. Noaptea este prietena mea cea mai bună. De cînd mă știu m-am amestecat și m-am contopit cu clocotul mare și-ntunecat al nopții. Cu vîntul ! Cu luna. Cu apa izvoarelor. Știi cîte poate învăța omul de la pomi ? De la ape și de la înțelepciunea animalelor ? Am să-ți povestesc odată cum mănîncă ursul ovăz în lapte ! Cum se așază pe fund și merge de-a tîrîita adunînd cu-amîndouă labele spicele mari și aromate la gură, ca un om. Sau, cum ies la vînătoare bursucii, doi cîte doi. Unul se culcă pe spate cu labele desfăcute-n sus, celălalt apleacă porumbul, rupe știuleții tăindu-i cu dinții de la cocean, și, după ce-i umple brațele primului, îl rostogolește împingîndu-l pînă la vizuină. Așa fac aprovizionările de iarnă. Nu-s nostimi ? Cum să-ți fie frică ? Numai de oameni poate să-ți fie frică. De la oameni te poți aștepta la orice, fără preget. Ursul merge pe potecă după zmeuriș, cu capu-n jos, clătinîndu-se și

mormăind în legea lui. Parcă spune-o rugăciune sau îl ceartă pe Dumnezeu că i-a dat atîta foame. E-atît de concentrat în meditația lui, că, dacă te nimerești în cărare și ai curajul, te dai la o parte, și el trece pe lîngă tine fără să te observe. Cînd trece, dacă ai și mai mult curaj, îi dai una în spate și-așa se sperie, c-o rupe la fugă. Nu-i fantastic ? Cum să te sperii !

Vorbindu-i lui Tudor de visurile ei cu păduri, străbătute de boncăluitul cerbilor și de grohăitul mistreților sălbateci, Negostina se gîndea la nopțile singurătății ei. La toate nopțile intrate în sînge, rămase în simțuri ca o drojdie amară și-nmiresmată, atît de asemănătoare pînă-n-tr-un punct, și-atit de unice, care o ajutaseră să treacă prin timp ca printr-o apă vrăjită. Nopți care-o inflorau pînă-n cel mai tainic loc al trupului ei făcut să zburde și să se zbenguie ca vîntul ce i se ghemuia roșcat la picioare lingîndu-i genunchii și-ncălzindu-i coapsele pline. Nopți cu stele albe înflorite-n crengile de măr, boltite deasupra capului, scuturîndu-și pulberea de argint curat și de pirită drept în sîngele ei ostenit de așteptare. Cerurile, încărcate de nori ca niște mări de cețuri, cădeau fără contenire în ea, cum cad ploile peste pămînturile nisipoase, îndrumîndu-i viața pieziș, după luceafărul nopților și toanele lui. Veneau din miazăzi și din miazănoapte, fumegătoare de bură și rouă, strivite de greutatea prea mare a tainelor lor, și-o căutau alegînd-o dintre toate ființele, dintre toate pămîntencele, numai pe ea, umplîndu-i rădăcinile cu seve, arome proaspete și vînturi nebunatece. Ziua trăia în aținpoală, simțindu-se seacă pînă-n subțioara picioarelor, într-un fel de amînare, și, pe neașteptate, cum trecea ceasul de prohod și de risipă de catedrale mistuite-n pirjoluri reci și seara cernea ceruri de fluturi albaștri și cenușii peste pămînt, în sîngele ei tînăr înviau jerbe de foc, se desfundau peșteri de doruri și erupții de lumină izbucneau, răspîndind-o spre cer.

Bătrîna o pîndea cu ochii ei stinși, răniți de îndelungată văduvie, urmărind-o și cînd nu era cu ea, suflindu-i în suflet și cînd nu era alături.

Asta era forța și neodihna ei.

— Adevărul e că te-așteptam, mărturisi Negostina răzbită de sinceritate, înfiorîndu-se de singurătatea nopții, simțindu-l alături cum nu mai simțise nici un bărbat, apucîndu-l de braț și zicîndu-i încetișor : „Șezi !“ ca și, cînd i-ar fi dezvăluit întreaga taină a nopților și vieții ei, și el stătu o clipă să cîntărească acest gînd care-i punea într-o altă lumină existența, și se lăsă moale lîngă ea, în grîul jilăvit de rouă, cu totul în stăpînirea tinerei femei rămasă cu ochii închiși lîngă el, respirînd ușor și prelung, ca-n somn.

— Adevărul e că, fără să mi-o spui, trebuia să spun eu înainte asta.

— Născocește altă minciună dacă vrei să nu mă necăjești, îl dojeni ea.

— N-am ce născoci, se dezvinovăți el, cu toate că eu sînt altă fire, cu alte apucături și metehne, recunosc. Apucăturile și metehnele pe care ți le dă orașul. Libertatea mea e să respir aerul și colbul din biblioteci și să mă simt stăpînul naturii cercetînd muzeele. Nu știu dacă mă poți înțelege, dar și eu sînt sătul, ii declară Tudor. Toată ziua, diplomație, alergătură, bătaie de cap și hărțuială, pentru ce ? Războiul aduce și această calamitate, — pe lîngă distrugerile materiale și crimele propriu-zise, ca orice alunecare spre tiranie și violență — calamitatea siluirii logicii. Trebuie să fii om turnat din material tare ca să-ți păstrezi capul pe umeri. Noroc că generalul nu-i contaminat în așa măsură de fascism ca să nu judece. E un tip manierat, inteligent, cu studii la Saint-Cyr. Mi-am dat seama că au de gînd să se retragă, pentru că i-am văzut că umblă după vite, și pe urmă am și eu informațiile mele. De asta

am dat acel bal. Am dat un bal în cinstea generalului și am avut o lungă convorbire cu el. „Am auzit că ne părăsiți, domnule general“, i-am spus. „N-o să-mi spui că arborați steaguri îndoliate după noi“, mi-a replicat vexat de politețea mea exagerată, sau poate de formula pe care o alesesem. „Nu, de ce să mint. Asta nici măcar în glumă, i-am spus. Ce mă îngrijorează e că ați dat ordin să fie distrus podul care leagă orașul nostru cu restul țării. Cum se poate așa ceva, domnule general ?“ Îmi permiteam să-i țin acest mic logos, pentru că el știa că eu mi-am făcut studiile în Germania, vorbeam cu el nemțește la fel de bine ca el și știa, i-am spus de la-nceput că nu fac politică etc., etc. ... „Poporul care a dat atîția poeți și muzicieni, umaniști, să recurgă la mijloace atît de barbare, să distrugă un oraș care și-așa a suferit destul din pricina războiului...“ „Bine, dar aici vin rușii“, mi-a replicat el. „Rușii vor veni și se vor duce mai departe să continue războiul, i-am spus eu, dar noi vom rămîne cu ruinele. Eu sînt arhitect, domnule general, vreau să apăr ce s-a construit înaintea mea, dacă nu pot eu însumi să construiesc !“ „Socrul meu a luptat la Mărășești, mi-a spus generalul și-n mod cu totul inexplicabil pentru mine a zîmbit. Soția e descendenta unei familii nobiliare din Schönau.“ „E un castel la Schönau, i-am spus. L-am vizitat.“ „Acolo a copilărit soția mea, mi-a spus generalul întunecîndu-se brusc, și s-a ridicat de la masă. Bine, a consimțit. Orașul va fi cruțat. Mijloacele și căile de comunicație nu le pot însă lăsa. Ar însemna să mă spînzur pe mine.“ „În cazul ăsta, i-am spus, îl spînzurați pe unul din cei mai apropiați colaboratori ai dumneavoastră.“ „La cine te referi ?“ m-a întrebat el. „La domnul căpitan Dimitriu, i-am spus. El e autorul podului de la intrarea în oraș. Legătura noastră principală cu restul țării ar dispărea, și nu numai atît, i-am atras atenția, podul construit de

domnul inginer Dimitriu e o operă de artă !“ „Știu, mi-a replicat, dar această operă de artă nu-l mai interesează pe compatriotul dumneavoastră. Domnul inginer Dimitriu are alte ambiții și proiecte.“

— Cum așa ! Ce-a vrut să spună cu asta ?

Abia atunci avu senzația, ca sub un duș, că s-a trezit de-a binelea.

Îl privi mirată, intrigată, așteptînd.

— Asta-i ! Tocmai asta voiam să lămuresc și eu. „Cum asta, domnule general ? Vorbiți-mi mai deslușit.“ „Bine, fie, acceptă generalul și mă privi în ochi. Prietenul dumitale... și nu văd ce te-ar împiedica și pe dumneata să-i urmezi exemplul, mi-a spus, vine cu noi. Nu mai vrea să rămînă-n țară.“

— Ah, asta era ! se dumiri ea. De asta nu mi-a scris un rînd ! De asta n-a dat un semn de viață de-atîta timp ! De asta...

— Nu știu dacă de asta, îi temperă el tirada, și glasul lui părea să spună cu totul altceva. Ei, bine, trebuie să-ți spun... voiam să-ți spun din capul locului, dar m-a inhibat bătrîna, prietenul meu, mai exact spus, fostul meu prieten, a alunecat pe un povîrniș fără întoarcere. Fanatismul dintotdeauna împotriva bolșevismului l-a sudat atît de puternic de idealul lui Hitler, încît acum nu se mai poate desprinde. La Antonescu e onoarea de militar care-l ține în orbita lor, la Tom sînt sentimentele anticomuniste și orgoliul lui de constructor. E convins că hitleriștii, aruncînd în balanță ultimul argument, arma secretă, vor cîștiga partida și prin ei el va domina epoca cu geniul său tehnic.

— E nebun !

— Sigur că da. Din păcate. În loc să m-asculte, să-l asculte pe tata, politician cu experiență, om de conduită și de clarviziune, legat de anglo-americani, legat de francezi și cu antene în mișcarea subterană, patriotică...

— Ce-i cu tatăl dumitale ? Ce amestec are ?

— Ce-ar fi să-ncerci să nu-mi mai spui dumneata ? N-ai idee ce rece o spui ! Sau asta-i o armă cu care vrei să mă ţii la distanţă ? Ascultă ! E-o figură bătrînul ! Nu mai e profesor, dar n-are nici o importanţă. A semnat împreună cu nişte scriitori şi universitari o scrisoare împotriva războiului şi l-a gratulat Antonescu c-un picior în fund. Scos de la catedră, pus la index, ras, ce mai, pe toată linia, rechiziţionat. N-are importanţă. Bătrînul, însă, aşa cum e, boem şi mic-burghez, a dovedit că e încă cineva ! Că are cap zdravăn pe umeri ! He-he, deloc las, deloc... Şi-n ce timp ! Gîndeşte-te, în ce timp ! Cine poate înota împotriva curentului, indiferent dacă se menţine multă vreme la suprafaţă sau curentul îl trage la fund, e cineva !

— Spune-mi... bine... lasă, se precipită ea. Îmi vorbeşti altă dată de tatăl dumitale...

— Iarăşi ! ?

— De tatăl tău, scuză-mă, dar spune-mi acum, spune-mi ce-i cu Tom.

— Din prima clipă. De cum te-am revăzut, am vrut să-ţi spun, dar n-am putut. Pe urmă, credeam că ştii oricum. Se vedea pe tine.

— Ascultă ! şopti ea, înfiorată. Ce s-a-ntîmplat ?

— Am la mine ceva care-o să te convingă şi să te lămurească mai mult decît vorbele mele.

Zgomotul îndepărtat al unui motor vibrînd în liniştea nopţii ca o izbitură plină şi surdă li se răspîndi, la amîndoi, în tot trupul. Negostina simţi cu urechile, cu nările, cum vibrează aerul.

— Poftim ! Vei citi acasă în liniştle, spuse el. Asta-i mîna destinului. Un argument în plus să mai rămîi cu mine.

— Nu se poate. Nu, nu, se feri ea cu plicul de la el în mînă. Trebuie să plec.

— Trebuie, desigur, dar nu chiar acum.

— Să fugim şi noi.

— E-o prostie. Şansele sînt egale peste tot. Nu te mai gîndi la nimic.

— Ah ! ţipă ea, şi-şi astupă urechile, strîngîndu-şi capul între palme, îngrozită.

— Nu-i nici un motiv să te temi.

— Spui asta ca să mă umileşti.

— Nu. De ce ? Toate vor trece şi-o să te simţi minunat. Dă-mi, te rog, mîna. Ai mîini de pianistă. Trebuia, în loc să-l fi găsit pe bunul meu amic, să te fi făcut pianistă, ori dansatoare, ori o mare actriţă. Eşti făcută pentru asta.

— Prea tîrziu. Pădurăriţă o să mă fac.

— Şi-o să devii soţia mea. Toată viaţa mi-am irosit-o căutîndu-te şi aşteptîndu-te. Acum nu-mi mai scapi. Eşti a mea, şi-o să fii a mea pentru totdeauna...

Se trezi strînsă în braţe. Sus, undeva în înălţime, se auzea sunetul metalic al avioanelor, zvîcnet continuu, dar jos, pe-aproape, atît de aproape că închise ochii, răbufniră mătăsurile vîntului ce i se încolăciră ca nişte vrejuri la picioare, înfiorîndu-i gleznele. Crezu că are să se sfîrşească de ruşine şi indignare, dar nu se întîmplă nimic, trăsnetul şi tunetul se mutară în altă parte, şi, cînd deschise ochii, văzu faţa lui dilatată, şi întunericul se prăvăli iarăşi peste ea.

— Tom, unde eşti ? şopti, şi-şi dădu seama că-l strigase cu numele lui bărbatu-său.

Îl auzi mişcîndu-se liniştitor, în ceaţă, venind spre ea parcă departe, de la capătul pămîntului răscolit de bombe, stînd din clipă-n clipă să se surpe şi el odată cu pămîntul. Cînd se opri şi-i zări faţa ascuţită şi bărbătească smulsă negurilor şi spaimei de vîlvătaia rece a

lunii, un sentiment brusc de recunoştinţă o năpădi şi nu se feri cînd el o atinse cu mîinile. Tudor o trase spre pieptul lui, uşor, abia simţit, dar energic, vrînd s-o apere cu trupul lui mare şi puternic, iar ea se strînse sălbatec în el înfigîndu-şi unghiile, şi scînci rugător :

— Spune-mi ceva.

— Te iubesc ! şopti el grăbit, şi-i strivi faţa cu faţa lui aspră, ţepoasă, căutîndu-i gura cu lăcomie.

DIN CEI APROAPE ZECE MECANICI de locomotivă și fochiști „sechestrați" de hitleriști în retragere, închiși în vagonul de vite cu intenția să-i transporte în Germania sau să se folosească de ei pe drum în lipsă de altă mînă calificată, pe care Miluță reuși să-i elibereze, doi își frînseră picioarele, ca și el, în cădere, unul se strivi de pod și trei fură ciuruiți de gloanțele santinelelor. Ghiță Todireanu scăpă doar cu hainele sfîșiate și mici zgîrieturi și vînătăi pe față, brațe, umeri și mîini, cum se rostogolise pe povîrniș strivind pietrișul și se tăiase în cioburile și gardul de sîrmă ghimpată împrejmuind fîncața de sub taluzul căii ferate. Miluță putea s-o pățească cel mai rău. Să-și piardă echilibrul, cum s-aplecase cu sîngele-n cap și golul negru, huruitor, de dedesubt, despicat în traverse și frontoane metalice. Dacă s-ar fi rostogolit de la-nălțimea aceea, strivit de bare, praful s-ar fi ales de el. A fost cel mai norocos dintre toți. Sărind, în panica și fierbințeala momentului, nu din ușa vagonului sau de pe scară, ca ceilalți, ci de pe acoperiș, se alese, în cădere, doar c-un picior fracturat și-un braț scrîntit din umăr. Dacă trenul ar fi avut viteză, murea sau se stîlcea rău, dar, și așa, de la înălțimea aceea, cu ce forță se rostogolea, avusese mare noroc scăpînd atît

de ușor. Înfierbîntat cum era, în primele clipe nici nu-și dădu seama ce i s-a-ntîmplat. Se ridică să alerge tupilus făcînd saltul spre o tufă, căci auzise încă din aer, în timp ce cădea, pîrîitul automatelor. Atunci căzu, trăsnit.

Nu se trezi decît la spital.

Fu tentat, în prima clipă a dezmeticirii, să-și amintească, pas cu pas, totul, dar simți că i se face din nou rău și renunță. Voința lui era să iasă la suprafață, să urce din acea risipire buimacă și să se agațe cu toate puterile de realitate. Auzi o ușă în apropiere deschizîndu-se, mișcare de trupuri, glasuri șoptite și, fără să i se precizeze împresiile, se prinse cu mîinile de stinghia patului cu intenția să se salte. Mușcătura violentă, pînă la os, din umăr, îl făcu să renunțe. Ridică numai capul. Zări atunci ca prin sită, și mai mult bănui după răsuflare, chipul maică-si aplecîndu-se spre el, un alt chip necunoscut, figură severă și aspră, cu două tăieturi adînci în obraz, probabil medicul, și încă pe cineva, o siluetă cunoscută, familiară, dar neprecizată ca identitate, care rămase după ușă, după ce se închise ușa și ceilalți se profilară clar în lumină. Într-un soi de alint, de siguranță a salvării, știind că răul s-a-ndepărtat și nu-l mai așteaptă decît dojana delicată și blîndă a mamei, închise ochii, văzu niște pete negre printr-o vîlvoare incandescentă ce cădeau zvîcnind ca niște mogîldețe împușcate într-un panopticum de tir. După adierea molatecă de salcîm înflorit, o recunoscu pe Irina. Mirosurile celelalte, persistente și neplăcute ale spitalului, năvăliră din toate părțile, ca un vînt amestecat cu praf înecăcios și fum de smoală clocotită și-i șterse din nări savoarea Irinei, dar el știa că-i acolo. după răsunetul trezit în el, înglobînd sensul tuturor lucrurilor dorite și al acelui răsfăț prelungit.

— Să nu mai faci asta. Puteai să mori, îl dojeni stins, cu glasul ei curat, mama.

— Au scăpat toți ?

— Toți, îi șopti la ureche, cald, Irina, și mîna ei îi atinse fruntea, înfiorată.

Deschise ochii și-o sorbi toată vrînd să-și salte fața și să-i simtă buzele, dar se sfii de prezența mamei.

— Și meșterul ?

— E pe culoar. Vorbește cu doctorul.

— Și ce spune ?

— Nimic. Că n-ai nimic, îl liniști fata și-l mîngîie întruna cu amîndouă mîinile, ștergîndu-i sudoarea de pe tîmple.

— Nu. Bădița Ghiță, precizează el.

— Ce să zică ? Ce zic toți. C-ai fost grozav. Nici nu-și pot reveni. Nu-nțeleg cum ai reușit și cum de s-au salvat.

Un geamăt din fundul salonului căzu ca o pasăre împușcată. Așa află de drama lui moș Țurcanu. Mama îi povesti ceea ce avea s-o audă apoi zile și săptămîni întregi povestind, oricui și oricînd, în delir, sub imperiul șocului trăit, care-o urmărea cu îndărătnicie.

— Dragu mamii, eu am avut un vis, dar nu l-am spus la nimeni. Am visat trei curve de muieri, să mă ierți că vorbesc așa, dar așa am spus la toată lumea, cine a stat să m-asculte. Trei curve de muieri voinice, două-mbrăcate-n alb și-a treia-n negru, și toate s-au repezit să mă bată, și m-am zbătut să scap, și de cele două-mbrăcate-n alb am scăpat, dar cea mai mică dintre ele, îmbrăcată-n negru, m-a pus la pămînt și m-a bătut. M-a bătut de m-am sculat toată neagră pe față. N-am spus la nimeni și n-a văzut nimeni, dar eu eram toată neagră. Toată ziua aceea am umblat neagră. Am ieșit în oraș cu Negostina, ne-am dus la Crucea Roșie, pe urmă pe cîmp, și eu eram neagră,

neagră. Mi se usucă sufletul cînd mi-amintesc de ce-am visat. Tot, tot, tot. Tot ce-avea să se întîmple. Cum mergeam cu Negostina spre cîmp și, cînd mă uit, nu mai era ea, erai tu, da asta n-a fost nimic. Mergeam, ne grăbeam să trecem liniile ferate pe la rambleu și-ncă-ți spuneam : „Măi băiete, fii atent !“ Cînd, apare un marfar din față, da venea încet. Am întors capul să văd ce faci, neagră cum eram eu, da tu nu mă vedeai, și-ntr-o clipită, cînd am trecut dincolo de linii, din partea cealaltă a țîșnit fulger un tren rapid. Locomotiva cu ochiurile aprinse te-a luat pe sus, ca pe-o sfîrleză. Văileu, te-a luat în bot, și uite așa te-a dus din gară, că m-am repezit pe linie după tine, pînă dincolo de pod, unde-a intrat dihania-n curbă și te-a zvîrlit într-un pom. M-am trezit de spaimă și auzeam locomotiva glăsuind în graiul ei de fier, trecînd prin mine cu tine-n botul mașinii. Visul ăsta l-am avut, cu cele trei afurisite de muieri care m-au luat la bătaie și m-a dovedit și m-a pus jos cea îmbrăcată-n negru, și din asta am plecat a doua zi cu Negostina pe cîmp, neagră de supărare, de ea nu m-a-ntrebat nimic, n-a văzut nimic și nu i-am spus nimic. Pe tine te-am lăsat dormind acasă, da mă gîndeam ce-i mai păți și eram neagră toată, abia mă mai țineam pe picioare. Așa-m ajuns și-așa-m început lucrul. N-a fost însă nimic pînă n-a ridicat Negostina capul și nu l-a văzut venind. Venea ca la moarte, și cu secera aplecată cu moartea-n mine, și cînd mi-a răsărit și mie în lumina ochilor, am crezut că-i frate-tu Toma sau Alexandru, scăpat din lagăr. C-am primit odată cu lucrurile lui, printre zdrențele rămase de la el, scrisoarea pe care-o știi, pe care-a scris-o înainte de evadare, și scrisoarea de la stricata aceea, pe care poate n-a apucat s-o citească nici el. De la ea ! Auzi ce inimă de cîini turbați să trimită scrisoarea aceea odată cu hainele și rufăria lui,

punindu-mă să semnez de primire ! „De azi-dimineață plîng tot timpul“, scria jidovcuța de unde scria ea, cum o fi ajuns unde-a ajuns. cînd Alexandru o credea trecută prin crematoriu ! „Mă rog la Dumnezeu să fii sănătos. Am fost cu mama acum la o biserică italiană și le-am spus de ce e vorba și mi-au dat tămîie. Mîine ți-o trimit printr-un om de încredere. Aș avea multe să-ți spun despre mine, cum am scăpat, dar acum sînt preocupată teribil de soarta ta. Eu am ținut mult la tine. Mi-ai rămas un bun și iubit prieten. Te-am apreciat totdeauna pentru meritele pe care le ai și mai presus de toate pentru inima ta. Inimă cum are românul nu mai are nimeni.“ Păi da ! Că asta l-a și dat gata ! Asta l-a prăpădit ! L-am văzut, că se vedea pe el că-i ceferist, mecanic, avea locomotiva băgată-n piele și-n oase și cînd a dat ochii peste cap ca o găină n-am gîndit ce-o fi cu tine, dragu mamii, și-am început să caut semnele visului. Unde lovește visul ? Uite unde-a lovit ! De ce-am umblat eu neagră toată ziua și m-am luptat cu muierea îmbrăcată-n negru ! Tu-n altă parte, la pod, pe locu unde-am visat eu, te luptai cu moartea. Mi se usucă sufletul cînd mi-amintesc cum veneam cu el în mașină și nu mai credeam că ajunge cu zile la spital, și-aici, cînd l-au pus doctorii pe mușamaua de pe masă, și-a ieșit sora și-am văzut că-și frînge mîinile că-i trebuie transfuzie și n-are sînge și-am zis că-i dau eu, și cînd mi-a luat sînge cu acul și-am ieșit să rămînă ele, acolo, fetele acelea, îmbrăcate-n alb, două blondurii taman ca-n visul meu, să facă analiza, să constate dacă se potrivește cu sîngele lui, și pe culoar am dat ochii cu tine, atuncea mi-a ieșit negreața din suflet pe față, și Irina, fata asta, m-a văzut și-a sărit să mă prindă, că mă duceam în jos, căzeam pe ciment.

— De ce, mamă ?

— I s-a făcut rău, explică Irina.

— Credeai că cine știe ce mi s-a-ntîmplat !

— Și nu ți s-a-ntîmplat ! ?

— Nimic. Un fleac. Bine că i-am scăpat pe oameni !

— Bine c-ai scăpat cum ai scăpat. Ferească Dumnezeu de mai rău.

— Vreau să ies de aici. Unde-i moș Țurcanu ?

Se repeziră amîndouă speriate și-l apăsară cu mîinile peste pat să stea liniștit. Fața Irinei era din nou atît de-aproape c-ar fi vrut s-o muște de buze. Simțea nevoia să se agațe de ea poate și pentru că, pentru prima dată, prezența mamei îl stînjenea. Ar fi vrut să rămînă singur cu Irina, lăsîndu-se, fără griji, mîngîiat de căldura palmelor ei moi, visînd, cuprins de emoție, și-nchizînd din nou ochii, că ca, cu răsuflarea ei, se va apleca și, cu buzele fierbinți și umede, îi va căuta gura.

— Mi-e foame, scînci viclean. Mamă, nu vrei să-mi aduci ceva ?

— Ce să-ți aduc, că am aici tot ce-ți trebuie, se grăbi mama plină de zel, și se repezi spre noptiera patului, unde, învelite-ntr-un ștergar curat, se ghiceau bunătățile aduse.

— Atunci, lasă, o domoli el. Mănînc mai tîrziu.

— Doctorul spune că trebuie să dormi, să te refaci, îi explică Irina.

— Nu pot să dorm. Stai aici, o rugă el. Așază-te lîngă mine pe pat.

Nu avu nici așa noroc. Intră doctorul cu sora. Miluță de cum îl văzu se oferi să dea sînge pentru moș Țurcanu, stăpînit fără preget de sentimentul acela de exaltare și de bravadă pentru Irina, s-o impresioneze, încîntat că-i impresionează și pe ceilalți. Atenția care i se da și agitația

din jurul lui îi făceau bine. După ce chibzui o clipă, doctorul acceptă. Irina și mama rămaseră pe culoar. Doi infirmieri bătrîni veniră cu-o masă de tablă, pe roți, îl întinseră deasupra și-l băgară în sala de operații. Pe-o altă tablă-nvelită-n mușama, nemișcat ca un mort, acoperit c-un cearșaf, sta moș Țurcanu. Slăbise atît de mult, că nu-l mai recunoșteai. El, care semăna cu un urs de Dorna, voinic și plin de cutezanță, se făcuse acum — sau așa i se păruse lui — străveziu, ca o umbră. Doctorul se apropie de masă.

— Ești gata, îl întrebă. și Miluță îl auzi îmbrăcîndu-se cu halatul alb, încet, bătrînește, mort de oboseală.

Sora, încă mai obosită decît el, pregătea alături, la o altă măsuță, instrumentele : seringi, tuburi de sticlă în nate subțiri de cauciuc...

Să se sprijine în gîndul lui de ceva, își aminti...

Anul trecut, pe 15 iulie, m-am măritat la Los Angeles, nu din dragoste nebună, cum ai crede, ci pur și simplu pentru că împlinisem 30 de ani și, afară de asta, umblam de 9 ani cu același bărbat însurat, înainte de-a mă găsi și mărita cu tine, și de la care nu mai așteptam nimic. Soțul, închipuiește-ți, e irakian ! Israelian la origine. Voiam să soluționez într-un fel situația. El e avocat, cam de vîrsta ta și-ți seamănă puțin. Sinceră să fiu, în afară de tine, n-am prea avut mare noroc... Ar fi multe de spus, dar nu e acum cazul. Acum mă zbat ca prin el, prin cunoștințele și relațiile lui, și cu ajutorul banilor mei, să te pot scoate din lagăr. Ai încredere că nu mă las pînă nu reușesc. Dacă reușesc vom vedea noi ce va fi după aceea, ținînd cont că sînt acum căsătorită cu el, dar nici dezlegată legal de tine nu sînt...

Se lăsă inert pe masă închizînd ochii, împresurat de-o legănare moale și-un zumzet ca de albine care-l luară

pe sus și-l destrămară în bîzîitul monoton, din ce în ce mai stins și-ndepărtat.

Adormi cu pumnul strîns.

Era frig, simțea răceala nopții, muchia ascuțită, zgrunțuroasă ca o țărînă, și-ntr-o nălucire se trezi pe cîmp, în același loc. Nu mai era maică-sa, era poate Alexandru trîntit în mirișle, îmbrăcat într-o bucată de pătură, mînjit de funingine și cărbune, numai pielea și oasele pe el. Era cînd trupul lui moș Țurcanu, cînd Alexandru, și-amîndoi îl strigau neîncetat :

— Miluță, Miluță, nu dormi !

El nu știa ce să facă, nu se putea ridica de jos și-i venea să plîngă. aproape că-l ura pe frate-su pentru că-l striga și nu-l lăsa să doarmă. De ce ? Nu știa că n-are ce-i face ? Pe Tom să-l strige. Tom să vină. Îl orbeau cu lanternele, capul îi zvîcnea de bătăile dese, din ce în ce mai puternice ale inimii răsunătoare ca un gong.

— Hai, scoală ! Scoală-te ! simți o mînă pe umăr.

Umărul lui tresări, și parcă începu să plutească. Tot trupul se crispă, și, ciulindu-și urechea să audă comanda și pușlile descărcîndu-se dintr-o dată, auzi vocea mamei :

— Scoală-te, Miluță ! Trezește-te !

— Nu pot ! șopti, și, mișcîndu-se greoi, alunecă pe marginea mesei metalice.

— A venit Tom.

„Hei, băiețaș !“ auzi vocea lui Tom, și încercă să se ridice.

Lampa era aprinsă.

Lîngă el stăteau Negostina și maică-sa, în picioare. Tom, pe un scaun, îl privea, și el se frecă la ochi și-l văzu ca printr-o sticlă aburită.

— L-am visat pe Alexandru, spuse, și nu știa dacă visa în continuare sau era treaz.

Tom nu se mișcă. Nici nu tresări. I se păru slăbit, îmbătrînit — poate din pricina bărbii țepoase —, îmbrăcat neglijent, dar în același costum, în aceeași tunică — fără decorații — cu care-l văzuse — deci nu se înșelase —, parcă venea sau mergea la un bal.

Îl văzu limpede, liniștit, fără groaza din vis, dar cu aceeași buimăceală ce-i încețoșa creierul, dîndu-și seama că de fapt numai el îl sărutase pe frate-su. Tom doar își atinse pe-o parte și pe alta obrajii fierbinți și țepoși de fața sa, lăsîndu-i în nări un miros puternic de alcool, parfum și tutun.

— Ajunge ! Suficient ! pîlpii o voce slabă undeva deasupra lui.

Un miros nesuferit de iod și cloroform îi umplu nările și-l făcu să se subțieze și să se clatine cu masă cu tot.

— Te iubesc, șopti speriat și se lipi în derută de trupul Irinei, simțindu-i amețitoarele forme, prelungi, rotunde și tari.

— Nu cumva pleci ?

— Nu.

— Putem pleca amîndoi.

— Nu.

— Lasă. mamă, du-te și te culcă.

— Bine-bine, odihniți-vă !

— Hai, mamă !

Capul mecanicului zăcea, cu ochii micșorați și pupilele sticloase surpate în valul de albeață, atît de aproape, că-l putea atinge. Își privi brațul legat cu-o fașă neagră, ca o banderolă, cu acul înfipt. Rămase lungit pe spate, nemișcat, cu fața-n sus, privind în tavan.

— Pulsul !

— O sută douăzeci...

Tavanul se surpă într-o zvîrcolire spasmodică. Puzderie de pete galbene, portocalii, roşii şi albastre veniră peste el. Tencuiala plesni, se bulbucă feeric şi se-mbucă în pîlpîiri rotunde, misterioase, închipuind un cer alburiu. Totul se roti prăbuşindu-se fără să-l atingă, jucînd în fulgerări fantastice, scăpărînd în revărsări de sînge, în irizări şi reverberaţii sonore adunate în izbiturile unei inimi care se-ncăpăţîna să trăiască bătînd din ce în ce mai puternic, din ce în ce mai plină de voinţă...

CAPITOLUL 14

NEGOSTINA VENEA SPRE CASA încet, istovită și puternică, purtînd în ea toată pacea și armonia nopții, convinsă că-n ea se petrecuse ceva fundamental și simțurile ca și mintea ei luaseră alt curs. Îi era numai teamă de ce avea și de ce putea pierde. Fața îi era arsă, mistuită, fruntea rece și ochii înroșiți încercînd să ascundă în adîncul lor adevărul acelei nopți și neputînd, convinsă că procedase cum trebuie și poate înfrunta liniștită, chiar c-un fel de demnitate, indignarea, furia și oprobriul bătrînei cu care nu mai avea nimic, pe care o înțelegea, era dispusă chiar s-o asculte și să-i dea o explicație, dar nu era obligată să-și strice sentimentul de stabilitate, de siguranță, în sfîrșit, și de independență, pe care abia-l dobîndise.

Îl rugase pe Tudor să oprească mașina în capătul străzii. Nu-l lăsă nici să coboare, s-o conducă, dintr-o prudență neghioabă și rușinoasă pe care nu și-o recunoștea, sau și-o recunoștea a fi rezultatul anilor de constrîngere petrecuți mai mult alături de bătrînă decît lîngă pseudosoțul ei, cu ambițiile, ideile și pasiunile lui bizare, pe care-l înghițise războiul. Se sărutaseră scurt, jenați amîndoi de lumina zilei, apăsați de conștiința că sînt pe stradă — și încă pe strada ei — și pot fi văzuți, mai mult ca o pro-

misiune a întîlnirii viitoare, cînd se vor regăsi din nou singuri și-n elementul lor.

Ce minune purificatoare săvîrșise-n ea noaptea aceea !

Reținu fața lui palidă, topită de dragoste, ochii încețoșați de nesomn, încercănați, cu privirile duioase, mîngîietoare, cu ceva nesigur în ele, ca și expresia de recunoștință și triumf a gurii lui. Asta-i dădu cel mai mare curaj să întîmpine și să înfrunte inevitabilul : întîlnirea cu bătrîna. Ca și cum aceasta ar fi fost oglinda propriei ei conștiințe. Știa că n-are sens să încerce să mintă sau să amîne discuția. Ar fi fost ca și cum ar fi încercat să se mintă pe sine sau să încerce să amîne acea hotărîre care-i putea compromite fragilitatea proaspetelor sentimente descoperite. Cu ochiul ei experimentat și circumspect ce căutase mereu să scormonească și să descopere nedescoperitul, văzduhul neîngrădit de dincolo de nopțile arse în ea, cînd nici prin gînd nu-i trecea să-și schimbe condiția ei de sclavă cu contract fără scadență, ar fi ghicit dintr-o privire nu numai că-i ascunde ceva, dar că acel ceva a schimbat-o și-a schimbat totul în ea. Cu-atît mai mult minciuna ar fi fost insuportabilă, rănind și murdărind însăși lumina care-i inunda sufletul.

O găsi cum se și aștepta : cu cenușa nopții așternută pe față, nedormită, aprigă, cu ochii arzîndu-i în cap și buzele strînse cu răutate și-ndărătnicie.

— Bună dimineața, mamă. Mă așteptai ? întrebă dînd glasului toată limpezimea și dulceața nepăsătoare de care era-n stare.

— Nu te-așteptam, fată, îi răspunse bătrîna, și nici un nor din vocea ei nu prevestea furtună. N-am avut somn și-am ieșit cum ies eu de obicei să privesc drumul.

„Minte“, își spuse.

Mintea-i lucra febril. Trebuia să nu se lase atacată. Să nu se lase prinsă în jocul vechi şi-ncercat al bătrînei : eu mă fac că nu ştiu şi nu-mi pasă, tu te faci că ştii că ştiu şi mă duci cu zăhărelul să-ţi cad în capcană. Bătrîna se străduia să scape de rău făcîndu-se că închide ochii, cînd, în realitate, şi-i ţinea larg deschişi şi vedea şi ce nu era de văzut. Trebuia, aşadar, să-i arunce adevărul în faţă. Dacă eliberarea şi fericirea ei depindeau de duplicitatea aceea stabilită între ele, de bunăvoinţa cu care bătrîna o-mpingea s-o ia razna, de plăcerea, aproape de bucuria aceea cinică şi răzbunătoare, apoi vrăjitoria înrădăcinată trebuia smulsă cu brutalitate, fără nici o prefăcătorie, şi strivită. Trădare ! Dacă asta se putea numi trădare ceea ce a făcut ea pe cîmp, apoi trebuia să recunoască dintr-o singură vorbă totul şi să alerge cu braţele ridicate spre bucuria vieţii ei descoperită atît de tîrziu. Să alerge fără remuşcare, înlăturînd toate piedicile şi toate îngrădirile, cum aleargă vîntul serii spre oceanul de-ntuneric al nopţii, fiind acelaşi şi transformîndu-se necontenit în altceva. Aşa îşi propusese.

Aşa îşi calculase, febril, pe drum, cei cîţiva zeci de paşi din capul străzii unde-l rugase pe el să oprească maşina şi-i interzisese printr-un gest scurt să coboare s-o conducă. Limpezimea şi calmul bătrînei o anihilară. Cum poţi să-i cauţi pricină unei fiinţe care pluteşte în seninătate şi nu vrea ceartă ? Cum să scoţi ghioaga şi să dai într-o fiinţă plăpîndă şi dezarmată care-ţi surîde ca un înger şi de-a cărei lovitură totuşi ştii că vei cădea nimicit ? Cine seamănă vînt, culege furtună. Bătrîna semăna lumină şi pace şi, totuşi, sub lumina şi pacea aceea se simţea ca un vierme dezgolit din ţărînă. Nu se lăsa convertită de bunele ei intenţii exprimate şi nici de naivitatea şi dezinteresul arătat. Ştia că forţa ei e uriaşă pentru că avea mai multă răbdare, şi-n starea aceea care-i răvăşea sîngele,

nu se mai putea măsura cu bătrîna. Știa de asemenea la fel de bine că dacă în loc să fie bătăioasă și neîndurătoare, nu i-ar păsa, ar cîștiga, dar nu mai putea.

— Nu mă întrebi nimic ? o provocă viclean, cu o furie indignată, privind-o cu ochii răi, ghemuită în ea, înfricoșată și-ngrețoșată, parcă ar fi simțit pumnii cuiva și niște gheare sfîșiindu-i carnea.

— Ce să te-ntreb ? dădu din umeri, clipind mirată, bătrîna.

Ar fi avut o satisfacție înciudată, văzînd-o epuizată și rușinată, prăbușită de durere la picioarele ei, cutremurîndu-se din toată încheietura oaselor de silă și remușcare, gata să-i arunce, ca pe-o ciozvîrtă putredă unui ciine rîios, batjocoritoarea ei iertare, umilind-o cu superioritatea ei orgolioasă și intangibilă.

— Unde-am stat pînă acum, ce-am făcut ? De unde vin ? Nu te interesează ?

— Nu că nu mă interesează, îi răspunse cu blîndețe bătrîna, dar de ce te-aș mai întreba ? Ce-ar mai putea schimba asta ! Ai făcut ce-ai făcut, să-ți fie de bine. Treacă cu noaptea !

— Nu-i așa, că n-o să treacă.

— Cu-atît mai rău sau mai bine, ce pot face eu ?

— Să știi.

— De ce, draga mamii ? La ce-mi folosește ?

— Nu-mi mai spune-așa ! Te rog...

— Bine, cum vrei tu, se-nvoi bătrîna și ochii ei se umeziră.

Ar mai fi vrut să continue, dar simți ceva ca o șoaptă a destinului care-i leșină mișcările și-o făcea să se lase în voia întîmplării. „Ce mă fac de-acum ? se-ntrebă. Acum, că totul se limpezește și se lămurește între noi, pot oare să fac ce vreau ? Orașul ăsta, lumea asta, tot ce mi-e

urît și m-a ținut pe loc ! Nu pot să mă desfac întorcînd spatele anilor care m-au ținut prizonieră.

Nemaiputînd suporta privirile moi și umede ale bătrînei, făcîndu-i-se silă de sine și de tortura pe care-o provoca, scoase scrisoarea împăturită a lui Tom, înmînată ei de Tudor, și i-o aruncă soacrei ca singura ei scuză și țipăt de acuzare.

Dragă mamă, scria Tom.

Aducătorul acestei scrisori este un vechi prieten. Ai încredere în el. Bună cum ești și înțelegătoare, nu-i purta ponoase și nu-l judeca greșit nici pe el, nici pe Negostina. E un om de onoare. Mi-a mărturisit tot, și-ntr-un fel l-am împins și eu la asta, să mă eliberez și să te ușurez și pe mata de povară, căci știu cît de greu ți-a venit tot timpul să faci atîtea sacrificii pentru noi. Prin urmare, fiind și-n interesul natale, să nu te opui apropierii lor, căci este dorința mea să scap de toate, să n-aibă cine mă regreta în urmă și să arunc în aer toate punțile în pragul acestei importante decizii pe care trebuie s-o iau. Hotărîrea aceasta nu este determinată nici de ei, nici de evoluția viitoare a sentimentelor lor, care ar putea să mă afecteze într-un fel sau altul. Este determinată de situația politică și militară precum și de privirea lucidă pe care-o arunc acum asupra mea și-asupra viitorului. După cum bine știți, fără să fi fost un politician de vocație și fără să fi dorit să-mi consacru viața politicii, am mizat de la început, încă din facultate, sub influența unor profesori cu studii în Germania și-a unor cercuri pronaziste și naționaliste, pe dobîndirea unei vertiginoase ascensiuni sociale prin colaborarea și sub sprijinul atît al persoanelor oficiale influente din apropierea lui Hitler, cît și al celor influente din anturajul Generalului Antonescu, în geniul militar și de bun român al căruia am crezut și mai cred. Cursul actual al

evenimentelor mă determină să aplic eu însumi, dacă întreaga naţiune română n-o va face, pe cont propriu, deviza Mareşalului, chiar dacă în asta se ascunde o doză de fanatism sau de demagogie conjuncturală :

„Noi ne-am aşezat pe Axa Roma-Berlin. Mergem sută la sută şi cu cea mai mare cinste în această direcţie. Am pornit aşa, nu ne mai uităm la dreapta sau la stînga."

Să nu mă condamni, prin urmare, asta e rugămintea mea, căci în ceasul de faţă, cînd vine scadenţa, altă alternativă nu am. Nu ştiu ce vor face alţii, dar pentru mine lucrurile sînt limpezi. Armata lui Hitler, din păcate, cea mai instruită moral şi înzestrată material armată a secolului, se duce de ripă. Odată cu intrarea aliaţilor în război, şansele unei victorii, chiar şi prin intermediul misterioasei arme secrete de care atît s-a vorbit în ultima vreme şi care bănuiesc c-ar putea fi o armă bazată pe dezagregarea atomică, s-au redus la zero. La acest punct zero mă aflu şi eu. Ţinta mea nu e să ajung în Germania, ci să cantonez în Occident, cît mai departe de ruşi, şi dacă va fi să cunosc pînă-n cele mai adînci prăpăstii amărăciunea înfrîngerii şi-a capitulării, s-o gust alături de armata care dicta prin forţă întregii Europe. În orice caz, prin ce-am făcut rău sau n-am făcut în judecata viitoare a istoriei, cu mintea întreagă pe care mi-a dat-o Dumnezeu să judec, nu pot rămîne aici. În România vor veni comuniştii la putere, se vor schimba toate, şi-a rămîne în aceste condiţii înseamnă să-mi semnez singur sentinţa de condamnare la moarte. Chiar dacă unii mă vor socoti laş, nu pot. Fugind şi rămînînd în Occident, indiferent ce soartă-mi va hărăzi Dumnezeu, sînteţi cu toţii apăraţi şi vă puteţi reface viaţa. Dacă voi avea norocul să mă aranjez undeva bine, fii sigură, mamă, că nu voi avea un ceas de linişte pînă nu te voi vedea lîngă mine. Cu Negostina e altă chestiune. Trebuie să mărturisesc aici, ca o totală dezlegare, că prin

felul meu mai mult cerebral decît sentimental și prin preocupările mele, locul ei în viața mea n-a fost marcat prin nimic care să-mi lase o urmă de regret. Cu atît mai mult să nu regreți nici mata nimic din ce va hotărî soarta asupra ei, ci, dimpotrivă, să fii fericită și să dorești să rămîi singură, despovărată de orice obligații, în așteptarea ceasului cînd te voi chema să ne vedem într-o lume mai bună.

Inginer căpitan Toma Dimitriu

P. S. Negostinei îi doresc multă fericire în noua ei viață și-i mulțumesc pentru fidelitatea care o onorează.

Tom."

CAPITOLUL 15.

FERICIT DE-A SE ȘTI EROUL ZILEI,

Miluță dormi un somn adînc și senin, ca-n copilărie. Faptele i se remarcaseră, ceea ce proba în ochii Irinei adevărata lui intrare — victorioasă ! — în rîndul bărbaților. Stăpîn pe situație, se simțea deopotrivă stăpînul acelei fete și, cu toate că nu împărtășea drama mamei care-și jelea pe ascuns sau își blestema pe față fiul preferat, se simțea liber și deschis, prin toate fibrele ființei lui neastîmpărate, viitorului. Cum bătrîna lipsea, obosită de-a nu se putea stăpîni gata să izbucnească în hohote dinaintea lui, ceea ce nu și-ar fi iertat, Irina îi luă locul cu îngăduința doctorilor și a surorilor, devenind ea însăși un fel de soră voluntară a spitalului, făcîndu-i nu numai lui și lui moș Țurcanu diferite servicii, dar și celorlalți bolnavi. Mlădioasă, mică și firavă dar îndrăcită, cu buclele aurii-roșcate și fața delicată, rotundă, netedă și roșietică, mărturisind vrednicia ei la treburile care se fac în doi, avea ochii limpezi, ape în fundul cărora lumina joacă vătuită în mușchiul de pe pietre, și brațele pistruiate rotunjite într-un alb catifelat, cu moliciuni delicate întinse pînă-n ispititoarea grație a gîtului de faianță. Glasul ei de pisică și ochii, ai căror flăcări verzi și angelice fermecau învăpăind orice atingere, o făcură remarcată în tot spitalul. Nu se știa de la cine anume primise porecla, dar tot spitalul o striga : „În-

gerașul". „A fost îngerașul ?" „Ce-a spus îngerașul" ? Lui îi spuneau „salvatorul". Dintr-atîta răsfăț risca să i se schimbe caracterul, să devină arogant și chiar obraznic, fiind logodnicul acelui „îngeraș", ce promitea a deveni o femeie superbă, care apărea pe nesimțite lîngă patul lui mîngîindu-l cu privirile ei feline, strîngîndu-și cu cochetărie halatul alb care-o prindea atît de bine, rotunjindu-i frumoasele coapse încă băiețești sau mîngîindu-și neștiutoare carnea caldă, sînii care palpitau candid sub privirile înfiorate.

— Miluță.

— Da, îngerașule. Spune.

— Tu știi ? Am aflat de la cumnata ta.

— Ce-ai aflat de la cumnata mea ?

— Că fratele tău...

— A șters putina ! Și ce te-ngrijorează pe tine ? S-a dus, ducă-se !

— Cum poți vorbi așa ?

— Da cum să vorbesc altfel ? Pe el l-a gogolit mama cînd era mic ! Pe el l-a învățat carte ! Lui i-a dat ce-a avut mai bun ! Pe el l-a iubit cel mai mult, și-acuma... poftim ! Drept răsplată, o bagă-n mormînt. Să-l laud ?

— Nu, în tot cazul, dar tata zice că-i greu de judecat.

— Ai dreptate. Să-l judece faptele lui. Ce ne privește pe noi ? Hai mai bine să ne grăbim. Trebuie să eliberez patul. Azi mi-a spus doctorul că-mi face ieșirea. Te bucuri ?

— Sigur că mă bucur, ei, na !

— Da ce-o să te faci fără pacienții tăi, și pacienții ce-au să se facă fără îngerașul lor ?

— Nu fi rău, obraznicule ! Am să mai vin pe-aici. Tu n-ai să vii ? O să venim împreună.

— Așa da, se-nvoi el. Rămîne moș Țurcanu.

— Păi vezi, răule ? Numai la tine te gîndești !

— Începusem să fiu gelos.

— Pe el ?

— Îţi iei năsucul la purtare, cîrno. Pistruiato ! Roşcato ! Bagă de seamă, nu mă lua peste picior, că încă nu-mi eşti nevastă. Pe alţii-s gelos. Nu-s destui ?

— Ei, na !

— Ei, na ! Da, da, să nu-ţi intre-n cap ! Şi doctorul te cam place !

— Eşti într-o ureche ! Te-ai ţicnit.

Aşa se tachinară şi umplură cu hîrjoana şi veselia lor întreg spitalul pînă ieşiră.

Afară, cînd se treziră pe scările monumentale de piatră, dinaintea caldarîmului care mai transmitea căldura zilei, se opriră stingheriţi, amuţiră şi, printr-o stînjeneală ciudată care-i cuprinse, nu îndrăzniră nici măcar să se privească. Cei care ieşiseră la geamuri şi-i urmăreau ca pe miri, nişte miri ai suferinţei şi speranţei germinate în decorul alb şi auster al suferinţei şi luptei cu moartea, îi crezură certaţi. Aveau aerul îmbufnat şi uşor înstrăinat al îndrăgostiţilor aflaţi la prima ceartă. Ea păşea sfios, scuturîndu-şi pletele-n soare, flacără arămie, suavă, jucînd fragil pe umerii mici, şi el, înalt şi subţire, cu braţu-n bandaj, şchiopătînd cu piciorul în ghips, ca un demn şi ţanţoş veteran al luptei, mergeau privindu-şi umbrele şi uitînd să mai întoarcă feţele spre geamurile de unde cîteva zeci de priviri contrariate aşteptară zadarnic fluturarea de adio.

Trecuseră curtea mare cimentată şi încrustată cu bolovani de rîu, ieşiră în stradă, intimidaţi de ei înşişi şi de stînjeneala lor castă, şi-n stradă ezitară încotro s-o apuce : spre casa ei sau a lui, bucuroşi să-şi întîlnească privirile într-un consult reciproc, plin de nerăbdare şi de dorinţa de-a se îmbrăţişa.

— Miluță ! Ne vede lumea !

— Și ce dacă ! bravă el plin de ifose.

— Domnule, îl preveni ea, fii atent că nu te pot ține și-ți pierzi echilibrul.

— Mi-am pierdut eu capul, ce mai contează ?

— Bine-mi pare ! Bine-mi pare ! bătu ea din palme și-o rupse la fugă-nainte.

Se înălță bombîndu-și pieptul costeliv și se uită împrejur, parcă ar fi căutat ceva de care să se-agațe mai repede. Ea veni să-l sprijine, și el, șmecher, o-nlănțui cu brațul și-o sărută. O sărută pripit, nici măcar nu-i nimeri gura. Ea se feri, se frecă la ochi pînă ce mintea i se limpezi. Rămase nemișcată cu ochii pe cer, uimită de miracolul stelelor.

— Cînd s-a făcut noapte ! Ai văzut ?

— Noapte ! ? declamă el cabotin. Minți ! E plină zi și tu ești steaua polară !

Cu urechile țiuind de bătăile inimii, apropierea ei îl ameți.

— Lasă prostiile ! Să vorbim serios !

— Aș vrea să am acum un munte de flori ! Să te-ngrop într-un munte de flori.

— Fugi de-acolo ! îl dojeni ea, încîntată.

— În pat ți-am presărat garoafe și maci, tot flori însîngerate și cu parfum de brad pătat-am, dantela pernelor curtate...

— Minulescu ! se extazie ea. În cinstea... mea, cea mai frumoasă din toate fetele ce mint... Numai că eu nu „mint“ ! De unde-l știi tu pe Minulescu ?

— Da, ce ? Nu-i voie ? E interzis ?

— De la frate-tu, de unde-l știi ?

— De la mine. De ce de la frate-miu ! ?

Irina, zîmbi :

— Nu știam că iubitul meu e-atît de cult !

— Așa-! ricană el, și izbucni în rîs. Ți-am spus eu c-ai început să mă iei peste picior !

— Peste piciorul care te doare sau peste celălalt ?

— Veveriță ! Nu mă fă să-mi ies din minți ! Am o mînă năprasnică ! Dacă te prind, nu mai scapi !

— Și dacă nici nu vreau să scap, ce zici ?

Se luară de mînă și se furișară, el, șontîc, șontîc, ea, țopăind lîngă el, pînă în apropierea catedralei, cu turnul ei înalt, ridicat prin 1819 de tîrgoveții de pe-atunci, speriați de molime și pîrjoluri care se-ntindeau pustiind cîte-o jumătate de oraș. Din foișor, de sus, se vedea tot orașul. Piața și strada mare, cu maghernițe înghesuite unele în altele, într-o îngrămădeală de piatră, cărămidă și lemn afumat, acoperișuri de țiglă și tablă, burlane și ferestre înguste, oblonite, blocuri ridicate prin 1930, înaintea crizei, și hardughiile vechi, deșelate, legate în șine și scoabe, încinse cu balcoane și balconașe, cu drugi de fier și amorași de gips.

— Dumnezeule. ce-i cu liniștea asta ? întrebă deodată Irina, și se opri locului.

— Parcă au murit cu toții. Nu mai e nimeni, spuse Miluță.

— Nu se poate !

— Ascultă și tu.

— Se tem și s-au ascunss !

— Ce-i azi ? În cîte avem azi ?

— Ce importanță are ?

— Poate că are !

— Sigur, e ziua ta. Astăzi ai ieșit din spital, șopti Irina.

Pufnind în rîs o luă la fugă și prinse a țopăi prin mijlocul pieței, jucînd șotron.

— Nu de asta. Stai ! Te rog, potolește-te !

Cum stătea și se sprijinea de el, răsuflarea îi devenea tot mai precipitată, și-n lumina misterioasă cernită dintr-un geam din apropiere, ochii îi păreau speriați de ceva, sau dilatați de așteptare, de bucurie. Un freamăt ciudat trecu prin el, scurgîndu-i-se în brațe. Lăsîndu-se în jos, o cuprinse cu-o încordare bățoasă în tot trupul, uitînd de durere. Străbătură piața prin orașul acela pustiu, sau care părea pustiu, și frica îi dispăru.

Frică ? De cine să mai aibă acum frică ? Sîngele îi zvîcnea cu putere în tîmple. Bătăile inimii se amestecau cu bătăile inimii ei și niciodată brațele și trupul lui tînăr, exultînd de energie, nu s-au sprijinit de-o povară mai dulce. Îi tremurau genunchii, gîfiia ca o locomotivă sub presiune.

— Uff ! Nu mai pot !

— Tu știi la ce m-am gîndit ?

— La ce te-ai gîndit ?

— Mîine să facem nunta.

— Cum așa ? Cum să facem, mîine, nunta ?

— Așa, bine. Ne ducem la biserică, ne cununăm și gata. Vrei ?

— Ești nebun, nu spun eu ? ! Ai înnebunit de-a binelea. Așa se face-o nuntă ?

— Da, da, oftă el. Știam eu că n-ai fantezie ! N-ai fantezie !

— Ho, prostule, se alintă ea. Ba tocmai că am, tocmai că am. Vreau rochie cu trenă ca pe vremea bunicii, o caleașcă cu cai albi și să trecem dansînd pe-un covor de petale roșii de mac.

Așa începu și rămase pentru ei întipărită în minte noaptea aceea care se anunța ca oricare alta, dar avea să fie numită mai tîrziu noaptea unei cotituri istorice.

Pe neașteptate, în bezna și liniștea aceea, o ușă răbufni undeva. Un om începu să alerge bocănind prin mijlocul pieței, bocănind și fugind precipitat, parcă pornind din același punct, din ușa aceea trîntită cu putere de perete, izbită de stridența metalică a megafonului, dar nu îndepărtîndu-se în largul pieței, spre capătul celălalt, cum ar fi fost normal, sau oriunde în altă parte, ci ca și cum ar fi alergat îndărăt, apropiindu-se de ei, sau, tropăind pe loc, din ce în ce mai îndîrjit și nebunește și nefăcînd altceva decît să trimită spre gangul lor ecoul pașilor lui. Omul striga ceva. Nu se-nțelegea ce. Strigătul izbucni și se stinse ca un fulger în beznă. După el, în scurt timp sau într-un timp nedefinit, nesfîrșit, piața și strada de la capătul gangului se umplură de zgomote, pași și strigăte contopite într-un torent. Ca pe stadion cînd se înscrie golul final sau la ieșirea din cinematograf, duminica seara, cînd cele trei uși sar în lături, și prin ele țîșnește tăvălugul negru al mulțimii.

— Ce-i ? Ce s-a-ntîmplat ?

Cum nu-și putură răspunde, rămaseră nemișcați, strîns lipiți unul de altul, cu urechile și toate simțurile inundate de mișcarea aceea dezordonată și inexplicabilă, din ce în ce mai frenetică și vastă, ce se întindea și se-ntinse, cuprinzînd curînd întreg orașul și țara.

CAPITOLUL 16

ERA PRIMA NOAPTE, DUPĂ ATÎTEA amăgiri albastre și năluciri deșarte și ucigătoare, umplute numai de dorința ei pătimașă și de propria ei închipuire căznită de dorință, cînd strîngea perna jilavă în brațe și simțea că sîngele ei se aprinde în galopul străbătut prin deșertul marelui pustiu din ea, incendiind întunericul și tot pămîntul.

Prima noapte cînd se despuie de tot ce prisosea pielii ei fierbinți înfrăgezite-n mirosul bun al bărbatului, pierdută în brațele lui, dormind satisfăcută, goală și obosită, toropită de dulcea istoveală. Vîlvoarea de august se mistuia ca o cenușă a pasiunii lor consumate, învăluită în mirosul acela de sevă de mesteacăn exprimînd mai bine decît orice voluptate spaima de-n-depărtare și singurătate și-i prăbușise de-a dreptul în somn. El întîi, cu brațul sub capul ei, răsuflînd tot mai liniștit și mai prelung, scufundîndu-se în moartea aceea aparentă care-l despărțea de ea, apoi ea însăși risipindu-se moale, sfîrșită, adormind și visînd cai albi alergînd pe-o cîmpie înzăpezită, cu coamele-n vînt. Cai albi, zăpadă. Un vîrtej în care se contopise deplin cînd auzi prin somn pași alergînd sub geam și strigăte. El își trase brațul, șoptindu-i ceva. Dormi înainte, parcă se grăbi prin somn să doarmă mai repede — dacă așa ceva

era cu putință —, să se scufunde cît mai adînc în somn și-n liniștea care plutea în ea și știa că nu va persista mult, ca și mirosul acela de transpirație și trupuri sătule de dragoste, secătuite și bolnave de plăcere, încărcîndu-se c-un nou val de fericire și pierdere, pentru că și simțea neliniștea pe undeva dîndu-i tîrcoale, și neliniștea venea de jos, din mulțimea aceea de pași alergînd într-o parte și alta prin piața centrală.

— Ce strigă oamenii aceștia ? Ce s-a întîmplat ?

Răsuflă greu în întuneric. Se ghemui la pieptul ei, apoi sări, înainte ca ea să-l rețină sau să-l cheme, să-l înlănțuie cu brațele și să-l soarbă în vîrtejul ei alb de liniște și flacără. Sări din pat înainte ca ea să se dezmeticească și poate chiar să se smulgă din somn și-ncepu să se-mbrace. Se-mbrăca, îl auzea bîjbîind după lucruri prin cameră, și vocea lui tot mai precipitată și nesigură :

— Armistițiu ! Ce strigă ? Ce armistițiu ? Ce s-a-ntîmplat ? Scoală-te, te rog ! N-auzi ce-i jos ?

Vacarmul din piață urca într-una difuz, precipitat. Prin pereți, prin geamuri, strigăte înverșunate, chemări, rîsete, da, ca niciodată — nemaipomenit ! — izbucneau rîsete, auzea oameni rîzînd, dispăruse huruitul infernal, clocotul metalic de pe drum.

— Ce-i chestia asta ? Ce se-ntîmplă ?

— Nu te enerva. O să afli.

— Dar tocmai eu să nu...

— Iubitule, mi-e atît de bine ! Nu vreau să știu nimic. Spune-mi că mă iubești.

Strînse cearșaful pe ea, mișcîndu-se somnoroasă prin camera necunoscută care-i era încă atît de străină, deschise geamul. Aruncă o privire buimăcită spre piață, izbită de răceala nopții. Nu putu înțelege nimic. Umbre multe de oameni alergînd în toate direcțiile. Cineva își făcea loc c-un felinar roșu în mînă.

Oamenii se adunau alergînd din toate părţile. Se îmbrăţişau. Gesticulau. Pe la geamuri se aprindeau lumini. În toată piaţa, de undeva dintr-o clădire făcînd să zbîrnîie geamurile, se auzi vocea solemnă, patetică şi vibrantă a crainicului :

— Români !

— S-a-ncheiat armistiţiu ! strigau oamenii.

— Regele l-a arestat pe Antonescu !

— Trăiască ! Ura ! Urra ! Trăiască !

Piaţa exploda în lumină.

Frisoane scurte îi străbătură corpul. Se-mbrăcă repede şi coborî şi ea. Acum îi părea rău că nu alergase după Tudor, să fie împreună. Unde să-l găsească ? Îl mai putea găsi ? Piaţa se lungea şi se lăţea întruna, parcă se adîncea în noapte, clătinîndu-se în pîlpîirea flăcărilor.

Prinse să-şi facă loc cu greu prin mulţime, prin valurile care se îngroşau.

— La Mitropolie au ieşit cu sfintele daruri !

— Nemţii fug.

— Pe dracu ! Bombardează Bucureştiul !

— Or să ne căsăpească şi pe noi !

Negostina privea mirată — nu speriată, nici întristată, nici dezamăgită, ci doar mirată — pironindu-şi ochii ei curaţi, strălucitori şi nerușinaţi, pe feţele necunoscuţilor, ascultînd expresiile acelea care plouau cu nemiluita.

— Ce-i ?

— Ţi-am cerut eu ceva ? Tu ai venit la mine c-un pumn de bani !

— Escrocule ! Vin ei comuniştii, lasă !

— Vin, pe mă-ta !

— Trăiască România liberă, independentă şi democrată !

— Trăiască aliaţii !

— Roşcatule ! Huo !

— Huoo !

— Ai să-ţi muşti pumnii !

— Huooo !

— Smintitule ! Tu nu vezi ce-i în jurul nostru ? Nu simţi ce se-ntîmplă ?

— Jigodiilor ! Ce-a fost pînă acuma-i nimica toată Să vedeţi voi de-acum ce-o să fie !

— Ce-o să fie ?

— Ce foame-o să se trezească-n calicime !

— Tot o burtă o să aibă fiecare...

— Tot o burtă, dar au să se apuce să se mănînce unul pe altul.

— Degeaba. Tot n-au să se poată-nghiţi.

— Ce-ţi doresc eu ţie, dulce România, scandă larg, cu voce gravă, Miluţă, solemnizînd momentul.

— Ai uitat unde trăim ?

— Cap de zevzec ! Sîntem tari ca pietrele. Cu rădăcini adînci şi prea vechi să ne dezbată careva...

Negostina îşi făcu loc pînă lîngă Miluţă şi Irina :

— Copii, ah, ce bine că vă-ntîlnesc ! Nu l-aţi văzut pe prefect ?

— Hei, oameni buni ! strigă Miluţă. Cine l-a văzut pe prefectul oraşului ?

— Ha ? Ce ? gîlgîi o voce ca un clopot de biserică Prefectul ! ? Burjui ! S-a zis cu el !

— Te pomeneşti că l-au şi arestat, se sperie Miluţă.

— Nu se poate ! strigă Negostina. Acu un ceas nu-am despărţit de el.

— Ce-a fost am văzut, ce-o veni vom vedea...

— Cine-o mai apuca.

— Jigodiilor ! Aţi intrat în ceasu morţii ! O să vă jucăm cu călcîiul pe piept şi-o să ne pupaţi mîinile.

— Aşa-i ! Smintitul adevăr grăieşte !

— Păi da ! Cine-o prigonit, să mai fie şi ei prigoniţi. Să ştie ce-i aia !

— Va să zică, dinte pentru dinte...

— Las' că corb la corb...

— Ce vorbeşti, mă ? Nici bine n-o căzut vechiul regim, şi-aţi şi început...

— Să plecăm. Să plecăm de-aici, se precipită pe neaşteptate Negostina. Mă duc la Prefectură să-l caut. La revedere !

— Vezi, fii atentă ce faci, o sfătui Miluţă.

— Lasă, lasă, nu-mi purta tu de grijă. Vezi-ţi de treaba ta, îi strigă Negostina şi dispăru în mulţime, rătăcită-n-tr-o pădure.

„Doamne, numai să nu i se fi întîmplat ceva“, se rugă în gînd. Oamenii umblau cu torţe-n mîini, ca la Înviere. Mai grozav ca la Înviere. Să li se vadă feţele, să se salute cu bucurie şi să se îmbrăţişeze, sau poate să vadă chiar noaptea aceea din care veneau, de care se despărţeau războiul, mizeria, foametea, morţii, tot, tot, tot ce ţinea de amintirea zilelor şi nopţilor prin care trecuseră. Lumina din case, lumînările şi felinarele. camuflajele rupte cu plăcerea răzbunătoare pe care ţi-o dă o dorinţă îndelung înfrînată, focurile alimentate cu lăzi şi mobilă şi poate chiar şi neliniştea ei pentru Tudor, toate porneau din bucuria şi voinţa aceea generală de-a încheia socotelile. De-a se lumina — aşa i se părea că vor toţi oamenii — nu numai pe ei, de-a se vedea cum arată adică, dar de-a-şi întipări în minte şi cum au scăpat, şi cum se află într-un ceas ca acela. Conştiinţa sau înţelege-

rea conștiinței acestor clipe ireversibile o făcea și pe ea ca și pe alții poate mai intransigentă și mai pură, ca și cum însăși viața și răspunderea faptelor trăite pînă atunci ar fi rămas acolo în adîncul gangului, îngropate în beznă.

„Numai Tudor... Să nu i se întîmple ceva lui Tudor !“ își spuse năpădită de groază și-o luă la fugă prin mulțimea răscolită, înfierbîntată și străină.

CAPITOLUL 17

DUPĂ ATÎTEA NOPȚI DE NESOMN, bătrîna, moartă de oboseală, se prelinse ca un stîlp putrezit în pămînt și prin somn simțea cum pămîntul, bun și iertător, se lipește de ea, moale ca un leagăn ; o trage în jos, în întunericul plin de lumini nemișcate, și-o umple de liniște, ca altădată, demult, atît de demult, că uitase, și somnul nu avea moartea în el. Punea capul jos și-ncepea să zboare. Trupul său măcinat, brațele vlăguite și ochii istoviți, care deslușeau tot mai des umbre acolo unde erau făpturi vii, se umpleau de ceva dulce și ciudat. Junghiurile vechi încetară, și-mpunsătura din șale și din încheieturi, respirația greoaie și gîfîită cu izbucniri de tuse se ușură pe nesimțite, ca și cum pămîntul ar fi acoperit-o pe încetul, și cum dormea, și-ntinerea prin somn, sau numai căpăta acea seninătate lenește, uitată din tinerețe, înainte de-a simți cum răceala și oboseala îi strecoară o cenușă rece în oase și-n întreaga ei alcătuire, i se păru că aude liniștea ca un val căzînd peste lume. Însuși pămîntul se liniștea și se făcea ușor-ușurel, ca și cum ar fi adormit odată cu ea. Toate zgomotele și hurducăturile pe care le simțea noapte de noapte, exploziile și convulsiile frontului încetară.

Se trezi mirată și-și dădu seama — înainte încă de-a deschide ochii — că liniștea era cea care o trezise. Cum o trezeau în celelalte dimineți zgomotele.

Auzi strigăte și mișcare multă de lume, zor mare pe stradă, dar nu se putu deștepta. Dormi dusă în fundul grădinii, și-n zori, cînd se trezi, ca de obicei, nemișcarea stăpînea totul. Plutea în aer, ieșea din pămînt. Trase cu urechea și i se păru că zace sub o apă adîncă, și, prin apă, ceva fulgeră ascuțit și se-nfipse în ea.

Se frecă la ochi. Rămase cu urechile țiuind, așteptînd. Văzu cerul, gardul de la stradă, cu rouă pe el, scînteind în soare, parcă cineva ar fi presărat sticlă pisată, și-aceeași sticlă ar fi jucat și-n aer și s-ar fi prefăcut în liniște. Sprijini coatele în pămînt, să se ridice, se săltă în capul oaselor și simți pînă și tăcerea casei, ca o ființă străină, prea mult hărțuită și care ajunsese la capătul așteptării. Urechile îi țiuiau, gata să plesnească.

Neștiind bine ce face, alergă spre ușa cîrciumii Invalidului, prinse clanța, parcă ar fi apucat soarta de mînă, și-ncepu să tragă de ea.

— Domnu ! Domnu ! strigă, deși încă nu știa bine ce avea să-i spună și cum ar fi putut el, cu nasu-nfipt în ziare și ciotul lui de lemn lipit de tejghea, să sară de-acolo și ce să facă ? în ce fel s-o ajute ? Domnu ! Domnu !...

Dinăuntru nu se auzi nici o mișcare, nici o voce.

„N-a venit încă, își spuse. Dar de ce ? El vine devreme. Ce s-a-ntîmplat ?“

Clipi mărunt, să se deprindă cu umbra, și-l văzu singur în toată hardughia, părînd și mai goală acum, dimineața, în harababura, dezordinea și murdăria de peste noapte, de la închidere, cu urmele proaspete ale celor plecați, și mai singur, ca un paznic al singurătății oarbe și deznădăjduite. Ridică fața spre ea, și-atunci văzu cana de cafea de lîngă el și ziarele, maldărul de hîrtie foșnitoare care-i absorbea

toată atenţia. De obicei primea ziarele noaptea, — nu aflase niciodată de unde şi prin cine —, le vedea numai în fiecare dimineaţă dinaintea lui, adunate teanc sau răvăşite pe tejghea ca pe-o masă de bibliotecă şi pe el aplecat deasupra, încît pentru ea — şi pesemne pentru toţi cumpărătorii — jurnalele şi el erau totuna, mai mult decît proteza sprijinită într-un ciot de scîndură în spatele barului şi pe care o vedea sau o auzea destul de rar, cînd gazetele încetau să mai foşnească, iar Invalidul se ridica cu greu, proptindu-şi mutelca de la capătul piciorului de lemn în podea, şi-ncepea să şontîcăie prin locantă.

I se păru ciudat că încă nu venise.

Ridică faţa şi ascultă.

Nu auzi nimic, nici măcar un foşnet de hîrtie, dar şi-l imagină stînd cuminte pe scaunul greu de lemn, înalt şi-ncăpător ca o strană de biserică, sprijinit cu piciorul de lemn în tejghea şi coatele pe masă, şi rîsul lui care ar fi trebuit să izbucnească la apariţia ei.

„Veste mare, bunico ! Ai auzit ? Cu domnii s-a terminat. Vin tovarăşii !“

„Ce-i, domnu ?“

„S-a-ncheiat pace ! Armistiţiu ! S-a zis cu nemţii.“

„Să fii sănătos, domnu !“

Îşi muşcă buzele să se stăpînească, dar ceva se rupea în ea, valuri-valuri. Ceva fără nădejde şi pentru totdeauna, cum te pătrunde moartea. Dacă s-au încheiat socotelile şi-am întors spatele nemţilor, Alexandru, oriunde-ar fi, e ca şi mort, nu se mai poate întoarce. Tom se afla şi el în primejdie. Nu mai avea băieţi, nu mai avea noră, rămăsese numai cu Miluţă, şi nici Miluţă nu mai era al ei...

Îşi apăsă pieptul cu mîinile, suflînd tare, cu gura deschisă. Cînd i se mai potoli inima, intră izbită de liniştea

nefirească și de aspectul înspăimîntător al cîrciumii pe care-l sesiză dintr-o dată.

Se uită buimăcită prin încăperea devastată, la mese, la pereții goi, care-i frigeau ochii, și i se păru, cum stătea în ușă și se zări în oglinda spînzurată la intrare, cu fața aceea speriată și zbîrcită, zdrobită de spaimă, cu buzele supte, aspre și fără culoare, că e undeva în afara vremii, o piatră de rîu bătută de ape. Era acolo și nu era, umbră mumificată, plecată în lume, risipită să-și caute copiii și să-i strîngă lîngă inima ei...

Cîrciuma arăta ca-n urma unui cutremur, măturată de-un uragan.

Invalidul, căzut pe podea, părea că doarme în propria sa baltă de sînge. Pe tejghea, în locul maldărului obișnuit de ziare, o singură revistă veche, înnegrită de vreme, aproape scrumuită, cu o ilustrație mare, înfățișînd un domn elegant, lungit pe-un pachet, cu o pălărie de pai de orez lîngă el, îngropată-n următorul text :

Era frica încarnată. Ședea pe scaunul său cu fața crispată. Broboane mari de sudoare îi curgeau pe frunte. Ochii lui se roteau într-una, ca niște bile. Se vedea numai albul lor. Nu poliția îi inspira frica asta, ci ferestrele. Deși în jurul lui stăteau douăzeci de polițiști, el se ghemuia mereu într-un colț, ca să nu stea în direcția ferestrelor. A trebuit să i se dea o celulă în care să nu se poată privi din vreo casă de peste drum. Cînd fu eliberat pe cauțiune, refuză să urce într-o trăsură. Un ofițer de poliție îl luă în camionul său. Zuta urcă, se turti sub bancă și se chirci ca un animal. E caraghios ?

Mașina întorcea la un colț. Un automobil greoi o lovi și-o răsturnă. Gloanțele zburau ca fulgii de zăpadă într-o furtună din Alaska. Ofițerul scoase revolverul. Trase fără încetare.

Adversarii băgară maşina lor în viteză.

Dispărură.

Ofiţerul luă o altă maşină şi-ncepu o goană fără rezultat. Cînd se-ntoarse, Zuta dispăruse. Pe trotuarul împroşcat de cioburi de sticlă şi gloanţe, zăcea un trecător grav rănit. În apropiere staţiona un vagon de tramvai cu vatmanul împuşcat lîngă manivelă.

Zuta găsi cu cale să schimbe atmosfera, şi asta cît mai grabnic. Plecă la Wisconsin, pe malul lacului Upper Nemahbin, şi deschise un restaurant.

Patru săptămîni mai tîrziu : vreo douăzeci de perechi se adunară în pavilionul de dans de lîngă hotelul „Lakeview". Atmosfera era foarte veselă. Printre ei, sufletul petrecerii era domnul Goodman din Aurora, patronul care înlocuise orchestra tradiţională cu o inovaţie modernă : pianul automat. Trebuia doar să-l înfunzi cu o monedă de nichel.

Pianele mecanice sînt nişte instrumente ciudate. Nu sînt o priveliştе neliniştitoare clapele astea care se mişcă singure ? Nu stă oare acolo un strigoi care cîntă dansul ? Domnul Goodman din Aurora nu-şi face astfel de probleme. Domnul Goodman dansează foxtrot cu o frumoasă parteneră. Cunoscătorii apreciază c-ar semăna (dacă n-ar fi chiar ea în persoană !) cu frumoasa Louise Lawshon, vestita „hostess" din New-York, divina cu piele albă şi rotunjimi afrodisiace, creatoarea de atmosferă din lumea miliardarilor, asasinată în piscina din locuinţa ei.

Domnul Goodman din Aurora dansa foxtrot cu această superbisimă parteneră. Tocmai trecea pe lîngă uşă, cînd intrară în local cinci necunoscuţi. Erau îmbrăcaţi în haine impecabile şi făcea o impresie ciudată faptul că unul ducea pe umeri o mitralieră.

Domnul Goodman este desfăcut de parteneră, înşfăcat fără nici o vorbă. Alb ca varul, stă întins pe podea. Necu-

noscuţii, îmbrăcaţi în costumele lor impecabile, îl ridicară cu grijă, şi-l aşezară pe scăunelul de lîngă pian. Ultima monedă a fost abia aruncată. Foxtrotul îşi continuă cadenţa. Doi din cei noi veniţi se căznesc să-l aşeze pe patron care alunecă mereu. Domnul cu mitraliera şi-a potrivit distanţa. Nu are nici o importanţă faptul că domnul Goodman e gata să alunece din nou. Primele gloanţe ţiuie şi izbesc în pian. Strunele pocnesc într-un zumzet strident. Sticla zăngăneşte. Într-un colţ stau perechile aflate la petrecere. Nu a fost nevoie de nici o comandă ca să se comporte cum trebuie. S-au aşezat de la sine cu faţa la perete, ascultînd îngroziţi ţăcănitul armei ucigaşe, pocnetele şi zăngănitul.

Dar iată că-i tăcere !

Afară duduie un motor. Totul s-a liniştit. Partenerii se regăsesc cu greu. Unul cîte unul se întorc de la perete şi privesc cadavrul patronului în al cărui trup medicul legist a numărat 28 de gloanţe. Asta e tot. Moartea a mîngîiat clapele pianului cu degetele ei de fantasmă în ritmul ultimului foxtrot al domnului Goodman din Aurora.

EPILOG

de departe.

Îl auzi de departe despicînd cu trupul lui puternic, suplu şi impetuos, spuma îngheţată a cerului scuturat în zăpezile proaspăt căzute. Şi-l închipui înaintînd năvalnic, în salturi mari, împrăştiind acolo unde abia atingea pospaiul de spuză albastră o avalanşă orbitoare în jur, lăsînd în urmă un evantai de pulberi în lumina nelimpede încă a zorilor.

Lenevise (ceea ce nu-i mai era de mult în obişnuinţă), stînd tolănită pe cerga miţoasă, albă şi ea ca un polog de zăpadă, cu ochii-n geamul irizat în lumină, şi-l aşteptase. Îl simţise prin somn. Nu venea în fiecare zi. Cînd sosea, cînd şi cînd, avea ore diferite, după toane. Uneori îl auzea în puterea nopţii, alteori îi ieşea în cale-n pădure sau o pîndea mirosindu-i pîntecul gol la bulboana frămîntată mărunt de vîna izvoarelor din adînc. Bulboana lui Tudor, cum îi spunea şi cerbul, cum o botezase ea — în dorul bărbatului plecat. Avea, în crucea amiezii cînd se dezbrăca pe malul înalt şi se arunca în apele reci, limpezi şi sifonate ce-i lăsau băşicuţe mici pe piele, ca o spuză de diamante, cuibarul soarelui deasupra şi-un cuibar de foc ţîşnit din adîncuri. Adîncurile spre care cobora ca o vidră cu capu-n jos să muşte din şuvoiul de

gheață și să urce la suprafață să respire sub ochii frumoși ai cerbului.

Acasă venea numai cînd n-o găsea în pădure și-avea poftă s-o adulmece de-aproape sau îl mînca fruntea, și pomii de care se scărpina nu-l mulțumeau cu asprimea lor mirositoare a rășină și sînge de iarbă. Venea să-i simtă moliciunea degetelor scurmîndu-i între coarne, s-o ia cu el undeva, să-i arate ceva sau să-i anunțe o veste. Tudor îi spunea, se-nțelege, și lui. Multiplicat în arbori și vietăți, Tudor era prezent peste tot. Cedrul care-și arunca umbra tremurată cu aroma amară pînă pe malul scăldătoarei ei și-a lui Tudor celălalt, calul hutul care-o purta kilometri întregi prin pădure se numeau tot Tudor. Tudor stejarul. Tudor piatra din fața ușii, Tudor viezurele, Tudor coțofana ce vorbea cu vidra în lumina lunii, cînd luneca în apele boreale, să-și facă baia de la miezul nopții. Chiar și pe cățeaua ciobănească, neînfricata hăituitoare a lupilor, care-o păzea de-aproape și de la distanță, umplînd pădurea cu glasul ei dîrz și poruncitor, o dezmierda Tudora și-i făgăduise ca primul pui să i-l boteze în apele bulboanei cu numele lui Tudor. Numai lupii se numeau Seco. Așa-i striga Tudora lătrîndu-le numele și-i amenința cu chefnituri scurte, clănțănind dinții ascuțiți de ragilă și cremene, să-i țină la distanță.

Tudora nu era acasă. Ceruse voie și plecase, ametită de aerul rece, de ninsoare și de zăpezile căzute, la stîna din marginea pădurii, în nuntire. Avea să lipsească trei zile. Trei zile și trei nopți, ciinii ciobănești și zăvozii din sat aveau să-i dea tîrcoale, mîrîitori și pofticioși, zburlindu-și spinarea ca la lup, și ea să se lupte cu fiecare-n parte, și numai cu cine avea să simtă că se potrivește la putere să fugă-n pădure, pînă sub stejarul de lîngă bulboană în poiana de lîngă stejar și cedru, și să facă dra-

goste jumătate de zi sau jumătate de noapte, sub ochii cerbului, prietenul ei din celălalt neam.

După cum venea în dimineața asta, cînd Tudora provoca și-ncerca vînoșenia cavalerilor ei admirată de ciobani și de berbecul bătrîn și-nțelept care-nțelegea limba lupilor și a cîinilor, ca și a oamenilor, avea o veste mare pentru ea.

Gonea așa, săltînd și-naintînd prin valurile nămeților, scuturîndu-și coarnele rămurate în aerul încărcat de cristale, făcînd să răsune tot cerul, ca un candelabru.

Alerga dorind să trimită vestea înaintea lui.

Negostina surîse, dar nu-i ieși în întîmpinare.

Așteptă nemișcată în patul alb, pe cerga mițoasă, cu ochii pe geamul înfrigurat sub ninsoare.

O izbitură, scurtă, zgudui ușa.

Se ridică și-i deschise.

Stătea în prag cu ramurile coarnelor ajungîndu-i pînă la umeri, nările umflate și botul negru plin de mustul zăpezii.

Negostina îl scărpină în steaua frunții.

— Ce vrei să-mi spui, Tudore ? Ce veste-mi aduci ?

Cerbul mugi, tremurîndu-și buzele, și-i adulmecă pieptul izbind-o cu botul.

— Nu mă păcăli ! Mi-ai mai spus o dată c-a venit, și nu era el.

Se sumeți mîndru, scuturîndu-și greabănul puternic, și-o mireasmă caldă de fîn se răspîndi în aer.

Era un cerb, cu fruntea-ngustă și botul prelung, cu tăietură nobilă, frumos cizelat în ochii puțin bulbucați și-n despicătura nărilor, în plină forță a bărbăției lui, cu șolduri musculoase, pieptul puternic, arcuit ca o platoșă, fumuriu pe spinare și roșcat-alburiu în partea

dorsală, din care se contura proeminentă teaca însemnelor lui nobiliare sub moliciunea burții spuzită cu-o ușoară spumă sidefie.

— Dacă se dovedește adevărată vestea care zici că mi-o aduci, îi declară, patetic, Negostina, ai de la mine un bolovan de sare !

Tudor scoase un muget slab zbîrcindu-și nasul cu nările tremurînde, și buzele i se umflară dezvelindu-i dinții într-un rîs plin, scurt, care-i trecu un fior prin coapse.

Deasupra lui, pădurea vastă înflorea pînă-n cer, scuturată-n ninsoare. O ninsoare bogată, tihnită, mirosind a rufe curate și-a piele proaspăt spălată. Pădurea și cerul se contopeau. Pomii păreau că urcă spre cer și cerul cobora neîncetat, imprăștiindu-se în fierberea alburie a norilor ce se prăvăleau moale prin aerul de vată transformîndu-se în omizi de argint.

Negostina se întoarse-n casă lăsînd ușa deschisă.

Cerbul n-o urmă. N-ar fi putut intra de coarne. Rămase-n prag bătînd cu copita, nerăbdător.

Negostina încălță pîslarii din piele de lup (cu al căror miros trebui să treacă două ierni să se învețe și să obișnuiască animalele), îmbrăcă șuba croită din pielea altor patru Seco, cu guler lat de-o palmă, căptușită cu blăniță de ied ; își potrivi cochet, puțin lăsată pe-o sprînceană, căciula cu urechi și cozoroc de șapcă, croite din spinarea negrie a lupului bătrîn și bolnav, hărtănit și sfîșiat în luptă dreaptă de Tudora, în ajunul Crăciunului din anul cînd Miluță venise s-o vadă. Miluță, cumnată-su, tocmai isprăvise școala și fusese proaspăt numit șef de gară la vreo patruzeci de kilometri în apropiere. Irina își făcea serviciul la aceeași gară de doi ani : era casieră, se-mpăca bine cu soacră-sa, motiv pentru care Miluță, acum un

tînăr serios, împlinit, cu-o mustață stufoasă, neagră, cu aer de șef cu autoritate și prestanță, plutea în al nouălea cer.

În cui, deasupra cuierului din coarnele căzute ale lui Tudor, de anul trecut, atîrnau mănușile din pielea aceluiași Seco răpus de Tudora, dar nu le luă. Nu era cazul. Doar cînd cobora gerul sub zece grade sau trebuia să lucreze cu mîinile-n omăt le lua.

În trecere, îmbrăcată, cu cerbul așteptînd-o în prag, lipăi pe stomacul gol o lingură cu miere din găvănosul burduhănos, smălțuit cu flori, în care aromitorul soare topit era amestecat cu-un degetar din celălalt soare, dătător de viață : cu-un degetar de lăptișor de matcă. Bău cu înghițituri mici o ulcică de cidru și ieși trăgînd ușa după ea, fără s-o închidă cu cheia. Nu încuia nici cînd era chemată-n oraș cu treburi birocratice (căci de asta nu erau scutiți nici ei, ocrotitorii naturii) sau la ședințele trimestriale, de bilanț. Oricîte amintiri mai păstra din viața cealaltă, de demult, în pădure era mai sigură de paza T'udorei și cinstea viețuitoarelor în mijlocul cărora trăia și-a puținelor ființe omenești care i-ar fi putut trece pragul, decît un custode de la tezaurul băncii Angliei cu toată paza instituită și măsurile tehnico-științifice de securitate. Ce răufăcător îi putea intra în casă și ce-i putea lua cînd bogăția ei era toată afară-n pădure ! Pădurea însăși și viața care-o ducea, în sfîrșit, desprinsă din toate rădăcinile trecutului, după gustul și pofta inimii sale. Trăia pe deplin împăcată viața arborilor și viața cerbilor, viața Tudorei și viața vîntului care n-avea odihnă din zori. Viața ploii. Viața ninsorilor și viața pămîntului bun ce se hrănea cu frunze, cu mustul zăpezii, cu soare și umbră jilavă îngrășată de arome tari și izuri înțepătoare.

Cerbul o scăldă în limpezimea ochilor lui catifelați și umezi, îi aruncă din gît un muget, declarația lui de

iubire, și, scuturîndu-și grumazul de chiciură năruită din bradul avîntat cu brațele pline de nea, ațintindu-i cărarea, o luă la goană prin pulberea fină, dispărînd nălucire-n fumegarea ninsorii.

Negostina, pe urmele lui, își înfundă cizmele de lup în troian. Zvîcni scurt, cu capul pe spate, ținîndu-și răsuflarea, orbită de soarele gheţos și de albeața strălucitoare ce schimba totul.

Pîrtia înzăpezită, cu făgașele subțiri și-adînci ca niște cuie, două cîte două, înfipte-n nămeți, fulgerînd albastru — urmele cerbului — șerpuia printre cușmele albe, ireale, clădite din zahăr zgrunțuros, cu oglinzi negre în loc de ramuri, pe covoarele pomilor : plutind între cer și pămînt atîrnate de barba ceții ; îngropîndu-se sub umbrele albastre înscorțoșate de chiciură.

Privind, uimită, împrejur, cu grijă să nu-și rănească ochii, sufla în pumni, descheiată la șubă și luneca înfundîndu-se în omăt, cu cizmele ei ușoare și înalte, care-i ajungeau pînă la genunchi, unduindu-și umerii și brațele, de parcă ar fi vrut să zboare.

Zurgălăii veseli sunau în aer. Se rostogoleau, sub picioarele ei, prin zăpezi. Fulgii, căzîndu-i peste gene, aveau luciri de cristale. Pădurea se legăna văzută prin sticlă aburită, înceţoșată pe margini. Frenezia inefabilă și aproape iluzorie care învăluia totul, irupînd în lumină, făcea dorința ei neastîmpărată și nerăbdarea ei dureroasă.

O gaiță îi strigă ceva de pe-o creangă de stejar, dar ea nu-i dădu nici o atenție și nu-i răspunse, să nu piardă, să nu distrugă minunea aceea diafană și lucrul important și pur spre care se-ndrepta.

Își înălța pieptul, să absoarbă cît mai mult aer. Lunecînd pe vîrfuri și pe tocuri, parcă jucînd șotron, urmări adînciturile rotunde lăsate de copitele cerbului și ascultă

distrată, cu o senzație tot mai acută de ușurare și de tristețe în același timp, șoaptele și hohotele groase de rîs care izbucneau pretutindeni ; larma dihorilor prin vizuini hîrjonindu-se cu zăpadă. Din cauza gerului, zgomotele se auzeau limpezi, fierbeau în aer și se imprimau, ca niște incrustații : clămpăniturі uscate, seci. Nechezături, tălăngi și clinchete mărunțind liniștea și ferecînd-o în zale de fier, apoi cîte-o frîntură de mormăituri ursești ; mugete slabe, cîrîituri, țipete răzlețe, chemări scurte, înăbușite-n foșnetul mătăsos al ninsorii și gemetele și urletele de la nuntirea Tudorei.

Închise ochii, amețită, apăsîndu-și pleoapele cu degetele înghețate și respiră prelung, ca în somn.

Aproape, în marginea poienii, zări, dominînd întreaga perspectivă, stîlpul de înaltă tensiune care conecta orașul din apropiere la circuitul național și care-i strîngea inima dureros ori de cîte ori trecea pe lîngă el, amintindu-i dimensiunile singurătății sale fericite și misteriosul eden al civilizației moderne, din care se izgonise odată pentru totdeauna.

Pentru totdeauna !

Îngustă ochii să filtreze soarele arzînd violent, în barele transversale, și privi așa mult, înfiorată de ispita chemărilor spre necunoscut, pînă ce totul se încețoșă, clătinîndu-se deasupra și-n jurul ei. Într-o pornire neînțeleasă, ca o dorință de-a pipăi nepipăitul și de-a converti irealul în real, întinse mîna, să se sprijine de suplețea stîlpului țișnit din zăpadă, dar și-o trase îndărăt, arsă de mușcătura ghețoasă a metalului.

În fond, și la urma urmelor, nu avea ce să regrete și nu regreta nimic. Ducea viața pe care-o merita. O viață frustă, simplă, elementară. Își păstra vigoarea trupului și sănătatea sufletului înrudit cu esențele și cu robușteța

și-nțelepciunea naturii, în așteptarea lui Tudor. Se-mpăcase cu toate : cu lipsa confortului, suplinit de frumusețea dumnezeiască din jur ; cu lipsa unor alimente și mîncăruri complicate, înlocuite cu rădăcini, fructe, miere de albine, lapte de capră, ouă de tot felul, pînă la cele de prepeliță și, rar, carne de vînat, infinit mai bogate-n vitamine și mai generatoare de energie și longevitate. Culegea și usca bureți, hribi grași și cărnoși, mai buni decît orice friptură, pe care-i întindea pe sfoară ca pe ardeii roșii, săltîndu-i în lada din pod ; coarne dulci-acrișoare și măcieșe din care făcea ceaiuri și vin ; coacăze pentru dulcețuri, ca și frunze de măcriș pentru înăcrit borșul ; zmeură și mure brumate, strecurate de sub nasul ursului Tudor, pentru siropuri și dulcețuri. Cîte și mai cîte ! Avea o cămară ca-n povești ! Mere murate, mînătărci, chitoarce ; slănină de porc mistreț și cîrnați de urs ; păstrăvi marinați și borcane cu oțet de mere ; putini cu chefir de capră și lapte de măgăriță. Îi aduceau pădurarii și ciobanii din împrejurimi atîta lapte de măgăriță că se îmbăia cu el. În toate poienile avea stupi sistematici, și-n fundul pădurii, cu mirozna vegetației luxuriante de junglă, buduroaie cu roiuri sălbatece ca pe vremea poveștilor. Din toate, miere, acriturâ, lapte și carne dulce de pește, ca și din vinul de coacăz negru pe care-l pritocea în butoiașe de dud îngropate-n pămînt, ocrotit sub umbră de stejar, de curgea ca un foc întunecat în sînge, limpezind mintea, se-nfrupta cu măsură, rațional, niciodată mîncînd să se sature, niciodată bînd mai mult decît împărtășania care-i încingea carnea fără să-i îngreuneze capul sau picioarele, și niciodată flămînzind sau însetînd mai mult decît să simtă plăcerea și bucuria mîncării și băuturii. Se culca odată cu găinile și se scula înainte de-a auzi bufnitura cerbului în ușă. Călărea un

căluț hutul cu pielea mătăsoasă de căprioară, spălat în fiecare zi mai la vale de „bulboana lui Tudor", în rîul în care se spăla și cerbul, frecat cu peria pînă-i lucea părul ca zăpada-n soare. Îi plăcea, să-i simtă coastele umflîndu-se sub apăsarea pulpelor ei, călărind pe deșelate, aplecată pe coama lui stufoasă, fără frîu și fără bici, dirijîndu-l numai din strînsoarea palmelor și a picioarelor. O dată pe zi, din primăvară pînă toamna tîrziu la căderea brumei, în crucea amiezii cînd, dincolo de-mpărăția codrului, soarele pîrjolea cîmpul, toropea drumurile, usca albia apelor și umfla asfaltul orașelor, despicînd pietrele, Negostina, ocrotită-n cercul ei magic, se dezbrăca fără sfială în umbra pipărată a cedrului ce-și juca zdrențele de lumină pe umerii ei rotunzi și cărnoși și, de pe malul înalt, ca de pe-o trambulină, vegheată de pînda Tudorei și de ochiul cerbului Tudor, se-arunca-n adîncimile de gheizere reci ca gheața ale „bulboanei lui Tudor".

Poiana largă se deschidea înverzită lîngă bulboană. Soarele bătea în ea încălzind-o ca pe-o tipsie de aur.

Lîngă brad, în fața sa, în celălalt capăt al poienei, se-nălța un stejar bătrîn, rotat, atît de fastuos și măreț în frunzișul lui des că arunca o umbră neagră împrejur. Neagră-albăstruie, încît, iarba părea de petrol. Acolo-i plăcea cerbului să-și întîmpine și să-și înfrunte adversarii. Acolo, în largul poienii însorite, aștepta totdeauna cea mai frumoasă căprioară a pădurii, cu sfîrcurile urechilor albe, sfîrșitul turnirului dat în cinstea ei. Cedrul, în umbra căruia veghea Tudora, era atît de majestuos că ți se curma răsuflarea, privindu-l. Numai norii cerului de vară din uncle zile se mai puteau compara cu cei doi veterani veghind pădurea din aceeași poiană unde-și răcorea și-și

umplea ea zilnic trupul cu vitalitate. Mîndră că-n poiana aceea se petreceau toate minunile : nu numai boncăluitul prietenului bătrîn, dar și nunta cailor, a iepurilor, veveriţelor și-a vidrelor care se iubeau în apă.

Pînă și lupii, cu îngăduinţa Tudorei, veneau aici să se-mperecheze.

În cuprinsul acestei vieţi ce-o împresura și cînta în ea ca o muzică, Negostina se-mpăcase și cu gîndul că unde-i Tudor sînt „tot oameni, e bine", numai ea să-i poată trimite cît mai des pachete, care să-i păstreze sănătatea : lăptișor de matcă, salam de urs, brînzeturi și dulceţuri preparate de ea, plante și rădăcini pentru trebuinţi și tămăduiri de tot felul ; pînă și iarba-fiarelor culeasă de lîngă bîrlogul urșilor, pe lună nouă, să-i dea tărie să reziste. Nu era nimic rău că stătea acolo. Mai bine, decît să se ticăloșească în altă parte și-n alt mod. Nu era nici o rușine. Așa simţea ea. Stă acolo nu din voia lui. Așa i-au menit judecătorii, vor fi știind ei de ce. Așa cum avea să afle după întoarcerea lui Tudor, cînd totul se liniștise și se limpezise și-acesta-i povestise de „îngerul lui păzitor" care era atît de pornit și de absurd în dorinţa lui de-a-i face de petrecanie, că-n ziua cînd trebuia să-l anunţe că i s-a isprăvit pedeapsa printr-un act de clemenţă, intrînd și el în amnistia generală, i s-a uitat în ochi și, cu toate că știa că nu-i mai poate face decît răul vorbelor în sine, decît zvîrlindu-i în faţă soarta pe care i-ar fi hărăzit-o el, i-a spus senin că i s-a prelungit osînda la douăzeci și cinci de ani.

A doua zi ieșea din temniţă, era eliberat, dar șocul acela n-avea să-l uite.

Ninsoarea cădea acum atît de deasă că pierdu urmele cerbului. Îl auzi chemînd-o :

„Haide ! Mai repede ! Ce-ntîrzii atîta !"

„Vin, vin !“, îi răspunse ea-n gînd.

Ninsoarea, în pornirea ei mătăsoasă, cernită toată noaptea din cavalcada de nori lăsaţi cu burţile peste pădure, înflori copacii, blagoslovindu-i pe fiecare cu însemnele puterii şi măreţiei sale : pe unul cu-o hlamidă ; pe alţii încotoşmănîndu-i în cojoace miţoase ; altora aruncîndu-le bundiţe de ied în spinare ; turnînd odăjdii pe brazi şi punînd blănuri de hermină pe crengile cedrului ; oblojindu-i cu vată şi feşe de argint mirosind a tămîie, sau, transformîndu-i în fantastici urşi polari plecaţi la plimbare printre banchizele de gheaţă de pe malurile gîrlei şi pîrîului.

Un gînd zănatec o îmboldea să-şi lepede şuba de lup şi tot ce-avea pe ea, şi, goală, ca-n toiul verii, să se arunce în copca desferecată, să se închine izvoarelor din adîncul altarelor de gheaţă, dar chemarea cerbului o zorea.

Dincolo de poiană se-ntîlni cu pădurarul Ghiţă.

— Aide repede, doamnă ! Ştiaţi ?

— Ce să ştiu ?

— Atunci de ce veniţi încoace ?

— A fost Tudor şi m-a chemat ! M-a scos din casă. Nu ştiu ce vrea să-mi arate !

Pădurarul izbucni în hohote cum îi era felul, dar îşi trase de seamă şi-şi acoperi rîsul cu palma. Se sfia. Era bărbat voinic, dobora şi ursul, dar îl ciopîrţise războiul. Venise de pe frontul „cu Hicler“, cum spunea el, cu falca obrazului smulsă şi un ochi cîrpit, privind şui, într-o parte. Glumea singur că se uită cu-un ochi la făină şi altul la slănină. Mai avea şi-un genunchi betegit. Mergea tîrşind piciorul şi alignind, parcă punea fasole tot timpul. Asta, însă, nu-l împiedica să fie optimist, îngrăşîndu-se pe zi ce trecea din glumele zvîrlite în dreapta şi în stînga cu nemiluita, zicînd despre sine c-o să „aburce

suta“ pentru că „numai posacii se trec repede“ și el „har Domnului“ avea atîta haz în el, să mai dea și altora.

— Chiar zău ? Nu știați ? ! N-ați primit veste ?

— Nu ți-am spus ? De la Tudor. Dacă asta-i vestea, mi-a adus-o Tudor în dimineața asta, da încă n-am deslușit-o...

— Ha ! Ce Tudor ! protestă pădurarul. Eu grăiesc de domnul Tudor și matali mă iei cu Tudor, cerbul !

— Am scrisoare ! izbucni ea nepulîndu-și stăpîni țipătul de bucurie și surpriză. A venit scrisoare !

— Ce scrisoare ! se hurducă de plăcere din tot trupul lui masiv, pădurarul Ghiță scuturîndu-și căciula și netezindu-și fruntea nădușită. A venit el, ce să-ți mai trebuiască scrisoare ! !

— Doamne ! Ține-mă, Ghiță ! Adevărat ? Nu mă minți ?

— Păi te-aș minți eu, doamnă, da să te mintă și cerbul ?

— Las că m-a mai păcălit o dată.

— Aceea-i alteeva ! Știu cînd. Cînd a venit tovarășu șef de la gară și i-am dat vin de coacăze negru, de nu mi-o adus nici-acu sticla-napoi.

— Atunci, Ghiță, atunci ! Și lasă povestea cu sticla. N-o tot ține întruna pînă la învierea morților. Ți-am spus să vii să-ți dau cîte glaje, șipuri și damigene vrei.

— Păi nu, doamnă, nu-ți cadă cu supărare. Asta nu, că nu matali ți-am dat. El să-mi înapoieze clondirul, că-n pădure-i de trebuință. Aicea nu-i ca la gară la dumnealui, să bei din șip și să-l zvîrli la gunoi.

— Doamne, Ghiță ! Și cum e ?E bine ? E sănătos ?

— Păi dar cum să fie, dacă vine la o doamnă ca matali ? Ca bradu, doamnă ! Ca bradu-n geru bobotezei ! Tînăr și frumos, nici n-ai zice că vine de-acolo ! L-am lăsat dinainte c-o cană de puterea-ursului și-o pulpă de

păstramă... Cred că n-am greșit ? Nu mă iei la sfadă pentru asta ! și-am dat zor după cerb, că mă gîndeam să nu te dai dusă.

— Vino să te pup, Ghiță ! Ce veste mi-ai adus, n-am să te uit toată viața !

— Apoi că nici eu, doamnă, glumi Ghiță întorcîndu-i obrazul curat. Că și eu de cînd aștept asta ! Uite-aici, pe fața asta, că pe cealaltă m-o pupat Hicler.

In frigurile dorinței de-a-l vedea mai repede, nu mai auzi ce mai boscorodi în urma ei Ghiță, pădurarul. O rupse la fugă și tot într-un suflet o ținu, descheindu-și șuba să-i vină mai la-ndemînă, scoțîndu-și înfierbîntată șapca de blană și lăsînd, izbită de crengi și-mproșcată-n zăpadă, să-i cadă cocul și să i se desfacă părul pe spate. Zbura fîlfîind, cîntînd, cu păru-n ninsoarea deasă, prin avalanșele de troiene spulberate din crengi, ca o coadă de păun, zărind ici-colo, lîngă urmele cerbului, urmele pădurarului.

O muzică dulce o purta. O bucurie cum nu mai cunoscuse. Totul în ea înflorea și tresălta în beția ușoară. Totul o ademenea și-o împingea înainte.

Neliniștită, nervoasă, cu mințile rătăcite, ajunse.

Corbul, întors cu spatele spre ea, cu capul slobozit în zăpadă, lingea un drob de sare. Soarele juca pe spinarea lui făcînd tumbe de clovn. Se apropie și-l îmbrățișă, mingîindu-l între coarne, dar Tudor se scutură bătînd cu copita-n zăpadă. N-avea chef de ea.

Femeia se repezi-n casă.

În cuiul din tindă atîrna un palton vechi cu un damf pătrunzător, paltonul lui Tudor, de care se rezemă ca-ntr-un leșin, strîngîndu-l în brațe, și-și îngropă fața în stofa lui aspră, îmbîcsită de mirosuri aspre de pușcărie și de adierea caldă a trupului lui.

— Ai venit cu-adevărat ? şopti palidă, abia mai ţinîndu-se pe picioare, deschizînd uşa odăii.

Bărbatul sări de la masă. O prinse în braţe să nu cadă.

— Cu-adevărat !

— Şi detot ? Detot ? gemu Negostina, zărind prin geam coarnele cerbului ce ridicase capul şi privea spre ea, şi se lăsă fără vlagă, la picptul bărbatului, sorbind adînc în nări damful iute ce ţîşnea de la subţioara lui.

— Detot, detot, o linişti Tudor. Numai că nu ştiu ce-o să ne facem, rîse el şi-o împinse s-o îndepărtcze, să i se uite în ochi şi s-o vadă din toate părţile.

Odaia mirosea a ciuperci murate şi-a vin negru de coacăză.

— Eşti frumoasă ! Eşti şi mai frumoasă ! constată el, fericit. Dacă m-am gîndit tot timpul şi mi-am dorit ceva, a fost să te găsesc neschimbată ! Cînd colo tu eşti şi mai frumoasă !

— M-ai năucit, mărturisi ea. Sînt ca beată. Nici nu te văd bine.

— Pe mine n-ai de ce să mă vezi. Vino aproape, să mă simţi.

Negostina se rezemă cu toată greutatea trupului de el aruncîndu-şi braţele pe umerii lui puternici, şi-abia atunci se regăsiră însetaţi, strivindu-şi piepturile şi gurile. Negostina îşi lepădă şuba din spate, lăsînd să-i alunece la picioare, şi tot aşa făcu cu tot ce-avea pe ea, sufocîndu-se, pînă rămase într-o cămaşă moale de in.

Se uită pe geam afară.

Cerbul dispărusc.

Se uită la bărbatul de lîngă ea şi-şi descheie un nasture. Se zări, îmbujorată, în oglinda din perete, de deasupra patului. Sînul ei tare se săltă afară fără să-l atingă.

Tudor se aplecă și-și îndesă fața.

— Să-nchidem ușa, se neliniști el.

— Las-o așa ! șopti ea. Cerbul a plecat după ciuta lui. Tudora e-n poiană. Toată pădurea nunteşte. Bine-ai venit, Tudore !

Sfîrșit

Sinaia—București—Valea Vinului 1975—1976

Lei 4,25

Colecția
« Romanul de dragoste »
132

Al. I. Ghilia realizează cu precădere caractere frămîntate de dureri tăinuite, păstrate cu grijă în adîncul sufletelor și consumate latent — nemărturisite, dar bănuite și sensibil transparente în exterior — pînă la deznodămîntul, uneori violent dramatic, determinat de necesitatea adoptării unei atitudini în fața realităților obiective care pune în lumină o rară generozitate a caracterelor, o frumoasă ținută morală, un excelent fond uman.

CONSTANTIN CUBLEȘAN

Din proza aceluiași autor: *Cuscrii* — 1958, *Îngeri biciuiți* — 1967, *Ieșirea din apocalips* — 1962, *Secol nervos* — 1969, *Appassionata* — 1971, *Recviem pentru vii* — 1972, *Vremea demonilor* — 1974

ULTIMELE APARIȚII:

123 Jan Kozák — Mariana
124 Gilbert Cesbron — O albină se zbate în fereastră
125 Gala Galaction — Roxana • Doctorul Taifun
126 Füst Milán — Povestea nevestei mele
127 Alexandre Dumas — Gemenele
128 Emile Zola — Creație
129 A. de Lamartine — Raphaël • Graziella
130 Ion Brad — Descoperirea familiei
131 Victor Hugo — Han din Islanda